M A-79? #30

BOSTON MEDICAL LIBRARY
in the Francis A. Countway
Library of Medicine ~ *Boston*

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
Open Knowledge Commons and Harvard Medical School

http://www.archive.org/details/luisvenereaeperf00sass

LVIS VENEREÆ PERFECTISSIMVS TRACTATVS, EX ORE

HERCVLIS SAXONIÆ
Patauini Medici clariſſ.mi
IN
Academia Patauina ordinario loco profeſſoris; exceptus, in capita diſtinctus, Indice locupletatus, Luciq; datus:

Opera.

ANDREGHETTI ANDREGHETTII
Medici, ac Philoſophi Patauini.

Pertinax Virtus

Fortunam conciliat.

PATAVII, M.D.XCVII.

Apud Laurentium Paſquatum, Typographum Almæ Vniuerſitatis Iuriſtarum.

ILLVSTRISSIMO VIRO
PAVLO PARVTA
PATRICIO VENETO
Senatoriq; Ampliſsimo.

Andreghettus Andreghettius.
S. D.

CVncti mortales, ſeruata quadam ve-
teri, vt videri poteſt conſuetudine Il
luſtriſsime Paule Paruta, qui opus a-
liquod in Lucem, atq; in huiuſce mũ
di thæatrum edere volunt; ne ipſę
fortaſſe virtutes, cæteriq; de virtute
benemeriti viri, vel turpiter concul-
centur, inſolenterve à fortunæ fluctibus iactentur, & ho
minũ quod magis eſt prauitate, & vitijs opprimãtur; pa
tronũ aliquẽ quem collant, cui opus dicent, qui eos ab
omni ingiuria, & calumnia vindicẽt, maximo ſuarũ rerũ
honore, nec minori earundem compendio, ſapienter
ſanè, atq; omnium iudicio nuncupare conſueuerunt.
Atq; cum de eligendo patrono, veteri conſuetudini ini
tentes recte faciant hoc tamen improbare nollo, apro-
bare cum non poſsim, vt eum elligant, qui nec dum vix,
ac vix quidem, à limine litteras ſalutarit, vt eum nuncu
pent, qui nec virtuti pręſidio, nec ſuarũ rerum ornamẽ-
to poſsit eſſe, qui tandem nec iuditio nec rerum experi-
entia, ac pædia, vel ſibi ipſi tanquam virtute prædito
gratulari, uel eos, qui opus confecere uera de ipſa virtu-
te teſtificatione adhibita, à calumnijs & ingiurijs tueri,

ac defendere, atq; eoſdem ad honores ac laudes proue ere poſsit. Quod ego cum rem prorſus ſimilem aggreſſurus ſim, doctisſimo, ac amplisſimo viro librum hunc dicandum cenſui. Offero igitur Amplitudini tuæ hoc munuſculum, meæ in te obſeruantię, ac offitij ac pietatis teſtimonium: Iuſtum, fasq; eſt vt cuius in primis meritis, ac diligentia, uirtutis ipſe ſplendor ac dignitas nititur, tibi potisſimum ab omnibus uel minime etiam de virtute benemeritis, tanquam bonarũ artium coryfęo dicetur; vt qui virtutem colis, iuſte tandem ab omnibus celebreris & qui ſemper amorẽ, ac benefitia in ſtudioſos prouocaſti, eorũdem ſtudioſorũ, obſeruantiam, amorẽ, ac reuerentiam experiaris. Atq; iuuat me admirabiles res tuas geſtas contemplantem, auguſta inclytæ tuę familiæ ſtęmmata ſilentio obuoluere, ne fortaſſe uera tuę familiæ laus oratione mea detracta, ne ue prauo aliorũ, iuditio falſa affiCta eſſe videatur. Nam Parutæ ſtirpis ſi comparare iuuat, res geſtæ, eiuſdemq; familiæ auguſti mortales, cuilibet uel pręſtantisſimæ familiæ, hominumq; famæ nomen ęquaſſe cẽſeri poſſunt, ſi dignitatũ ſeriem, ac numeros ęqua lance expendamus. Quæ omnia familiam tuam neq; virtutib. imparem nec honoribus, ac dignitatibus vacuam, nec homines inertes, aut gloriæ minus auidos teſtarentur. Quod ſi tuas laudes ac virtutes cõputemus, nihil te auguſtius excogitari nedum inueniri poteſt. Ad honores.n.prius te idoneum comparaſti, quam ipſos volueris, & quod magis eſt in te homines honores iure merito prius collocarunt, antequam tu ipſe ad illos aſpiraris. Hominum ingenia, tam benigne, ac optime tractaſti; vrbium præfecturas tam recte geſiſti, legationem illam Romanam cum tanta hominum admiratione peregiſti: pro quibus rebus de Rep. benemeritus uir. S. Venetus D. Marci Procuratorem, hoc eſt Reip: Venetæ prouiſorem iure optimo,

maximo

maximo cum bonorum, omnium gaudio & lętitia te conſtituit. Tu enim in vna uirtute dies noctesq; asſediſti, nocturnaſq; egiſti excubias, perinde quaſi in hac ſola ſanitas, animi quies, tuęq; vitæ longitudo uerteretur. Tu illa talenta, ęgregiaq; animi bona optime collocaſti, & ad vnius Dei maxime honorem, ac gloriam, & ad familiæ tuę incrementum, & ad hominum gratiam, & fauorem. Tu tẽpus quod alij partim praue (quod nos pudeat) vt pleriq; mortalium in faxionum, rixarumq; periculis, partim in amatoria ueſania cæteraq; hac ſeculi vanitate conſumunt, quadam virtutis dulcedine tactus, vereq; eiuſdem ſapientię igniculis illuſtratus ad clępſydram recte diſpenſaſti: faxit igitur rerum omniũ parens ac opifex, ut vota tua cumulate impleat Illuſtriſſime Paule, poſt quam nihil præter ipſum abſolutę virtutis, incorruptæq; iuſtitię perfectęq; bonitatis ſpecimem reſpiciunt. Tibi igitur vni præcipue Venetæ dignitatis exiſtimationem vera virtute tuenti ſtudioſe hoc Excellentisſimi Herculi Saxoniæ Medici Patauini opus, opera mea, exceptum luciq; datum dicamus, vt & ego ipſe ſemper de patrono clarisſimo, viroq; doctisſimo, omnibuſq; numeris integerrimo gloriari poſſim; cæteriq; in poſterum te tanquam virtutum asylum, verumq; exempla, ſuſpiciant atq, admirentur. Perge interea Illuſtrisſime Paule & felici tua fortuna, quam, & pertinaci virtute tibi conciliaſti; ſummę nobilitatis Venetę faſtigium, principatumq; conſequare: vt inibi te iam excedentẽ humanos honores, mortaliumq; dignitates, & tua prole fœlicem, ac gaudentem, cum longa ſenectus vitæ terminum attulerit; beatam animam æterna in gloria, conſpicuaq; in fide cœlites exceptam conſtituant, & poſteritas omnis te dignis, æternisq; laudibus in perpetuum ad tuorum, tuæq; familię honorem ac maximũ dæcus proſequantur.

Andre-

Andreghettus Andreghettius Lectori.

HANC pulchram rerum omnium molem cuius vſura tam iucunde fruimur, cum à natura, tum ab arte ſuſtentari, ac conſeruari omnium rerum moderator,& arbiter, pro recto,æternoq; mentis numine, atq; impenſibili conſilio diſpoſuit. Quæ.n.natura diuino quodam afflata iubari parturit, eadem ars non minori certè cunctarũ rerum diſpenſatione conſeruat,atq; fouet; & quæ illa impolita, rudia, imperfectaq; eſt effæta, artis ope quaſi à quadam naturali calamitate perfecta polita,& ornata emergunt: Sicq; natura ſubminiſtrante arte perficiente, taliq; non minus iucunda, quã neceſſaria viciſſitudine, haud exiguum bonum rerum omnium conſeruandarum mortalibus Deus affluſit. Quodq; in hac rerum omnium machina videre licet, idem prorſus in hoc microcoſmo, atq; homine, naturæ vere compendio ſpeculari fas eſt. Natura enim arti coniuncta, illud vel conſeruat, vel preſeruat, vel ſanat. Quapropter præſtantiſſimo hercle (ſi præfari liceret) æncomio,incomparabiliq; merito medicina, humani corporis conſeruatrix, contemplanda, ac ſpectanda nobis proponeretur. Nulla enim ars aut ſcientia inter humanas vel ſtupendę originis euentu, à Deo humano generi tradita ſupernitusq; mortalibus conceſſa, vel ſancto priſcæ ętatis honore nobilior; vel immortalium ſane operũ,mortalibus longiorem,dulcis huius auræ vſuram cũ præſtet, vera exiſtimatione præſtantior;vel demũ excellentiſſimorum virorum, qui in ea floruerũt non minus ad maximum humanarũ rerum ornamentum, quam vtilitatem, auguſtior extat. Verumtamen fas eſſe putamus ſilentio cuncta obuoluentes, & hæroes inuentores venerari,& præclara opera admirari, & præſtantes in re medica doctores honorare: Mihiq; contemplanti qui ſupra mortales nominis famam extendiſſe cenſentur, & qui verè immortalitate digni exiſtimari poſſint, vt pote mortalibus ſalutem dando,medici vere hæroes, æterno æncomio,ac panegyrico digni ſemper viſi ſunt. Atq; inter ipſos, vt in cęterarum, ſerie conſpici poteſt, luculentiſſimæ ac manifeſtæ differentię exiſtunt. Inter quos (profiteor tamẽ ac omnibus denuntio me alijs laudem ac ho-
Saxoniæ laus.
norem præreptum nolle) præ vno omnium Saxoniæ cui, & natura quã per ſe ipſam ſatis eſſe conſtat; & pertinax labor,pertinax exercitium,

quo

quod aduerſam quandoq; fortunam ſibi cõciliat; & fortuna vt plerunq; accidit ingentium animorum præclara adiutrix, ſanè quam opem tulere, omnibus numeris viro abſolutiſſimo, facile in re medica principatũ concedo. Deus igitur Optimus Maximus Deiparaq; virgo, cæliteſq; omnes illum ſoſpitent fortunatum Herculem, maturę virtutis Hæroem inclitum, omniſq; priſcæ elegantiæ ſtudioſum. Nullus .n. illi hoc tempore, aut viuido, atq; pertinaci ad virtutes capeſcendas ingenio, exercitationeue, aut inuicti animi magnitudine, aut eximiæ laudis, quæ illum natura ardentem ad antiquorum decus aſpirandum incitauit cupiditate comparari poteſt. Nam ſi conſideremus illuſtres animi ſui virtutes, vagamq; in omni rerum genere doctrinam, quis illo clarior, atq; teſtatior exiſtit? cum rerum multarum, inuentor, illuſtriq; ſua facundia, elegantiarũ pater iure poſſit appellari. Quippe qui multa huic ſæculo aureæ dicta ſuppeditauit quibus futura ætas depaſſetur: quod ſi animi ſui magnitudinẽ exiſtimare velimus, in illo præſtantiſſimæ liberalitatis ſpecimen ad ingentem omnium admirationem reſpondet. Apud illum abſoluta virtus, temperantia, pudor prudentia viget, illeq; prius ab omnibus talis eſt iudicatus quam is eſſet. Pietatem colit, litteras fouet, beneſſicia ſine vlla præmiorũ ſpe exercet, magnificentiæ Romanæ muſæum, portentoſis, verum medico cognoſcendis rebus foſſilibus, mineralibus, pulcherrimiſq; operibus viſendũ comparauit. Adeo vt concludendum ſit, neminem illum Chriſtiana probitate ſpectatiorem, doctrina admirabiliorem, generoſiſq; ſuis moribus ornatiorem atq; ſplendidiorem extitiſſe. Pro quibus omnibus à poſteritate ſuæ doctrinæ non immemore honoris nomine ſtatuam merebit æternam. Cunctarũ vero rerum rectori, ac parenti ingentes gratias ago, qualem enim dudum optaueram ego animi mei moderandi, excolendiq; magiſtrum talem ſummo Dei beneſſitio ſupernitus mihi conceſſum, multoq; amore mihi deuictum ipſe video. Faxitq; ipſe Deus virtutis amator, vt Heroes Saxonia vltra vires, ſortemq; omnem ſenectutis, ad ęuum vſq; perueniat quo certè nihil ſuis familiaribus, familięq; ſuę accidere poteſt antiquius, & de medicina benemeritis vtilius, & mihi illum ſupra omnia tenere amanti iucundius. Verum rem ipſam comminus aggrediamur: Ego vero tanquam inſtitor, & agricola in alienis mercibus, alienoue ſolo inutiliter laborandum non cenſui, cũq; non minus diligenter, quam attente, vti fas iuſtumq; eſt vt quem diligimus honoremus, & quem doctum exiſtimamus, eundem ſuſpitiamus: vera medica doctrina, ac elegantia refertiſſimis lectionibus Saxonianis per mul

tos

*tos annos maximo mearũ rerum compendio, nec minori honore incubuiſ-
ſem . Non ſum alienum ab offitio arbitratus , ſi hunc pręſtantiſſimum
de Lue Gallica libellum quem pro virili parte excepi luci dem: opus
ſanè cum elegantia, ac rerũ ſerie, ac diſpoſitione, & cum alijs nomini-
bus,tum frequentia viſendum . Nemoq; mihi ex zoilorũ familia quod
aliena opera luci mittenda curarim iure merito vitio verti mihi videa-
tur . Inter enim admiranda Saxonię monumenta : hicq; libellus eam
obtinet claritatem , vt mihi facillime perſuaſerim illum luci dandum :
aliorumq; librorum farrago,& Illiades iſtius gloriam ne dum oſcura-
bit, quinimo ſi verum fateri licet illuſtrabit aliorum, ſcripta iſtius no-
men . Ita enim & quoad eſſentiam diſtinctæ , & quoad curationem
diffuſe intra certum ordinem concinnata ſunt . Impulit igitur me ; ra-
rum ſcriptoris ingenium, & acumen, & ſcripturæ elegantia, & conce-
ptuum, curationisq; abundantis concinnitas , vt & ad illius honorem ,
& maximum Reip: litterariæ emolumentum,& ſtudioſorũ præſidium,
hic per totum terrarum orbem peruaderet liber . Vertenteq; ſæculo
erit fortaße tempus quo, & nos de Saxcniæ vere medicinæ Appolline
puro fontis latice plus ſatis hauſerim; proprijs demum auſpicijs aliquid
aggrediamur . Sed hęc Deus pro ſuo conſilio moderetur . Quapropter
medici cuncti, meo huic operi , aut labori plauſum reddere vellint ;
Vel me ipſum calumnijs non laceſcere , auctorem vero Saxoniam admi
rari,&, quod mihi perinde gratum eſſet, ac ſi in laudum partem con-
currerem, dignis honoribus: quod iuſtum eſſe videtur , ad noſtri ſæcu-
li laudem, ac poſterum memoriam proſequi mallint .*

Tabula

Tabula Capitũ quæ continentur in hoc Libro.

DE eſſentia Luis Venereæ. cap. 1. pag. 1.
De eſſentia Luis Venereæ in relatione ad ſuas cauſas efficientes. 2. 1.
De ſubiecto Luis Venereæ. 3. 2.
De diſpoſitis ad Luem. 4. 3.
De Lue conſiderata in relatione ad effectus. 5. 4.
De Differentijs Luis. 6. 5.
De Signis. 7. 7.
De Signis Luis Incipientis. 8. 6.
De Signis Luis Augeſcentis. 9. 7.
De Signis Antiquæ Luis. 10. 8.
De Signis Luis Ocultæ. 11. 8.
De Signis Luæ in hoc vel illo ſubiecto. 12. 8.
De Signis Cauſarum. 13. 9.
De Signis Magnæ Luis. 14. 9.
De Prognoſticis. 15. 9.
De Præſeruatione. 16. 10.
De Curatione Luis Venereę. 17. 12.
De Lenientibus. 18. 13.
De Bubone, Larie, & Gonorrhæa. 19. 13.
De Internis. 20. 16.
De Augeſcentis Luis Curationes. 21. 16.

De Hydrargyri Vſu. 22.20.
De Diaphoreticis. 23.23.
De Alexipharmacis Communibus. 24.23.
De China. 25.24.
De Salſa. 26.25.
De Ligno. 27.26.
De Medicamentes tempore Decocti. 28.28.
De Victu. 29.30.
De Exibendo decocto Compoſito. 30.30.
De Affectib. Luis Augeſcentis & primo de rimis. 31.34.
De puſtulis. 32.34.
De Vlceribus. 33.35.
De Prauis Vlceribus. 34.35.
De Ocultis Vlceribus. 35.37.
De Thymis, & Verrucis. 36.39.
De Gonorrhæa antiqua. 37.39.
De Capillorum, Deffluuio. 38.40.
De Curatione Luis Antiquæ. 39.41.
De Hydrargyro intrinſecus exibendo. 40.46.
De Symptomatis, ac morbis Luis Antiquæ. 41.47.

Copioſus

Copioſus rerum, & verborum notatu digno rum in Libellum Excellentiſſ: Herculis Saxoniæ, De Lue Venerea Index.

A.

ABſtergentia vlcera ſordida. cap 35. pag. 38.
Ab accepto decocto venus fugienda. 29. 30.
Ad tophos gallicos quæ medicamenta permiſcenda. 30. 31.
Alexipharmaca Luis, communia calida. 24. 23.
Annlus factus ad extrahẽdum hydrargyrum. 39 45.
An Lue correptis vena ſecanda. 17. 12.
An adſint medicamenta Luem præſeruantia. 18. 13.
An conueniant in Lue purgantia. 18. 13.
An dormitio cum infecto periculoſa ſit. 2. 1.
An præcipitati vſus conueniat in carie occidendo. 19. 14.
An requirat eadem curatio febris hectica & aliæ. 30. 32.
An obſtetrices Luem poſſint contrahere. 2. 2.
An ſudor in febribus Gallicis excitandus. 30. 32.
An ſudandum tempore hydrargyri. 39. 44.
Aquæ multæ vtilis ad Rimas. 31. 34.
Aquæ quæ ſanant puſtulas Gallicas. 32. 35.
Aqua præſtantiſſima Antoni quæ poſt hydrargyrũ datur. 22. 22.
Aquæ deſtillatæ quorundam ad profligandam Luem. 20. 16.
Argumenta quæ probant non ſudandum in decocto. 28. 29.
Argumenta quæ probant victum tenuem in decocto non conuenire. 29 30.
Argumenta Lignum Sanctũ non promiſcendum. 30 31.
Argentum viuum ad extraendos callos gallicos valet. 34 36.
Arthemiſiæ ſuccus quam vtilis rimis Gallicis. 31. 34.

B.

Bubo Gallicus quomodo cognoſcatur. 8 6.
Bubo Gallicus duplex eſt. 8. 6.
Buxus quid pręſtet ad Luẽ. 24 24
Buxus an vere Luis alexipharmacum. 24. 24.

C.

Calidius temperamentum facilius Lue corripitur. 1. 1.
Caries Gallica à non Gallica quomodo innoteſcat. 8 6.
Carolus V. Chinæ fecit auctoritatem. 25. 24.
Carolus VIII. primus in Italiã Luem detulit. 2. 1.
Candellæ ad vlcera occulta ſanan-

da. 35. 38.
Callus in vlcere gallico quomodo emolliendus. 34. 36.
Calidi facilius Luem ſuſcipiunt. 4. 3.
Chinæ cuius ſit naturæ. 25. 24.
Chinæ decoctum quomodo admini ſtrandum. 25. 24.
Continentes partes quæ in Lue laborant. 3. 3.
Contagium in quo ſit repoſitum. 3. 3.
Corſos vti hydrargyro. 22. 20.
Curatio cariei. 19. 14.
Curatio bubonis. 19. 15.
Cucurbitæ quomodo in Lue augeſcente applicandę. 21. 16.
Curatio impetiginis gallicæ. 30. 31.
Curatio ſcabiei. 30. 31.
Curatio cruſtarum. 30. 31.
Curatio gonorrhæę in decocto cõpoſito. 30. 31.
Curatio febris putridæ gallicæ. 30. 32.
Curatio hecticæ Venereæ. 30. 33.
Curatio phtiſis cum Lue. 30. 33.
Curatio ſymptomatum ex Lue. 31. 34.
Curatio puſtularum gallicarum. 32. 34.
Curatio Gallicarum. 33. 34.
Curatio vlcerum occultorũ. 35. 37
Curatio thymorum, & verrucarum. 36. 39.
Curatio Gonorrhcæ ãtiquæ. 37. 39.
Curatio defluuij capillorũ. 38. 40.
Curatio Luis antiquæ. 39. 41.

D.

Definitio Luis Venereæ ſub triplici capite complectitur. 1. 1.
Definitio Luis Venereæ abſolutæ acceptę. 1. 1.
Definitio Luis perfecta. 5. 5.
Differentiæ carierum. 8. 6.
Diffluuium capillorum venereum quale. 9. 7.
Dolores gallici quas partes infeſtent. 9. 7.
Dolores gallici cur noctu magis infeſtent. 9. 7.
Decoctum inijciendum in virgam tempore gonorrheæ. 19. 14.
De diaphoreticis. 23. 23.
Diaphoretica duplicia. 23. 23.
Diaphoretica ſicca quæ ſit. 23. 23
Diaphoretica alexipharmaca. 23. 23.
De alexipharmacis communibus. 24. 23.
Decoctum ligni quo tempore dandum. 27. 28.

E.

Electuaria diuerſa ad Luem purgandam. 21. 18.
Emplaſtra ad bubones ſuppurandos. 19. 15.
Effectiua cauſa Luis Venereæ. 2. 1
Emolientia ad vlcera oculta. 35. 37.
Epithemata iecori quæ in Lue adhibentur. 30. 33.
Extracta ligni optima, & vtilia. 27. 26.
Experimentum quo cognoſcuntur puſtulæ malignæ à non malignis.

gnis. 9.7.

F.

Febris putrida Gallica quomodo curanda. 30.32.
Febris hęctica gallica vt curatur. 30.32.
*Formulæ curandorum impetiginem,ſcabiei,et cruſtarũ.*30.31

G.

Gonorrhæa gallica à non gallica quomodo cognoſcatur. 8. 6.
Gonorrhæa duplex eſt. 19.14.
Gonorrhææ curatio. 19.14.
Gonorrhææ curatio in affectu compoſito. 30.32.
Goriſienſes mulieres vti in partu hydrargyro. 22.20

H.

Hiſtoria cuiusdam ratio inuncti & non ſanati. 3. 3.
Hiſtoria cuiusdam infecti vxori qui nil communicauit. 3. 3.
*Hęcticam Venereã dari poſſe.*5.4.
Hiſtoriæ duplices laborantium hæctica Venerea. 5.4.
Hęctica Gallica quomodo debeat curari. 30. 31.
Hæctica febris cũ Lue duplex poteſt eſſe. 30.33.
Hęcticæ febris cum Lue curatio. 30.33.
Herba Verrucaria ad puſtulas gallicas. 32. 34.
Hiſtoria de gonorrhæa antiqua curata coitu æthiope. 37.40.
*Hiſtoria ſutoris curati Lue.*40.46
Hydrargyrum penetrat noſtri corporis partes. 22. 20.
Hydrargyrum præparatum eſt duplex. 22. 20.
*Hydrargyrum preparatum quibus nominib⁹ donetur.*22.21.
Hydrargyri præparatio duplex. 22.21.
Hydrargyrum præparatum intus quomodo dandum. 22.21.
Hydrargyrum quãtum valeat ad diffluuium capillorum. 38.40.
Hydrargyrum quo agat. 39.42.
Hydrargyrum eſt expurgandum, & quibus ingenijs. 39. 44.
Hydrargyrum non eſt Luis alexipharmacum. 39. 45.

I.

Impetigo Venerea quomodo diſtinguatur à non venereę. 9.7
In lue complicata quomodo concinnentur medicamenta. 30.31.
In affectibus complicatis magis occurendũ quod vrget. 30.32
Iuniperus an ſit luis alexipharmacum. 24. 24.
Iuniperi vſus, & decoctio ad luẽ profligandam. 24.24

L.

Lignum quo nominetur. 27.26
Lignum vnde deferatur. 27.26.
Ligni vires ad gallicam luem profligandam. 27.26.
*Ligni natura quæ nam ſit.*27.26.
*Ligni decoctũ vt præſtet.*27.26.
Ligni decoctum quomodo faciendum. 27.26.
Lignum quale eligendum vt ſit bonum. 27.26.
Ligni puluis bonus. 27.26.

ligni

Ligni extracta optima, & vtilia. 27. 26.
Ligni ſancti oleũ quã bonũ. 27. 26
ligni oleum q̃uo dandum. 27. 27
Ligni decoctum quando dandum. 27. 28.
Linimentum ad rimas. 31. 34.
Linimentum ad tophos. 39. 43.
Linimentum ad vlcera gallica. 39. 43.
Linimentum ad vlcera ſordida ſananda. 39. 43.
Lignum quomodo dandum poſt hydrargyrum. 40. 46.
Linimentum his qui inunguntur. 40. 46.
Lignum nutriendi facultatem habet. 29. 30.
Lignum non permiſcendũ. 30. 31
Lignum cur non permiſcendum. 30. 31.
Luis Venereæ antiquæ ſubiectum proprium. 3. 3.
Lues Venerea ſit ne morbus an ſymptoma. 1. 1.
Lues Venerea curatur alexiphar macis. 1. 1.
Lues Venerea eſt cauſa venefica deleteria. 1. 1.
Lues Venerea duo obtinet cauſarum genera. 2. 1.
Luis Venereę progreßæ ſubiectũ humores exuſti. 3. 3.
Lues Venerea ex tophis non eſt contagioſa. 3. 3.
Lues calorificam habet facultatem. 3. 2.
Lues non eſt vocanda morbus formæ. 3. 2.
Lues eſt principium cauſarũ prę ter naturam, morborum, intem peratnrarum, & ſymptomatũ, & quomodo. 5. 4.
Lues Venerea eſt principium om niam morborum. 5. 5.
Luem Veneream nunc temporis leuiorem eßſe, q̃ ab initio. 5. 5.
Luis Venereæ differentiæ. 5. 5.
Lues multum latet. 11. 8.

M.

Medicamenta an danda tempore decocti. 28. 28.
Medicamenta deiectoria quæ miſcenda in decocto. 28. 29.
Medicamenta ad ſuperandam Luẽ antiquam. 41. 42.

N.

Non omnis Lues eſt contagioſa, & quæ. 3. 3.

O.

Oleum ex ligno Sancto optimum Lui remedium. 27. 26.
Oleũ pro creſcẽdis capillis. 38. 41
Opin ones multorum de natura hy drargyri. 39. 42.
Ordo ſignorum quæ Luem demonſtrant. 7. 6.

P.

Papularum gallicarum ſanaſio. 32. 35.
Pilullæ mercuriales quæ ſint. 22. 22.
Pilullę ex argento viuo quomodo concinnentnr. 33. 35.
Præcipitatum medicamentum vtile ad caries. 19. 14.

Prę-

Præcipitatum quomodo admini-ſtrandum. 19.14.
Præſeruatiua à diffluuio capillorum. 38.40.
Præcipitatum in vlceribus quomodo conueniat. 33.35.
Præparatio humorum in Lue augeſcente. 21.17.
Proxima cauſa Luis multiplex. 2.1.
Puſtulæ,& Verrucæ duplicis generis ſunt. 9.7.
Purgatio in Lue augeſcente. 9.7.
Puluis ligni ad Luem ſuperandã. 22.26.
Pus mouẽtia in vlcere gallico diuturno quæ. 34.36.

Q.

Quibus ingeniis ſudandũ 28.29.
Quid primum afficiatur in Lue. 3.2.
Qui faciliusLuem ſuſcipiunt 4.3.
Quomodo Lues occulta ſe promat. 11.18.
Qui difficiliusLuem ſuſcipiãt 4.4
Quomodo cognoſcatur Lues contracta,ex ſemine,& parentibus 13.9.
Quomodo Lues facilius, difficilius ue Sanatur. 17.12.
Quando cucurbitulæ loco ſectionis venæ affigendæ. 17.12.
Quando lenientia tuto poſsunt exhiberi. 18.13.
Quæ purgantia conueniunt in Lue. 18.13.
Quomodo vtendũ ſit ligno 20.16.
Quomodo præparetur aqua quæ datur poſt hydrargyrum. 22.24
Qui curantur ab accepto argento viuo per os. 22.22
Quomodo tractandi patientes tẽpore decocti. 28.28.
Quo die,quomodo,& quo tempore ſudandum. 28.29.
Quomodo regendi ab accepto decocto. 29.30.
Quomodo tollatur impedimentũ curationis vlcerum, ex parte morbi. 34.37.
Quomodo curanda vlcera antiqua 34.37.
Quomodo,& quibus ingenijs thymi,& Verrucæ ſanentur. 36.37
Quo tempore hydrargyum admini ſtrandum. 39.42.
Quomodo inungendi,& quo tempore. 39.44.
Quomodo tractandi, qui inunguntur. 39.44.
Quæ partes inungendæ hydrargyro. 39.44.
Quomodo parentur ſuffumigia. 40.45.
Quomodo tractandi qui ſuffumigijs vtuntur. 40.46.

R.

Remedia præſeruatiua Luis. 16.10.
Remedia ijs,qui ſcortantur,ne tan facile Lue corripiantur. 16.10.
Remedia poſt coitum, quæ à Lue præſeruant. 16.11.
Remedia quę ſanant Luem incipientem. 16.11.
Remedium pro augumento capillorum

rum. 38.41.
Remedia ad hæcticam Febrem cũ Lue. 30.33.
Rimarum curatio. 31.34.
Rimis Gallicis quam vtilis ſuccus Arthæmiſiæ. 31.34.
Rimis aquæ calidæ non conduncunt. 31.34.

S.

Salſa quibus nominibus donetur. 26.25.
Salſa quam ſit vtilis Lue affectis. 36.25.
Salſa quæ ſit optima. 26.25.
Salis guaiacani conſideratio. 27.27.
Signa antiquam Luem demonſtrãtia. 10.8.
Signa Luis in hoc, vel illo ſubiecto. 11.8.
Signa particularia uiſcerum Lue afectarum. 11.9.
Signa cerebri Lue affecti. 11.9
Signa iecoris Lue affecti, muſculorum, & pulmonum 11.9
Subiectum Luis Venereæ. 3.2.
Subiectum receptiuum Luis quale, & quotuplex. 3.2.
Sudor an excitandus tempore decocti. 28.28.
Sudor multis modis poteſt excitari. 28.29.
Sudor agreſtibus quomodo impetrandus 28.29.
Succus Heliotrypij ad puſtulas gallicas ſanandas. 32.34.
Suffumigium ex Cinabari ad antiquam Luem. 39.41.
Suffumigia diuerſa ad Luẽ 40.45.
Syrupi præbendi in Lue augeſcente. 21.17.

T.

Thymi diuerſarũ ſpetierũ. 36.39.
Tophi, ac dolorum curatio. 30.31.

V.

Venus fugienda ab aceto decocto. 29.30.
Veſicatoria ad ſinnitum aurium quantum poſſint 41.47.
Verrucæ Luem præſiferunt. 9.7.
Victus tenuis an in decocto conueniat. 29.30.
Victus ratio in decocto, à quo ſumenda. 29.30.
Victus ratio hydrargyro inunctis. 39.43.
Vlceribus gallicis quibus ingenijs cruſta remouentur. 33.35.
Vlcerum gallicarum in faucibus curatio. 33.35.
Vlcera praua gallica à duobus pendent. 34.35.
Vlceris gallici diuturni curatio. 34.36.
Vlceris gallici diuturni cum intemperie calida. 34.36.
Vlceris gallici diuturni curatio cũ intemperie frigida. 34.36.

De Eſſentia Luis Venereæ abſolutè accepta. Cap. I.

AFFECTIONIS iam annos cẽtum vniuerſum ferè orbem obſidẽtis, quam plurimi Gallicam, nõnulli Italicam, vel Neapolitanam, alij Hiſpanicam, vel Indicam, quidam Pudendagricam, alij aliter vocant, naturam, cauſas, ſigna, & curationem traditurus, ab ipſa rei eſſentia exordium ſumens illam ſub triplici capite comprehendam; quorum primum huius affectus abſolutè conſiderati definitionem continebit, ſecundum verò naturam illius explicabit relatione habita ad cauſas ex quibus producitur, in tertio demum & vltimo erit ſermo de eiuſdem quidditate in relatione ad effectus, quos infert. Principio igitur Venerea Lues abſolutè accepta cauſa eſt occulta, malefica, atq; calida. Eſt cauſa, non morbus, aut ſymptoma, quia extra humanum corpus in linteis, vel alijs id genus indumentis, in ſudore præterea, ſemine, ac ſanguine iam à corpore ſecretis poteſt ſubſiſtere; In humano autem corpore partes etiam non viuentes, morbiſq; non ſubiectas, humores, inquam, & ſpiritus inficit, & obſidet: Idcirco vel morbos præcedit, ac generat, vel ſi quos iam reperiat, auget, ac deteriores reddit. Quæ omnia iure optimo vnuſquiſque non morbo, aut ſymptomati, ſed cauſis adaptauerit. Eſt verò occulta, eò quòd inexplicabilis ſit illius natura, idcirco non contrarijs curata, ſed alexipharmacis tantùm, & experientia, ac longo vſu, non metho

do, aut indicatione inuentis. Cæterùm quando occultarum qualitatum aliç amicæ, & beneficæ, aliç verò inimicæ, & maleficæ conſtituuntur; hæc ſanè inter deleterias eſt reponenda, vt pote quæ in corpus humanum agens, momento ferè temporis illud malo quodammodo commutat, ac tandem in manifeſtiſſimam agit perniciem; Id autem facilius præſtat, quo calidius ſit illius temperamentum, vt propterea & corrumpere, & putrefacere, omnesq́; affectus calidos producere poſſit, quos doctiſſimus Galenus venenis calidis tribuit, inflammationes, inquam, Eryſipelata, caries, vlcera, puſtulas, pruritus, ſcabies, impetigines, atq; alia id genus plurima, quç tametſi longo temporis tractu recedant, frigidæq; affectiones demùm conſequantur, alias hæ habẽt cauſas, de quibus infrà dicemus. De abſoluta eſſentia hæc ſatis: tranſeo ad ſecundum caput.

De Eßentia Luis Venereç in relatione ad cauſas efficientes. Cap. II.

VEnerea Lues duo obtinet cauſarum genera, effectiuum vnum, materiale alterum; Et effectiuum quidem duplex eſt, remotum ſcilicet, ac proximũ. Remotum autem minimè fuit influxus ſyderũ, aut Saturni, Martis, & Veneris coniunctio, ſed Indicarum congreſſus mulierum, quæ ex Indis primùm in Hiſpaniam, mox Neapolim nauigarunt, & Caroli VIII. Gallorum Regis exercitum infecerunt. Proximum multiplex eſt, ſemen, ſanguis mẽſtruus, lac, lactatio, vſus Veneris, ſimplex vuluæ fricatio, profuſum oſculum ex muliere circa oris partes laborante ſuſceptum, dormitio in ſtragulis, vel linteaminibus venefico hoc ſudore infectis. De dormitione cum infecto abſq; vllo contactu dubium eſt; Vtrùm contagioſa eſſe poſſit, tametſi linteamina mũda fuerint,

ſicuti

ſicuti quoq; ambigunt nonnulli de poculis, & menſæ accubitu, vt voluit Rondelet. Quinimo obſtetrices quoq;, dum præbent parientibus auxiliares manus, contagio infici poſſe exiſtimauit Fernel. quæ omnia nos tamquàm minimè probabilia omnino reijcimus, qui nemĩnẽ vnquàm manibus Luem hãc contrectantem (inter quos ſunt pręcipuè Chirurgi) hanc ob cãuſam infectum cognouimus. Neq; verò pocula, vel menſæ accubitus Luem hanc compotantibus, vel ſedentibus conferre poſſe quiſpiam iure affirmauerit, quando nulla fere dies eſt, in qua Venerea Lue infecti ad eorum non ſedeant menſas, qui inculpatam hac in parte habent valetudinem, neq; tamen aliquid ex hoc mali patiuntur. De dormitione illud quidem probabile mihi uidetur, contagioſam eſſe poſſe, quando infectus patiens ſcabie, alioue ſimili affectu cutaneo laboret, uel ab eo copioſus ſudor erumpat.

An cũ aliquis cũ laborante morbo gallico dormit affici possit.

De ſubiecto Luis Venereæ. Cap. III.

IN declarando Luis Venereę ſubiecto maxima inter ſcriptores uarietas reperitur, ego tamen paucis rem expediam. Luis ſubiectum tripliciter conſiderari poteſt, uel in cauſa, quæ in aliud agit, uel in eo, quod recipit, uel deniq; in eo, quod diſpoſitum eſt ad ſuſcipiendam Luem. Primum ſubiectũ eſt excrementũ putridum, & præter naturã. Per excrementũ, præcipuè tenuè intelligo, & vaporoſum, quod propterea facile communicatur in poros corporis, ac meatus omnes momento ferè temporis ingreditur, ſubinde tamen poteſt eſſe craſſum. Diximus eſſe putridum, nam Cùm Lues calorificam habeat qualitatẽ, conſequenter putrefacit; Ideo hoc excrementum propriam amittit formam ſi non ex toto, ſaltem ex

aliqua parte,& quia putridum eſt, & quia veneficũ. Nõ tamen ideo ſequitur Luem morbum formę eſſe uocandam, quod voluit Fernel. Morbus enim eſt affectus partis viuẽtis, Luis autem ſubiectum non ſemper eſt pars uiuens. Hactenus de ſubiecto Luis, ut agit. Subiectum autem receptiuum Luis triplici modo conſideratur, aliud eſt in principio, aliud in medio affectionis, aliud deniq; in affectu confirmato, & antiquato. In principio, primò, & omnium maximè afficitur vaporoſa ſubſtantia, fumoſum excrementum; ſpiritus naturalis, ſi quis datur, ſin minus, maſſæ ſanguineę uapor. Huic ſuccedit ex contentis ichor, uel humor, qui pro naturali temperamento in eo corpore abundauerit, magis tamen, & prius inficitur excrementitius, quàm alimentalis, & inter excrementitios primùm inutilis, deinde vero utilis, ut ideo verè dixerit hic, Mattheolus dari luem venereã ſanguineam, bilioſam, pituitoſam, & melancholicã. De continentibus partibus magna eſt lis. Quidam volunt primò affici pudenda, alii cutem, alii caput, magna pars, vt eſt Nicol. Maſſa; Montan. Braſaul. Fallop. Tomitan. putat primam ſedem eſſe iecur. Decipiuntur tamen. Licet enim naturalis facultas, & cõſequenter illius inſtrumenta primò & per ſe affici uideantur, nõ tamen ſemper ex iecoris affectione coafficiuntur, ſed poteſt eſſe Lues in pudendis, in cute, in faucibus, in ore nulla adhuc exiſtente lęſione in hepate. Itaq; non ſemper eſt iecur, ſed aliqua duntaxat ex partibus naturalibus quęcunq; tandem ea ſit. In Lue autem iam ulterius progreſſa ſubiectum eſt humor uſqueadeo à priore ſtatu, & temperamento mutatus, vt non ſit amplius diſtinguenda ſecundum quatuor humores ſicuti incipiens, ſed pro certo aſſerendum Luis progreſſæ, ſubiectum eſſe humo

res

res exuſtos: Habet enim venenum hoc uim calidã & exurentem, ut propterea ſi moretur in corpore humores etiam temperatos ad putredinem, conſequẽter caliditatem, & exuſtionem inducit. Ex continẽtibus autem partibus laborat iecur ipſum & Ventriculus vt membra principalia, præter cætera, quæ puſtulas, ulcera, aut tumores contineant, hincq; fit, ut & chilificatio, & ſanguificatio uniuerſa partim imminuatur, partimq; deprauetur. In antiquata autem Lue ſubiectum proprium ex contentis ſunt humores pituitoſi tantum & melancholici. Sicut enim hoc venenum, dum altius ponit radices putreſacit, & exurit, ita etiam temporis progreſſu innatum calorẽ exoluit, & diſſipat, naturalium facultatum ſubſtantiam adimit, vt ideo loco probi ſanguinis pituitoſus, & melancholicus ſuccus generetur. Hinc factum eſt, ut antiquo hoc affectu uexati, decolores, ſubtumidi, uel cathetici, uel tabidi, uel exangues fiant. Inter continentes autem partes maxime laborant ſemi nales, oſſa, nerui, venæ, & arteriæ, membranoſa corpora. Hinc etiam fit, ut non tantùm partes naturali bus facultatibus deſtinatæ, ſed etiam uitalibus & animalibus iam eo affectę omnium ſymptomatũ genera prodeant. Hoc eſt ſubiectum ſecundum tempora diſtinctum, quod Luem recipit: ex quo vnum colligitur, non omnem Luem eſſe contagioſam, & plerumq; minus contagioſam eſſe vetuſtam, & confirmatam, quàm recentem; & mediam. Lues venerea, quæ ex tophis tantum ſeipſam promat, non eſt contagioſa. Contagium in excremento mobili & calido eſt repoſitum; In tophis tale excrementum non continetur, & ſi contineretur, ad genitalia non tranſmittitur. Idipſum dico de vlceribus capitis, quę non facile per uſum Veneris alteri communicantur.

Adeſt

Adeſt hac in re experimentum. Patiens quidam, qui uigeſies ferè ligno Indico accepto, & ter inūctus hydrargyro nunquam potuit ſanari, etiamſi cum virginibus conſuetudinem haberet, eas tamen nunquā infecit. Eſt etiam alius qui ulcere venereo in capite laborat, & topho in crure, cum cruſtis per totum corpus, & tamen uxorem non infecit. Hoc etiam ſcribit Antonius Muſa; quendam ſcilicet qui habebat uxorem laborantē Lue venerea circa mammas, nunquam Luem contraxiſſe. Et ratio eſt. Quando enim à parte affecta nihil tale expirat, quod posſit communicari; affectus non euadit contagioſus. Ideò dixi uetuſtum affectum eſſe minus cōtagioſum quā recentem, aut medium. Cauſam intelligetis facile, ſi quartum caput abſoluero, quod eſt de diſpoſitis ad ſuſcipiendam Luem.

De diſpoſitis ad Luem. Cap. IV.

SVſcipiunt Luem promptè Veneream, qui ſunt calidioris temperamenti, habitus rari, carnis mollioris, Iuniores citius, quàm ſeniores, qui minimè ſunt infecti, aut minus ſunt infecti, quàm is, à quo Lues communicatur. Nam neq; ęqualis ab ęquali, neque magis infectus à minus infecto patitur. Sexus muliebris promptius etiam affectum ſuſcipit. Ex his verò, qui plus amant, aut profuſe oſculantur, aut linguis ludunt, aut difficilius ſemen emittunt, promptius morbum contrahunt. Caueant autem illi potisſimùm, qui habent glandem præputio obtectam. Iſti enim, ut ego, & ante me Fallopius obſeruauit, facillime omnium Luem recipiunt, non quod glans ſit mollior, ut uoluit Fallop., ſed quod ſub præputio uenenatam retineant ſubſtantiam, quæ poſtea maximas inflammationes, & ulcera excitat. Itaq; cū

res

res ſic ſe habeat, illi etiam minus communicant Luē Veneream, qui ſunt frigidiores, minus amantes, ad venerem minus procliues, ut ſunt, qui antiquo laborant morbo, ut ideo aliqui facti ſint impotentes, alii verò maxima cum difficultate venerem exerceant.

frigidiores minus procliues ad luem veneream suscipiendam.

De Lue conſiderata in relatione ad effectus. Cap. V.

LVes Venerea in relatione ad ſuos effectus conſiderata eſt principium cauſarum præter naturā, morborum omnium, ac ſymptomatum. Eſt principium cauſarum præter naturam, quia tanquam cauſa venefica aliam gignit in humano corpore cauſam veneficam; ſimile enim generat ſuum ſimile. Eſt principium omnium morborum, & primò in intemperie, ac ea quidem tam communi, quàm propria, communi calida, & frigida; calida quidem in febribus Venereis vocatis, quæ (vt Ephemeras prętermittā) & putridæ, & Hecticæ eſſe poſſunt, licet doctiſſimus Capiuacceus Luem hanc ſolidam cordis ſubſtantiam obſidere minimè concedat. Nos tamē & ratione & experientia docti, Hecticam Veneream dari poſſe profitemur. Duos patientes hac febre infectos curaui, quorum vnus fuit Petrus Baſalù Venetus adhuc in viuis, & ſanus, Altera vero fuit Nicoletta meretrix Venetijs notiſſima, quæ cum iam annos quatuor continuos Hectica Venerea laboraſſet, ac per id tempus ſemper decubuiſſet, ligni Indici decocto ſanitati eſt reſtituta, ita vt hoc etiam tempore iterū artē meretriciam profiteatur. Ratio ēt id pſuadet. Nā ſi datur febris Hectica peſtilēs, poteſt dari & Venerea peſtilens. Si quis obijciat peſtilētē Hecticā ex Gal. 3. de præſag. 3. eſſe inſanabilem, & ideo hanc quoq; veneream ſanari non poſſe, dico id uerum eſſe, ſi utrumq; venenum carnoſam, uel ſeminalē cor-

dis ſubſtantiam occuparit, ſed ſi Lues ſit tantum in rorida humiditate, poterit tandem, ut experientia docuit, expugnari. Itaq; eſt principium & Hecticarum, & putridarum. Duo ſunt exempla ſimiliter eorum qui putrida Venerea laborantes ſolo decocto ſunt ſanati; Vnus eſt, qui laborabat febre cum ulceribus venereis in capite, nunquam ſanatus niſi poſt lignum Indicum. Alter eſt Antonius Baccalaureus Barbitonſor Venetus, qui cùm pluries in anno febre laboret, nunquam niſi epoto ligni Indici decocto, ſanatur. Eſt principium intemperaturæ frigidæ totius corporis: Nam progreſſu temporis omnis Lues partium principalium calorem innatum refrigerat, ut tandem cachetici & hydropici euadant. Eſt principium intemperaturę calidæ determinatæ: Sic enim datur Lues Venerea cum intemperie iecoris calida, & ea quidem inexpugnabili, ut ego experientia propria in quodam nobili Veneto ſum expertus; expertiq; ante me, & poſt me ſunt tres præcipuè Medici Patauini: Mercurialis, Capiuacceus, & Aquapendens, & plurimi Veneti, inter quos eſt Maſſaria, qui tunc Medicinam Venetijs exercebat. Eſt principiũ intemperaturę frigidæ determinatæ cerebri pręcipuè, & ventriculi, vt ob eam cauſam fiant deſtillationes Venereæ, ſtupor, & torpor, paralyſis, epilepſia, læſa memoria, vt omittam ventriculi infirmitates, quæ omnibus ferè Venerea Lue infectis videntur eſſe communes. Eſt principium morborum in mala compoſitione, tumorum omnium, bubonum phymatum, carbunculorum, acrochordonum, myrmeciorum, thymorum. Hæc frequenter fiunt circa obſcænas partes, vt alias omittam puſtulas, quæ in vniuerſam erumpunt cutem; tumoreſq; glandularum, quę ſunt circa collum. Eſt principium in magni-

magnitudine imminuta, quia vel totum corpus, vel determinatæ partes mirum in modum gracileſcũt. Eſt principium morborum in numero deficiente: Sic enim decidunt dentes, oculi, vngues. Vitiatur figura: Nam imminuuntur aures, conſumitur extremitas naſi, eroduntur labra, quibuſdam infœliciori bus pudendum vlcere abſumitur. Eſt principium obſtructionum, luxationum. Et ſi mentio fiat morborum in ſoluta vnitate, vix dici poteſt, qualia, & quanta ſint vlcera ſuperficialia, & profunda, calloſa, concerosa, fiſtuloſa, cheirronia, & telephia vocata, phagedenica, omnia denique dyſepulotica. Eſt quoq; principium omnium ſymptomatum, non tãtùm quod eſt principium morborũ, ex quibus fiunt ſymptomata, ſed quia etiam abſq; morbo producit ſymptomata. Scio multos Medicos hanc doctrinã libenter non admittere: Certus tamen ſum Gal. 3. de ſympt. cauſ. c. primo & primo de loc. affect. c. 7. voluiſſe non tantùm lædi actiones ex morbo, quantum etiam ex obiecto. Itaq; Lues Venerea, vt cauſa venefica, quæ excrementum, & alimentum coinquinat poterit aliquando ſymptomata etiam ſine morbo efficere, vt patet in capillorum defluuio. Quidam enim ſunt in quibus tota Lues in fuliginoſo excremento repoſita ſolum defluuium capillorum efficit, nullo apparente alterius morbi veſtigio. Ex his iam ſatis conſtare puto Luem Veneream hoc tempore multò ſeuiorem eſſe, quàm ab initio. Tria tantum obſeruarunt priores Medici, qui de hac Lue ſcripſerunt: Aquilanus, Leonicenus, Natalis Montheſaurus &c. affectus ſcilicet cutaneos ſub forma impetiginis, & puſtularum, dolores, & tumores contingere. Paucis poſt annis alia quinq; his tribus connexa ſunt, defluuium capillorum, vnguium, dentium,

oculorum,& gonorrhæa,ex quorum omnium expli cationе Braſaula potius acuratè, quàm vtiliter ducentas triginta quatuor Luis Venereæ differentias collegit. Hoc tempore eſt omnium malorum principium, vt ideo potius innnmeræ, quàm numerabiles ſint differentiæ. Sed iam receptui canamus. Lues Venerea è cauſa occulta, malefica, calida, humano corpori infenſa per contactum agens ex multiplici contactu producta primò,& immediatè in tenui, & vaporoſo excremento repoſita, ſubinde in ichoribus, deinde in humoribus excrementitijs prę ter naturam, tamen in excrementitijs naturalibus inutilibus, poſtea vtilibus, mox in alimentalibus,deniq; in partibus ſolidis, quę, vt dixi, eſt principium cauſarum pręter naturam, morborum omnium, & ſymptomatum. Hęc eſt integra Luis Venereæ definitio oēs partes continens; ſatis,ſuperq; deſcripta.

De differentijs Luis. Cap. VI.

EX dictis, differentię Luis Venereæ nō difficili negotio colliguntur. Capiuntur autem à genere, ſubiecto, cauſis, tempore, magnitudine, motu, & more. A genere, & ſubiecto tot ſunt differentiæ, quot ſunt morborum, ac ſymptomatū, ſpecies, quot ue in humano corpore ſimilares, & diſſimilares partes. A cauſis tot ſumuntur, quot ſunt contactus modi. A tempore alia eſt incipiens, quædam in augmēto, alia in ſtatu, quæ eſt omnium inueteratiſſima. A magnitudine, quędam eſt magis intenſa, & ratione eſſentiæ, & ratione ſymptomatnm, quędam vero minus. A motu, alia velociter, quędam verò tardè mouetur: Deniq; à more, licet omnis ſit maliſ meris, vna tamen eſt altera deterior. Harum oīum differentiarum ſigna ſunt proponēda, in quibus tra-

ctandis

ſtandis ſumma eſt opus diligentia ne error contingat, & affectum benignum pro maligno, vel malignum pro benigno ſumamus.

De Signis. Cap. VII.

VErſabimur itaq; primo circa ſigna, quæ idæam huius affectus demonſtrant; Secundo agemus de attinentibus ad magnitudinem; Tum de demonſtrãtibus motum, mox de declarantibus morem. Et quia Lues Venerea aliquando ſymptomata habet conſpicua, aliquando ita latet in corpore, vt non facilè deprehendi poſſit, verſabimur primò in examinandis ſignis Luis conſpicuę, poſtea verò latentis. Conſpicuum verò diuidimus in tres partes ſeu tempora, in principium, augmentum, & ſtatum.

De ſignis Luis incipientis. Cap. VIII.

SIgna principij, aut ſunt ex congreſſu Veneris; aut aliter. Si primo modo, ſolẽt eſſe tria pręcipuè, Gonorrhæa, Caries pudendi, & bubo, licet non ſit ab re etiam capillorum defluuium inter hæc recenſere.

Cognoſcetis autem hæc Luem habere cõnexam; primò ſi cõtingerint vel ſtatim, vel paulò poſt vſum Veneris, pręterea ſi patiens laſſitudinem, ignauiam, torporem, & melancholiam inſuetam ſentiat, ſi caput graue, & dolens fiat: Quibuſdam febricula etiã ſuperuenit. Hæc omnia his ſymptomatis, & morbis connexa oſtendunt ea eſſe Venerea. Cæterùm vnumquodque proprijs notis à benigno eſt diſtinguendum.

Gonorrhæa igitur Venerea diſtinguetur ſic à non Venerea, ſi fiat cum maximo ardore, quandoq; cũ priapiſmo, cum aliqua ſanguinis eruptione, cum dolore, & inflammatione teſticuli, & vaſorum varici

formium; Si materia, qua excernitur ſit flaua, vel vi ridis, & eroſionem faciat in glande; ſi præterea illi ſuccedat, qui neq; inordinato, neq; frequenti coitu vſus fuerit, denique ſi mitioribus, & refrigerantibus remedijs non cedat.

Caries pudendi quoq; fit aliquando ex nimia vul uæ caliditate; Multos inuenietis, qui cùm ad vos ac ceſſerint, hac exulceratione laborantes dicent id cō tigiſſe ex anguſtia locellorum, quod eſſet virgo, & ta men erit caries Venerea, quæ cùm ſit triplex vnaquæq; proprijs notis cognoſcitur. Prima cæteris be nignior æmulatur in magnitudine, & eminentia gra na millij, eſt colore albo, eſt multiplex, itaut vt aliquando totam coronam circundet. Diſrumpitur Ve ſicula in medio, & relinquitur pūctum album, quod aliquando eſt duplex, triplex, & multiplex. Secunda differentia eſt vlcuſculi profundioris cum labris duris. Tertia eſt vlceris & profundi, & ſordidi, aliquando liuidi, vel punicei, doloroſi, cum inflammatione & glandis & præputij.

Quoad bubonem. Bubo Venereus cognoſcitur ſi fiat abſq; fonticulo in crure, abſq; vlcere, ſi ſequatur Gonorrhæam, ſi ſtatim inuadat poſt ſuſpectum coitum, vel paulò pòſt. Et quia hic quoq; eſt duplex, alter quidem fit ex materia contenta in glandu lis inguinum, alter vero ex materia contenta in ſpacijs, in membranis, inter glandulam, & glandulam: Primi parui ualde ſunt, ſine calore, colore vel dolore, & vix ſuppurantur, immò ne vix quidem, alij in magnam molem excreſcunt, & cito ſuppurantur. Quod ſi Lues abſq; venereo cōtrahatur congreſſu, nempe oſculo, lactatione, dormitione, linteaminibus, & id genus aliis, incipiens cognoſcitur, quia cir ca os ulcera circa mammas inflammationes, rimæq;

ex-

exoriuntur, circa cutem uero puſtulæ uariæ erumpunt nulloſ aut præexiſtente, aut præſente humoris ſalſi, aut acrioris argumento, ſed quando hæc quoq; in augeſcente malo manifeſtari ſolent; idcirco de eorum oĩum diſtinctione a benignis ſtatim dicendum.

De ſignis Luis augeſcentis Cap. IX.

SIgna Luis progredientis, & augeſcentis multa ſunt, defluuium Capillorum; puſtulæ variꝗ, ſcabies, impetigo, fiſſuræ manuũ, & pedum, dolores, tumores glandularum in collo, thymi, ſeu vecciccæ, acrochordones in pudendis, colloſa vlcera, Gonorrheęq; iam conſumatæ & perſeuerantes; Quæ omnia uenefica eſſe cognoſcuntur ex contumacia, deinde ex magnitudine, tertiò ex modo exordii, de quo iam dictum eſt, præter quam quòd ſingula ferè ſingulas habent notas. Nam ut defluuium capillorum prætermittam, quod cognoſcitur eſſe veneficum ſi fiat in corpore & capite alioquin ſano; in cute munda, ſi confeſtim fiat, ſi prętereа prętеr capillos; & barba, & cilia & ſupercilia cadãt, ſi preceſſerit gonorrhęa, caries, bubo, quæ vel confeſtim, uel paulò pòſt exortum euanuerint; Puſtulæ uenereę duorum ſunt generum, quędam cruſtoſæ, aliæ ſine cruſtis, & cruſtoſę omnium maximè hunc affectum declarant; Habent enim talem eminentiã, ut aliquando in fronte, & capite arietis cornua æmulentur, ſub quibus aliquando latet ſanies, aliquando uerò nihil prorſus continetur. Quædam autem puſtulæ cruſtoſæ albicant in extremitate; in circunferentia mixtum habent colorem uix explicabile ex rubro, & albo mixtum; Erumpunt quidẽ in facie, in capite, in barba, in toto corpore, magna tamen ex parte circa pubem, & coxas apparent.

apparent. Scribit Fallop. hoc experimento diſtingui Venenatas a non Venenatis, ſi (ait) Venenatæ ita conficientur, ut tollatur pellicula poſt triduum immutatę apparent; benigniores uero ſic confricatę augentur attracto ſcilicet ſanguine, & eo quidem magis alimentali, quàm in infectis. Rimæ manuũ, & pedum Virginibus plerumq; contingunt, ut experientia comprobaui. Diſtinguentur itaq; benignæ, à malignis hoc experimento; Quæ maligniores fuerint ex aſſumpto allio, uel cœpis poſt triduũ duplicantur, benigniores uero eodem ſunt ſtatu, præterquam quòd habenda ſemper eſt ratio perſonæ, & pręteritorum. Quoad dolores. Maligni dolores multis modis cognoſcuntur, primo licet articulos infeſtare posſint, quicquid dixerit Fernel. magna tamen ex parte obſident ſpacia inter articulũ, & articulum præcipue verò afficiunt oſſa furculæ pectoris, quinimo uniuerſum Thoracem; Accedit, quòd magna ex parte noctu tantùm exacerbantur. Cauſam uerò ob quam, & ſpacia obſideant, & noctu magis affligant, & præcipuè perioſtium tentent, non aliam eſſe puto, quàm vitium iam in medulla osſis contractum. Vt enim docuit Gal. 11. de uſu part: medulla eſt osſis alimentum, impuro igitur exiſtente alimento primo quidem perioſtiũ veluti pars oſſi mollior infectionem ſuſcipit, ex qua dolores fiunt potius noctu, quàm diù, quia membrana frigida ſuperueniente nocte indureſcit, & labem magis continet; progrediente autem morbo, etiam os corrumpitur, & uitiatur, ut etiam tophi, & caries ſuccedant.

Impetigo, & ſcabies venerea non facilè diſtingui tur à communi, cognoſcitur tamen, ſi ex contractu veneris exordiũ ſumpſerit, ſi remediis facilè non cedat,

dat, ſi alia luis ſymptomata habeat connexa, inter quæ, vt dixi, ſunt ceruicis glandulę, quę ex eo maleficæ cognoſcuntur, quod diuturnę ſint, & abſq; diſtillationis ſignis appareant. Quòd pertinet ad Verrucas omnes licet Gal. & antiqnioribus cognitas, tamen cum in obſcænis apparuerint partibus (obſcenarum nomine omnes complector) magnam præbent Luis ſuſpicionem, Neq; enim thymi illi, criſtæ vulgò vocatæ, aut acrocordones facilè in illis locis abſq; impura Venere excitantur, præcipuè uerò tales erunt, ſi multum ſãguinis emittent illiusq; fœtidi, & corrupti, cuius ichor proximas partes attingens mordicat, & excoriat. Hęc ſunt ſigna augeſcentis.

De Luis antiquæ ſignis. Cap x.

Signa autem Luis iam antiquatę ſunt calli relicti in pudendis poſt cariem, vlcera fiſtuloſa, phagedinica, canceroſa, quæ magnam carnis partem depaſcantur, Tophi in uarijs corporis partibus, oſſis caries, quę etiam ſi, & in tibijs, & bracchiis appareat: ferè tamen ſemper craneum, os palati, & narium exercet, Vt ideo meretrix quædam, quam ego curabam pro fœtore narium ex ulcere; dum ſemel in menſa, ubi cum amaſio ſederet, nares emungeret, nullo dolore, oſsis ipſius naſi fruſtulum exſufflauerit. Fiunt quoque melancholiæ, membrorum tremores, Læſa memoria, deſtillationes, exanthemata, procidentię collumellę inſanabiles, tinnitus aurũ inexpugnabiles, Phthiſis, febres Hecticæ, tabes, Cachexiæ, Caſus oculorum, dentium, aurium, & naſi eroſiones, uno uerbo totius corporis pallor, & imbecillitas. Hæc ſatis ſuperq antiquatum iam morbum oſtendunt neq; diſtinctiuis egent ſignis.

De ſignis Luis occultæ. Cap. xi.

SEd ſi tam apertè non ſeipſum promat, quanam arte cognoſci poterit occultatus hic morbus? latet aliquando menſibus, & annis. Curaui ego patiētem, cui Tophi venerei in cruribus multi ſuperuenerant annis uigintiquinq; ab accepta Lue. Oportet itaq; diligenter obſeruare ſtatum horum patientum, ut uideamus, nunquid lateat anguis in herba. Primùm autem videndum, nunquid præceſſerint ſymptomata, quæ tamē citò euanuerint abſq; cōgrua curōne; Apparet bubo, & euaneſcit apparet caries, aut gonorrhæa, & paulò pòſt recedunt, vidētur patiētes aliam nullam noxam per id tempus ſentire: conſulunt tamen Medicum, rogant, quid cenſendum ſit in hoc caſu; Interrogabitis patientem nū ita promptus ad Venerem, ut ante, uel impotentior ſit redditus, an lasſitudinem ſpontaneam & præcipuè vlceroſam inciderit, an melancholiam citra cauſam, an ſomnos perturbatos: Si enim hæc cōtigerint morbus latet, eò magis ſi ſub oculis adſit circulus quidam liuidus, ſi facies ſit inſueto pallore infecta, & dolores quidam diſcurrentes, & vagi dūtaxat apparent, ſi pruritus Virgæ, ſi ardor vrinæ, & per quædam interualla ſuperficiales quædam eroſiones in glande conſpiciantur. His vel omnibus, uel pluribus exiſtentibus de tali ęgro non bene ſentiendum eſt. Sed veniamus ad ſigna ſubiecti Luē recipientis.

Signa Luis in hoc, vel illo ſubiecto Cap. xij.

DE huius, vel illius humoris abundantis ſignis, nihil dicam, ex aliis locis combarabilis hanc doctrinam cognoſcendi unuſcuiuſq; humoris complexionem: quia tamen ſedes uel in humore excrementitio,

mentitio, & inutili, vel in vtili & alimentali. Si in priore licet multę ſint cruſtæ, puſtulæ, & vlcera, patientes neq; macie conficiuntur, neq; imbecillitatē ſentiunt. Affectis autem humoribus alimentalibus vel vtilibus, & maciem, & laſſitudinem ſentiũt. Quoad ſolidas partes, ſi fuerint externæ, oculis conſpiciũtur. Internę ex iam dictis ſymptomatis diſtinguuntur: Cerebrum quidem ex tinnitu, melancholia, tremore, læſa memoria, vigilijs, cæcitate, vlceribus narium, & palati: Arteria ex raucedine vocis, aut aphonia: Pulmones ex aſthmate, & phthiſi: Muſculi thoracis ex difficultate reſpirationis doloroſa cum maximo ſuffocationis periculo, vt ego ſemel in quodam patiente obſeruaui: Cor ex febribus: Ventriculus ex læſa appetentia & coctione: Iecur deniq; ab omnibus alijs affectibus, qui vel imminutam, vel deprauatam conſequuntur ſanguificationem.

De ſignis Cauſarum. Cap. xiij.

CAuſæ autem facile innoteſcant: Nam ſi contracta ſit Lues ex ſemine in vtero Matris, pręter ſuſpicionem morbi in parentibus, accedit quòd pueri oboriuntur emaciati, vlceribus pleni, quandoq; cęci abſq; cilijs, vel ſupercilijs, qui minimè ſunt vitales, & dum lac ſugunt nutricem ſtatim inficiunt. Quod ſi cauſa fuerit ſanguis menſtruus oriuntur infantes ſine capillis, cilijs, ſupercilijs, valdè pallidi quaſi cachetici, ut expertus ſum, quibuſdam vlcera cruſtoſa in capite multa aboriuntur, quæ etiam totam faciem tegant cum cœcitatis periculo. Quod ſi uitium contrahant ex nutrice, cognoſcitur ex ulceribus lingue, palati, & faucium, ſicuti ſi nutrix accipiat ex puero, papilla primùm inficitur. Cætere cauſę, quæ per contactum agunt, ſiue ſit dormitio,

oſculum, uſus veneris, ex relatione cognoſci poterunt.

De ſignis magnæ Luis. Cap. xiv.

MAgnus cognoſcitur hic affectus, ſi aut vnicum habeat ſymptoma ſed magni momenti, magnã Gonorrhæam, magnos dolores: aut ſi plurima ſimul habuerit. Cognoſcitur velocis motus, ſi ſtatim à coitu ſymptomata appareant, ſi noua paulò poſt ſuperueniant, ſi tempus, regio, & conſtitutio fuerit calida, ętas iuuenilis, temperamentum biliosũm, vel ſanguineum. Deniq; cognoſcetis Luem mali moris, ſi vnumquodque ſymptoma in ſuo genere alia quoq; peſſima habeat connexa ſymptomata, v. g. ſi caries ſit profunda, ſordida, liuida, dolens cum inflãmatione ſignum eſt Luis peſſimi moris. Idem dicõ de Gonorrhęa, & alijs ſymptomatis.

De Prognoſticis. Cap. xv.

PRognoſtica huius Luis breuiter cõpræhendi poſſunt. Lues recens facilius curatur, quàm antiqua. Inter Lues, bubo defluuium capillorum, puſtulę, ſcabies, lichenes, acrochordones mitiorem oſtendunt morbum: Gonorrhæa, dolores fixi, & alia enarrata grauiorem. Sanatur autem facilius in mulieribus, quam in viris præcipuè verò in illis, quibus menſes ſuperueniant breui poſt acceptam Luem. Ex uiris etiam illi minus mali incurrunt, quibus vię excernẽdorum noxiorum per inteſtina, per hæmorrhoides, & viſicam, & ſudores ipſos ſunt apertæ. Propterea ruſtici, nautæ, piſtores, & alij exercitati homines abſq; ullo auxilio, ob uitam exercitijs deditam ſolùm, uel ab Lue ſanantur, uel ſaltem illius noxas minus experiuntur.

De

De Præſeruatione. Cap. xvi.

Cùm unicuiq; gratius fuerit à Lue Venerea præſeruari, quàm citò, & integrè curari, ideo de prę ſeruatione ante curationem quędam pręmittam. Præſeruatio autem uel reſpicit illos, qui luctam Veneream non ſunt experti, uel eos qui poſt luctam aliquid mali iam ſuſpicantur. Primi eo peſtis remedio breui præſeruari poſſent, longè, citò, nunquam: Qui tamen ſi uoluerint proprio aliquo periculo pugnam experiri his ſaltem ingenijs ſe muniant. Primò quidem pudenda diligenter abluāt uiro auſtero, in quo ebulliant ſcobs ligni Indici, roſæ, myrthus, balauſtia, acacia, hypociſtis, & poſt lotionem ſuper glandem linteolos exſiccatos detineant, qui antea fuerint præparati decocto deſcripto à Gabriele Fallop. in proprio tractatu c. 89. quę deſcriptio etſi ſummopere mihi probetur, fortè tamen infirmior erit hac ipſa, quam nunc proponam.

℞. Gentianæ
Ariſtolochiæ rotundæ
longę
Calamintæ
Dictamni
Scordij Cretici
Tormentillę
Angelicæ
Imperatoriæ ān. unc. j.
Scabioſæ
Fumariæ
Betonicæ
Abſynthij ān. m j.

Ligni Aloes drach. ij.
Sandalorum omnium
Raſurę eboris
Cornu cerui uſti añ. drach.j.s.
Acaciæ
Hypociſtidos
Balauſtiorum
Roſarum añ. m. s.
Ligni Indici lib. j.
Vini maluatici lib.ij.
Aquę ſcabioſæ
Fumariæ
Roſarum añ. lib. j.
Aquę Plantaginis. lib.iij.
Præcipitati optimi. drach.ij.

Infundatur lignũ in dictis aquis, & vino, buliat ad cõſumptionẽ medietatis, in fine verò addantur cæte ra omnia, quæ vbi parum ebullierint, relinquantur infuſa per horas. 24. deinde iterum bulliant ad conſumptionem tertiæ partis, facta forti expreſsione ha beantur linteoli multi præparati ad magnitudi nem glandis, vel vuluæ, & infundantur in dicto decocto, exſiccentur in vmbra, deinde ſecundò, & tertiò inſũ dantur. Iſti linteoli detinentur ante vſum Veneris, indurant membra, exſiccant ſuperfluas humiditates, reſiſtunt putredini, ita ut dixerit Fallop. ſe ex mille, quibus hanc prębuit antidotum neminem Lue vexatum fuiſſe. Poterit itaq; unuſquisq; pro ſuo arbitratu linteolos nouos in femoralibus gerere. Neq; ea ſunt prætermittenda quæ poſt uſum veneris ad præſeruationem faciunt, ſunt autem lotio virgæ cum propria vrina. Eſficacius remedium eſt lotio facta cum aqua calente. Eſficacius adhuc eſſet

lixiuium

lixiuium calidam; vinum quoq; calens erit optimũ, quo non extrema tantùm glandis, ſed totum membrum, & teſtes nec ſemel tantùm ſed pluries duorũ ſaltem dierum ſpacio abluantur. Hac eadem ratione nutrices à ſuctu infantium venenato præſeruari poterunt. Sed ſi iam cuipiam aut ardor in vrina, vel excoriatio in pudendo ſtatim poſt venerem appareant, fortioribus eſt agendum, extrahendum eſt virus, intercipiendæ ſunt viæ, ne intrò feratur. Interioribus alexipharmacis agendum, quibus profligetur, & ſuperetur. Ad extractionem faciunt decoctiones in uino ex dictamno, calaminta, ſcordio, gentiana, ligno Indico; faciũt ſuffumigia ex Cynabari, thure, myrrha, ligno Aloes, Croco, faciunt quoq; exenterata animalia, ut pulli vel columbacei, uel gallinacei, Catuli, pulmones calidi pudẽdis ipſis impoſiti, faciũt frictiones ex pannis aſperis, leuis ſcarificatio, Corniculi appoſitio. Non eſt improbanda, ſi caries adhuc non appareat, lotio ex aqua vitę, linimentum ex Theriaca, uel Mithridatica confectione, vnguentum, ſeu mixtura ex caricis, nucibus, & ſucco rutæ; ſi quiſpiam uoluerit quoq; veſicatorium adhibere, erit fortius remedium cęteris ac magni uſus. Ad intercipiendam verò fluxionem ad interiora imponatis vnguentum defenſiuum latitudinis duorum digitorum per tranſuerſam pudendi prope pubem, inijciatis per ſyringam paruam aquam plantaginis in virgam Saccaro tamen mixtam, qua ſæpius abluantur. Quoad interiora alexipharmaca, in frigidioribus temperamentis non improbatur uſus Theriacæ, Mithridaticæ confectionis, diaſcordium, deniq; omnia alexipharmaca, quæ ad præſeruationem peſtis commendantur, huic quoq; rei maximam opem ferunt: ſi tamen temperamentum fuerit calidius, ab

his

his calidioribus abſtinendum, & loco illorum utamini bolo Armeno, terra Samia, Sileſiaca, Cornu ceruino, margaritis pręparatis, quibus ſubiungatis ſuccum citri, vel limonum, aquam acetoſæ, vel plantaginis. Siquis in promptu habuerit aquam meam cordialem, erit etiam ex uſu. Sed ſi caries iam ſe ipſum promat, non ſtatim arbitrandum hanc egere ligno Indico, poteſt caries in primo congreſſu in glande excitari, ſi ſtatim appareat abſq; alia alterius partis noxa, ideo licet vniuerſo corpori aliqua ex parte ſit proſpiciendum, Cariei tamen ſtatim eſt occurrēdum, itaut interficiatur. Aqua illa fortisſima, qua vtuntur aurifices ad ſegreganda metalla, qua vtuntur quidam Empyrici mihi non probatur. Venerūt aliqui ad me poſt huius aquæ vſum, quorum glans in maximam excreuerat molem, & inflammatione, & magna, & difficili fuere tentati: Extrahitur enim ex alumine rocchæ, ſale nitro, & vitriolo Romano; Hæc itaq; dimittatur, neq; admittendi illi ſunt, qui in his caſibus vtuntur frigidis, & reprimentibus aqua roſacea, plantaginis, vel ſimili, venenum enim intrò propellunt. Vſus pręcipitati maximè conuenit, eſtq; ſingulare remedium, ſi debito modo eo utamini. Debitus modus eſt, vt in moderata carie, de qua nunc, accipiatis præcipitati drac. 1. unguenti roſati, uel butyri recentis vnc. 1. miſceantur, & utamini hoc medicamento non continuato, ſed interponetis aliquando tempus alicuius lotionis calidę, & emollientis, ne fortè ex præcipitato callus inducatur. Itaq; poſt horas 24. tolletis medicamentum, abluatis membrum decocto maluæ, ſem. lini, cum portione ligni Indici, & ſi opus fuerit, iterum ſuper ponatis præcipitatum. Quoad prouidentiam totius corporis, ſi fuerit plenum corpus, blandiſſimè eſt

expur-

expurgandum lenientibus tantùm medicamentis, ne fortè purgantia venenum, quod in extima tãtùm eſt parte, ducatur interius, ideo niſi caries inflammationem habeat connexam, conſulo in his caſibus abſtineatis à ſectione venæ. Quòd ſi inflammatio fuerit connexa, potius ſecabitis venam pedis, quam bracchij. Hæc ſunt agenda, vt præſeruentur patientes à Lue.

De Curatione Luis Venereæ. Cap. xvij.

LVis Venereæ curationem in tres partes diſtinguam, quarum prima affectus recentis remedia continebit, ſecunda circa augeſcentem, tertia deni que in antiquo affectu verſabitur. Cùm autem prima differentia primis affectionibus innoteſcat bubone, carie pudendi, & gonorrhæa, ideo in hac parte tractanda de his etiam tribus agemus. Quæritur itaq; quid agendum circa illos ægros, qui nuperrimè in bubonem, pudendi cariem, aut gonorrhæam inciderint. Primò autem, quòd pertinet ad ſanguinis miſſionem, licet magna Medicorum pars generalia præcepta ſatis eſſe arbitretur pro hoc puncto dirimendo, res tamen ita non habet. Dicunt iſti cum Galeno 4. de tuend. val. 4. in plenitudine vel exquiſita, vel notha ſanguinem ſemper eſſe mittendum, in cacochymia nequaquam. Ego verò ſicuti illud libenter recipio, in exquiſita cacochymia ſanguinem non eſſe mittendum, ita in plenitudine qua cunq; apparente bubone, carie, vel gonorrhæa in ſectione venæ caute admodum incedendum eſſe exiſtimo. Prudentiores, inter quos eſt Fallop. arbitrantur in bubone augeſcente ſanguinem non eſſe mittendum, ſed tantùm in facto, qui per ſangui-

nis euacuationem retrocedere non poſſit. Huiuſmodi ſententia licet videatur non improbanda, plenam tamen huius auxilij inſtitutionem non docet. Ita enim quid agendum in Gonorrhęa, cariæ? Pręterea bubo incipiēs, & caries aliquando maximam habent inflammationem, maximoſq; dolores, vt non ſemper ſit eodem modo procedendum. Itaq; arbitror hac in re illud idem eſſe agendum, quod præcepit Paulus, & Auic. in curatione morſus animalium venenatorum, vt ſcilicet ſi morſus maximã inferat ab initio inflammationem & dolorē, ſtatim ſanguis mittatur, ſi non inferat, prætermittatur, & venenum potius attrahentibus, & euacuantibus expurgetur. Sed ſtatim dicent, Si ſecetur vena in principio, intro trahetur virulentia, & afficientur partes principes: facile occurrimus: Nam ſi ſecetis venam infernam, nullum tale imminebit periculum, imitabimini Gal. conſilium, qui laborantibus partibus infra renes, inferiores uenas ſecat, in bubone, carie, & gonorrhæa laborãt partes infra renes, ergo inferiores uenæ aperiendæ, ſicq; nullum imminet periculum infectionis maſſę ſanguineę, aut iecoris. Quod ſi neq; bubo maximum inferat dolorē, neq; caries, uel gonorrhęa inflammationem, & dolorem, laudo, ut in bubone non mittatis ſanguinem, niſi cùm iam apertus ſit, in alijs duobus affectibus poteſt aperiri uena ſtatim ab initio.

Quòd ſi uires non ſuſtineant uenæ ſectionem, adhibeantur hyrudines, ſcarificatæ cucurbitulæ infernis tamen partibus.

De

De Lenientibus . Cap. xviij.

DE leniētibus eſt eadem dubitatio, vtrum in propoſitis affectibus conueniant, videntur enim facultatem continere attrahendi virulentiam ab externis partibus ad internas, ſed verè lenientia non obtinent; tutò igitur exhiberi poterunt in Gonorrhæa; caſſia præcipuè cum Terebentina, in hanc formam.

℞. Floris caſſiæ nouiter extract. drach. x.
Terebentinę lotæ in aqua maluarū. drach. ij.
miſce cum ſaccaro f. boli.

Exhibeatur ſyrup. violac. ſolut: manna: mel roſaceum: ſyrup. roſac. ſolut: ſyrup. de Polypod: pro humorum peccantium varietate. Quoad ſyrupos, nullus eſt ſyrupus, qui Luem Veneream poſſit præparare, venenum eſt, & omne venenum curatur vel euacuantibus, vel alterantibus à tota ſubſtantia, quamquam primę etiam qualitates non ſint contemnendæ. Itaque ſi in alterantibus medicamentis aliqua Luis Venereæ ratio ſit habenda ſyrupos ex ligno cō ficere oportebit; Poterit autem ſimplex ſic parari.

℞. Ligni Indici raſpati ex meditullio. lib. ij.
Infundatur, & bulliat ſ. A. in aquæ fontis. lib. 14. vſq; ad conſumptionem planè medietatis, facta expreſſione adde ſaccari fini. q. ſ. miſce. f. ſyrupus.

Huius ſyrupi dabitis vnc. j. addetis deinceps alios quoq; ſyrupos, & decoctiones, quæ propriū vniuſcuiusq; peccantem humorem reſpiciant. Poſt ſyrūpos conuenit purgatio, circa quam multa occurrūt

dubia, duo tamen ſunt præcipua: primùm an conueniat: ſecundùm ſi conuenit, vtrùm conueniat per medicamenta robuſtiſſima chimica à Paracelſiſtis inuenta. Quòd non conueniant ratio primùm perſuadet; Retrahunt enim hæc medicamenta ab extimis ad intimas partes, ergo fugienda: Ex altera parte, certum eſt Venenum hoc putrefacere, & impura corpora promptius venenum, & putredinem ſuſcipere. Itaq; vt ſingulis proſpiciamus, ſi bubo appareat, laudo à purgationibus abſtinendum, donec aperiatur, ſi autem caries, tandiù morandum quouſq; cariei malignitas compeſcatur, quibus autem ingenijs, audietis poſtea, tunc verò purgantia ſine periculo adminiſtrantur. Sed quænam ſunt iſta? debentne adminiſtrari communia Agaricus pro pituita: Rhabarbarum pro bile: Elleborus, Polypodium, Sena, & alia pro melancholia? An potius licet deuenire ad vſum Præcipitati, aut Turbith mineralis, vel ad oleum dulce Mercurij, quæ à Chimicis adminiſtrantur, & à probatis etiam quibuſdã Medicis recipiuntur, inter quos eſt Lucas Ghinus vir alioquin doctiſſimus. Ego non puto in Lue Venerea recenti tanto opus eſſe auxilio, Pręcipitatum, oleumq; dulce Mercurij vim habent propellendi Venenum à partibus internis, cùm iam afficiantur; Idcircò cùm in Lue recenti morbus ſit tantùm ſuperficialis, neq; penetrauerit ad interiora, tanto non eſt opus auxilio. Communia igitur ſufficiant.

De bubone, carie, & Gonorrhæa. Cap. xix.

IN recenti Lue cum tria præcipuè appareant præter naturam gonorrhęa, caries, & bubo, dicam breuiter in ſingulis quid agendum. Quòd igitur ad gonorrhæam;

norrhæam; hęc duplex eſſe poteſt legitima, & falſa, legitima eſt fluxus ſeminis acris, & mordacis irritantis expultricem vaſorum omnium, & teſtium: Acrimonia autem, & mordacitas partim ex putredine, partim ex bilis commixtione, partim deniq; ex venefica qualitate prouenit. Falſa autem gonorrhæa eſt fluxus materiæ ſanioſæ, quæ ex vlcere in interiore pudendi parte exiſtente educitur, quibus occurrendum, vt dictum eſt ſecta vena in pedibus exhibita caſſia cum terebentina ſic.

℞. Flor. caſſ. nou. extract. drach.x.
Terebentinæ lotę in aq. viol. vel roſa. dr. ij.
miſce cum ſaccaro fiant boli.

Syrupi ſint tales.

℞. Syrup. Violat. ſimpl.
de Nymphæa.
de Liquiritia. añ. vnc. s.
decoct. Violarum.
Hordei.
Nymphæę.
Granorum ſebeſten.
Maluarum.
Liquiritię.
Ligni Sancti. vnc. iiij.
miſce pro ſyrupo.

Repetenda eſt Caſsia, & dũ aſſumuntur ſyrupi, abluendę ſunt partes genitales aqua tepida cocta cum hordeo, & malua, & nymphęa, poſt duos autem, vel tres dies ab hac lotione miſceatis uinum aquę, & decoctioni propoſitę lignum addatis; Interim inungẽdi ſunt renes infrigidante Galeni, & roſaceo Meſue, & in uirgam hoc iniicere oportet decoctum.

℞. Aquæ Plantaginis.
Roſarum. añ. onc. iij.
Ceruſæ Lotæ in aqua roſarum drach. ij.
Lithargyri drach. I.
buliant ſimul uſq; ad conſumptionem tertiæ partis, collaturæ adde ſaccari fini. parum.

Iniiciatur decoctio ſępius in die, ut diligenter abluantur partes omnes internæ. Quod ſi caries glandem occupet, dubium eſt, an in curatione cōueniat vſus præcipitati, quale nos laudauimus in illis, qui potius huius mali ſuſpicione tentantur, quàm ut legittimam cariem Veneream habeant. Fuerunt, qui putarūt minimè hoc medicamentum conuenire, inter quos eſt Alexander Traianus, qui utitur hoc argumento. Quod præcipitatum ſanet ulcera propellendo luem ad penitiora corporis, idcirco occaſionē maioris mali prębet; Ratio ſanè eſt alicuius momenti, ſed tamen experientia, quæ etiam ratione nō caret, eſt in oppoſitum: Neq; enim vllū adhuc pręcipitato nobilius excogitatum eſt medicamentum ad pudendi cariem. Quod dicit Alexander de repercusſione facta ab hoc medicamento, non eſt omnino uerum, licet argentum viuum id faciat, non facit tamen præcipitatum rectè adminiſtratum, quia præcipitatum recipit uires calorificas, & exſiccantes, conſequenter attractorias, & expurgatorias à calchanto, & alumine, quorum aquę præparationē pręcipitati ingrediuntur: Accedit quòd præcipitatum non debet adminiſtrari cum reprimentibus, ſed cum butyro uel alia pinguedine. Tertiò illi tantùm parti adminiſtratur, quę craſsam continet ſorditiem, quàm mirificè tollit, ideo neq; in ulcere mū

do

do, neq; in circunferentia ulceris medicamentum eſt adhibendum; Deniq;, ut antea dixi, extrema pudendi, prope pubem pars adſtrictorio muniatur medicamento. Itaq; adhibeatur & bis, & ter, & eo vſq;, donec craſſa ſordities prorſus tollatur, & caro rubra appareat, tunc verò non eritis ſolliciti de cicatriſando vlcere, ſed diù apertum eſt retinēdum impoſito in filamentis Iſide unguēto uſq; ad triginta, & plures dies: Qui enim cito has caries ſanant, aut bubones, vel teſticulorum inflammationes, vel gonorrhæas uel defluuia capillorum, aut alia inferunt mala. Poſt congruam itaq; expurgationē, ſiccetur deinde, & cicatrix obducatur puluere tutię, ũguēto ex tutia, ex ceruſa, uel ſimili. In bubone autem, ſi facilis erit ſuppurationis adhibeatur emplaſtrũ ad ſuppurandum tale.

℞. Radicum Althęæ coctarum, & per cribrum tranſmiſſarum. vnc. ij.
Caricarum pinguium coctarum, & contuſarum. vnc. i.
Farinæ triticeæ
Seminum lim añ. m̃. i.
Axungiæ ſuillæ. vnc. iij.
Decoct. althææ.
Caricarum.
Maluarum.
Sem. lini.
Paſſularum. q. ſ.
Miſce. f. Emplaſtrum ad ignem.

Quòd ſi nō modo facile ſuppuretur, uerum etiã ægrè intumeſcat, agendum primo attrahentibus, deinde ſuppurantibus. Inter attrahentia eſt exercitatio

tio ambulando, ludendo pila, ſaltando, precipuè in pedem lęſi inguinis, Cerata attrahentia, vt diachilon ſimplex, & compoſitum, Ceratum Sacrum, appoſitio Cucurbitulę non ſcarificatæ; Quibus non conferentibus tale ceratum poterit confici.

℞. Sagapeni.
Oppoponac.
Ammoniaci.
Bdellij. añ.drach. ij.
Euphorbij.
Synapis.
Piperis.
Pyrethri. añ.drach.i.
Saponis nigri. vnc. s.

Diſſoluantur gummi in aceto, addãtur pulueres, & cum pice, ac cera ſufficienti fiat ceratum. Vbi iam locus intumerit tentanda eſt ſuppuratio, quæ ſi intra quatuor, vel ſex dies non ſucceſſerit, non eſt cunctandum, licet pus non appareat, cauſtico locus eſt aperiendus; Cauſtici materiam habetis venalem apud omnes. Aperto ergo loco vlcus etiam diù apertum eſt continendum turunda impoſita, uel in albumine oui cum luteo (ſi facta fuerit inciſio) vel in unguento Iſide (ſi apertus ſit locus per cauſticum) poſt ſublatam tamen cruſtam; vno verbo hac in parte ſit Chirurgus prudens, qui pro qualitate, & quantitate puris modo ſuppurantibus modo abſtergentibus & ſiccantibus, deniq; etiam conſolidantibus utatur. Sed licet hęc in Lue recenti ſint adminiſtranda, nõ eſt tamen prætermittenda ratio internorum medicamentorum, qualia autem debeant eſſe, non apud omnes vno, & eodem modo expoſitum eſt. Dicam de his quambreuisſimè.

De

De internis. Cap. xx.

QVidam exiſtimarunt in hac Lue recenti ſatis eſſe vti medicamentis diaphoręticis, ſudorem excitantibus, & alexipharmacis communibus, ideo quidam laudant trociſcos viperinos, vt Ioannes Benedictus, alij theriacam, vt Ioannes Almenar Hiſpanus, qui aquam facit ex theriaca, & alijs ſudorificis compoſitam ad expellendam Luem Venereā per ſudorem, quem ſecuti ſunt inter recentiores Rōdelet. & Fernel. qui aquas confecerunt deſtillatas ex theriaca, dictamno, carduo benedicto, tormentilla, ac alijs ſudorificis, vt Luem incipientem per cutem profligarent. Hęc intentio propellendi infectionē Veneream ad extimas partes per aquas dictas theriacales non videtur extra rationem, ſed tamen in temperamentis calidioribus, hęc ſola non vſq; adeo probatur; Non in temperamentis calidioribus, quia feruidiſſima eſt; Infunduntur enim hæc in vino, & aqua elambicata eſt fortior aqua vitæ cōmuni; Non probatur ſola, quia Lues Venerea nullum habet alexipharmacum magis proprium, quàm lignum: Ideo ſi in quibuſdam frigidioribus locum habeat, miſceatur vel cum decocto, vel cum oleo, vel cum extracto ligni, de quibus dicam poſtea. Sed quæret aliquis. Debet ne vnusquiſq;, qui bubonem, aut cariem inciderit vti hoc alexipharmaco? Eſt ne coactus accipere lignum? Cui reſpondeo, ſi quiſpiam à congreſſu mulieris ſtatim inciderit in bubonem, vel cariem, & ſtatim aſciuerit Medicum, caratusq; fuerit, ut dictum eſt, is certe non indiget decocto ligni Indici, poteſt quidem illud accipere per octo, vel decem dies, poteſt vti extracto, uel oleo ligni, ſed

non

non eſt coactus, ut ſanetur, accipere decoctum per dies xxxx. Quod ſi caries, uel bubo apparuerint tan tùm octo, uel pluribus diebus à congreſſu, ſuſpicandum de interna uiſcerum affectione. Huic itaque proſpiciendum fortiori decocto, de quo poſtea.

De augeſcentis Luis curatione. Cap. xxi.

AVgeſcens Lues inflammationis, ac putredinis argumenta profert conſpicua, ideoq; prǽter bubones, gonorrhæas, & benignas caries, ulcera, ac puſtulas, pruritus, & impetigines, cruſtas, tumores uarios inflãmatorios, & capillorum defluuium habet connexa, de quibus nunc ſigillatim agendum initio à purgationibus uniuerſalibus deſumpto. De uenæ ſectione ambigit Fernel. Galeni teſtimonio motus 4. de tuend. ualet. cap. 6. qui humoribus in cutem confluentibus uenæ ſectionem tanquam retractoriam prohibet, ſed non eſt uniuerſaliter hæc ſententia accipienda. Si puſtulæ iam incipiant erumpere ſatius eſt ſcarificatis cucurbitulis materiæ motum adiuuare, ſi iam eruperint, corpusq; ſit plenum, retroceſſionis periculum non adeſt: Sunt.n. puſtulę venereę duræ admodum, & cruſtoſæ, & ad omnem motum difficiles; in quo caſu ſi Gal. non abhorret ab his, quæ retrahunt humores ad partes internas, ut colligitur ex 3. in 6. Epid. 30. in caſu Simonis, qui latas habebat puſtulas, in hoc etiam caſu uenæ ſectio non eſt uerenda. Secetur autem vena iecoraria, nam deriuatione eſt opus, iecur iam infectum ſupponimus; Poſt ſectam verò uenam cõ ueniunt quoq; ſcarificatę cucurbitulę, nec ſemel tã tùm, ſed ut uoluit Nicol. Maſſa, bis & pluries repetitę. Aluus leniatur uel hoc bolo.

℞. Elet.

℞. Elet. lenit. vnc. 1.
Floris Caſſiæ. vnc. s.
Semin. Citri. drach. s.
Miſce cum ſaccaro f. boli.

Si voluerint patientes potionem, ſit talis.

℞. Syrup. de Polypod. vnc. iij.
Mell. uel Syrup. roſat. ſol. (prout uidebitis corpus uel magis bilioſũ uel pituitoſum) vn. ij.
Decoct. cordial. q.s.
miſce f. potio.

In ſyrupis etiam illa ſunt ſemper eligenda, quæ exuſtionem corrigant non prętermisſis ijs, quæ proprium vniuscuiuſq; temperamentum reſpiciunt; Ideo ſyrup. de fumoter. ſimplex ſemper accipiatur. In corpore autem bilioſo huic ſyrupo addatis violatum ſimplicem, ſyrupos de Endiuia, de Cicorio, de Nymphæa cum aquis, uel decoctis accommodatis. Si abundauerit ſuccus melancholicus addatis ſyrupum de pomis ſimplicem, de ſucco boraginis, de ſucco bugloſſæ, cum decocto lupulorum, boraginis, meliſſæ, bugloſſæ, corticum citri. Si abundauerit pituita addatis oxymel ſimplex, ſyrupum de betonica, de ſteccade, de menta, & alios pro partium uarietate cum decoctis proportionatis. Purgatio deinceps inſtituatur vel per bolos, uel potionem, uel pillulas, bolus ſit talis.

℞. Elect. lenit. drach. vj.
Confect. Hamech. unc. s.
miſce, cum ſaccaro f. bolus.

Si pituita abũdauerit, accipietis drach ij. confect. hamech. & drach ij. Diaphinicis. Si bilis, ſumetis drach ij. confect. hamech. & totidem elect. de ſucco

roſatum, uel elect. roſati Meſue. In potione etiam uario modo agendum pro uarietate temperamenti. In binoſo, & melancholico hęc erit conueniens.

℞. Corticum Hellebori nigri, (qui purgat vtramq; bilem) drach. i.
Infundantur S. A. in decoct. cord. cum drach. ij. ſenę & facta expreſſione adde.
ſyrup. de Polypod.
Roſati ſolut. añ. vnc. ij.
Miſce fiat potio.

In pillulis ſimiliter habenda eſt ratio diuerſitatis humorum. Itaq; unicuiq; ætati iam conſiſtenti prębere poteritis drach. i. pillularum Cochiarum præparatarum cum Helleboro, iſtis addentes in bilioſis corporibus pillularum de tribus cum Rhabarbaro drach. j. In melancholia pillularum de fumot. drach. s. In pituitoſa pillul. de Agar. Meſue, uel de Hiera cum Agar. drach. s. uel in debilioribus accipietis maſtichinas. Poſt hanc primam purgationem ſuccedat ſecunda per ſyrupos compoſitos, quorũ multiplex, & uaria eſt apud authores deſcriptio. Eſt ſyrupus, qui uocatur Domini Auguſtini, eſt & Montani Veronenſis, eſt & Hellidei Bononienſis, Lucas Ghinus etiam habet proprias deſcriptiones, ſicuti & Andreas Mattheolus, vnicuiq; humori appropriatas. Ego, ne uos confundam, conſulo ut vtamini hoc ſyrupo, nam omnibus temperamentis conuenit.

℞. Syrup. de pomis compoſ.
de fumoterr. compoſ. añ. vnc. i.
Decoct. epythymi Meſue. vnc. iij.
miſce pro ſyrupo.

Accipiant patientes quinq; vel ſex ex his ſyrupis Robuſtiores ſingulo quoq; die, Imbecilliores alternis diebus. His abſolutis interpoſita vna quietis die iterũ accipiatur aliqua ex dictis purgationibus, quibus tamen cùm minimè ſint curati, quæritur; quid vlterius ſit agendum ? Hac in parte duas eſſe uideo præcipuas Medicorum intentiones; vna, fuit eorũ, qui putarunt poſſe Luem veneream profligari ſenſibilibus per aluum, & vomitũ excretionibus; Altera eſt eorum qui vtuntur ſudorificis, & alexipharmacis. Dicam primò de prioribus, mox de ſecundis. Priores multa excogitarunt electuaria, pulueres, tabellas, decoctiones uel in aqua, uel in vino, quibus veneream luem ſenſibiliter expurgant. Quò ad electuaria, multa paſſim inueniuntur venalia potius apud Empyricos, quàm apud Medicos, quæ iſti retinent pro magnis ſecretis. Tale electuarium venale eſt Venetiis apud Pharmacopolam à tribus montibus; Aliud adminiſtratur à quodam Empyrico Venetiis ad ripam Blaſii; Aliud eſt Pataui apud Pharmacopolam à ſpeculo; Alia deniq; plura reperietis ſimilia. Componuntur uario modo: Nam quiſq; ab aliquo probato ſcriptore deſcriptionem eſt furatus. Primò quidem eſt electuarium ex fructibus Hebuli maturi, quod ſic conficitur.

℞.	Fructuum Hebuli maturorum.	lib.ij.
	Agarici.	vnc. i.s.
	Vini maluatici.	Cyathos.ij.

Manibus conteruntur grana Hebuli, miſcentur cum vino, & Agarico ponuntur in olla vitriata per horas.24. coquuntur uſq; ad conſumptionem vini, quod reſiduum eſt, tranſmittitur per ſetacium, &

pro ſingula Vncia additur vnc.i.ſyrup. de acetos. citri, & Saccari fini.unc.i.deinde pro ſingula libra addūtur lapidis Armen. Helleb. nigri.añ. drach. ij.& fit.elect. Doſis eſt drach.i.uel.drach.i.s.

Vtuntur hoc electuario per xxx. uel xxxx. dies, ſed interpoſita aliquá quietis die in qua accipiunt patiētes uel ſaccarum roſatum, uel conſeruam boraginis, uel aliā ſimilem ad unc. j.

Deſcriptionem Electuarij in Lue Venerea frequenter vſitati, hunc in modum habe.

℞.	Salſæ ſubtiliter pulueriſatæ.	vnc.iij.
	Tartari albi.	vnc.ij. s.
	Senæ.	vnc.ij.
	Corticum Helleb. nigri.	vnc.iij.

miſce f.elect.cuius doſis eſt vnc.s.

Quanquam autem, qui præbent hæc electuaria tamquam ſecreta, integram pollicentur curationē, tamen potius morbum, & ſymptomata demulcent, ac protrahunt, quam, vt funditus eruant; tamen in pauperibus, vel in illis, qui negotijs ſunt implicati non ſunt improbanda: Ideo ego quoq; in his caſibus hoc electuario vti conſueui.

℞.	Ligni Indici.	lib. ij.
	Salſæ.	lib. j.
	Corticis.	lib.s.

Infundantur in aquę lib. xxx. deinde bulliant ad conſumptionem medietatis addendo.

Folliculorum ſenæ.	vnc. viij.
Polypodij.	

Epi-

Epithymi. añ. vnc.iiij.
Helleb. nigri. vnc. j.
Mirobolanorum omnium. añ.vnc.ſ.
Paſſularum pinguium. lib.j.

Bubant ſimul ad conſumptionem medietatis & facta expreſſione.

℞. Prunorum Damaſcenorum. lib.ij.

Buliant in dicto decocto donec molleſcant, itaut extrahantur nuclei, pulpa tranſmittatur per ſetaciũ, quæ iterum bulliat in dicto decocto vsq; ad mediocrem conſiſtentiam, tunc adde.

℞. Floris Caſſiæ. vnc.vj.
Senæ pulueriſatę. vnc.ſ.
Saccari fini. q. ſ.
miſce. f. elect. cuius doſis erit vnc. ſ. vel drac. vj. per dies xxx. vel xxxx.

Præter electuaria exhibentur pulueres, qui pro robuſtioribus valentiſſimi, pro infirmioribus infirmiores cõcinnantur. Robuſtiſſimus puluis erit talis.

℞. Hermodactyl. ſcrup. j.
Turbith. ſcrup. ij.
Senę. drach.ſ.
Salſæ. ſcrup. j.
Gingiberis. gr.vj.
miſce.

Datur in iure, vel in vino xx. xxx. & plures dies, neq; abſtinendum à vino, neq; à carnibus, ſicuti ne que

que in aſſumptione electuariorum. Singulis quatuor diebus ſemel conquieſcunt patientes, vtũturq; eo die vel iure pingui cum ſaccaro, uel clyſtere ex iure, vel lacte, ſaccaro, & butyro. Infirmior puluis erit talis.

℞. Salſæ.
Corticis. an̄. drach. s.
Senæ. drach. j.
Turbith. ſcrup. j.
Gingiberis. gr. iiij.

miſce.

Accipiatur eodem modo. Alij pulueres paucis mutatis poſſunt eodem ferè modo parari. Quòd pertinet ad rotulas, ipſæ quoq;, ſicuti & pulueres, ſunt grauiores, & leuiores. Grauiorum forma hęc erit.

℞. Hermodact. drach. ij.
Turbith. drach. j. s.
Helleb. nigri. drach. j.
Rhabarb. elect. drach. s.
Gingiberis.
Cynamomi. an̄. ſcrup. j.
ſaccari fini diſſoluti in aqua fumariæ. q. ſ.
miſce. f. confectio in rotulis.

leuiores erunt tales.

℞. Senę puluer: drach. ij.
Turbith.
Agarici trociſcati.
Bhabarb. elect. an̄. drach. j
Gingiberis.
Salis Gemmæ.
Cinamomi. an̄. gr. iiij.
Saccari diſſoluti in aqua fumariæ q. s.
miſce f. confectio in rotulis.

Paran-

Parantur quoq; ſolutiuę decoctiones, & in aqua & in vino. Cæterùm de his, quæ parantur in vino dicam in curatione doloris antiqui. Nunc de his, quæ parantur in aqua; Harum deſcriptio talis erit.

℞. Senæ orientalis		lib.j.
Epithymi		
Polypodij.		añ. vnc.viij.
Helleb. nigri.		vnc.j.
Mirabolanorum omnium.		añ.vnc s.
Foliorum	Bugloſſę.	
	Boraginis.	
	Endiuiæ.	
	Fumariæ.	
	Lupulorum.	añ. m. j.
Paſſularum enucleatarum.		lib. j. s.
Granorum Sebeſten.		nu. xx.
Prunorum.		lib.s.

Bulliant in ſufficienti quantitate aquæ .ſ. A. vt ſcilicet prius coquãtur ea quæ ſunt durioris coctionis, vſq; ad conſumptionem medietatis, facta expreſſione huius decocti dabitis plus minus vnc j. uel vnc.ij. pro habitu corporis, & virium tolerantia.

De Hydrargyri vſu. Cap. xxij.

SEd hic locus poſtulat, vt quęramus quid ſentiendum ſit de purgatione facienda per hydrargyrũ. Maximi momenti eſt hęc conſideratio, quia ex una parte profitentur plures Medici, inter quos eſt Montanus, Fallop. & alii, hydrargyrum tanquam Gal. Dioſcoridi, experimento deniq; deleterium venenum in uſum medicamentorum internorum mini

mè

me eſſe accipiendum. Contra uerò nō modo Theophraſtus, Paracelſus, & ſectatores Petrus Seuerianus Danus, & alii huius uſum extollunt, uerùm etiam ex dogmaticis Medicis Braſaula, Antonius Gallus, Lucas Ghinus, Andræas Mattheolus, & alij illius uſum admittunt. Et cum argentum uiuum intrinſecus multis modis adminiſtrari posſit, prępàratum ſcilicet, & non; video ab iſtis, omnibus modis concedi, quinimò ſcribit Mattheolus lib. 6. c. 28. in Dioſcorid. minus noxium eſſe non præparatum & extinctum, præparatis, vel ſaliua extinctis; Ideo ait Goritienſes mulieres in difficili partu illud aſſumere ad ſcrup. j ſumma partus facilitate. Braſaula etiam ad deijciendos puerorum Vermes innoxiè ſe vſum eſſe profitetur. Quod ſcribit etiam Alex. Traianus lib. 6. apud Corſos pasſim fieri pro vermibus expellendis. Quantum ad hoc pertinet, mihi perſuadeo argentum viuum neq; prępàratum, neq; extinctum in modica portione acceptum ullam noxam inferre poſſe.

Certum eſt, plures ex illis, qui hydrargyro inunguntur diù, argentum viuum in uarijs corporis partibus abſq; noxa continuiſſe, illudq; aliquando uel vomitu, vel deiectione emiſiſſe. Quod ſi ſcribat Gal 4. ſimpl. 19 atq; etiam Dioſcorid. lib. 5. c. 20. illud ſuo pondere, & qualitate interna erodere, loquuntur de nimia quantitate, præterquam quod Gal. 9 Simpl. c de hydrargyro fatetur ſe nullum de hac re feciſſe experimentum. Itaq; quod pertinet ad argentum viuum non prępàratum, neq; extinctum in modica portione acceptum, puto illud non poſſe obeſse, non tamen puto illud luem veneream curare. Ideo uideamus, quid de præparato dicendum. Prępàratum argentum viuum eſt duplex, commune,

ne, & proprium; Commune à Paracelſiſtis multis nominibus nuncupatur, vt Laudanum minerale, Corallinũ, Turbith minerale, quod officinis eſt præcipitatum. Hoc non ſolùm apud Paracelſiſtas, ſed etiam, vt dixi apud Mattheolum, & alios eſt in vſu, cùm tamen non modò ſit venenum, ſed venenum eroſione interficiens, calidum, & ſiccum in quarto. Nam Laudanum minerale fit ex viuo argento, aceto, & ſale repurgato mixto cum Calchanto, & ſale nitro, quod vocant iſti ſublimatum, quodq́; ab iſtis Chimicis deinde abluitur vino deſtillato, & iterum deſtillatur. Hoc ergo nullo modo probatur, ſicuti neq; commune præcipitatum, quod fit aqua illa forti, qua auri fabri vtuntur ad ſegreganda metalla, & eſt commune in officinis. Quare qui putant ſe diuinum quoddam ſecretum inueniſſe, argentum viuũ præparant cum mixtione auri, diciturq́; Paracelſiſtis aurum vitæ; Huius deſcriptio eſt duplex, vna proponitur à Ioanne Guinterio Andernaco parte ſecũda Medicinę nouæ, & veteris, in dialogo 7. quę compoſitio fit ex argento viuo repurgato mixto cum folijs auri, itaut pro ſingula vnc. argẽti ſit drach. j. auri. Aliam elegantiorem proponit Antonius Gallus vir doctiſſimus in proprio opere de ligno non permiſcẽdo cap. 2. qui profitetur ſe magno ſtudio, ac labore deſcriptionem hanc à Chimico fuiſſe expiſcatum. Eandem à Gallo acceptam proponit Fallop. tractatu de Morb. Venereo c. 79. Habet autem ſic.

℞. Argenti ſublimati, quod fit addito ſalę & alumine. vnc. vj.

Teratur diligenter ſupra marmor, & cum farina triticea, & aqua manibus butyro inunctis fiant glo-

buli, qui in alembico imponantur, ac deſtillentur, deinde verò pro ſingula aquę vncia addatur drach. j. auri foliati, & fiat maſſa, & imponatur in vaſe vitreo lati oris, quod media ſui parte ſepeliatur in cineribus, ignisq; lentus ſubijciatur, paulatim in ſuperficie apparebit cruſtula quædã, quæ cochleari ſtatim colligitur, & in alio vaſe vitreo conſimili reponitur, idq́; toties fit, quoties noua apparuerit placentula; Hęc mixtura deinceps in alio vaſe iam collecta igne ſuppoſito tandiù coquitur, quouſq; flaueſcat, vel rubeſcat, & tunc habetis præcipitatum, qđ aurum vitę dicitur. Hoc autem fit adhuc elegãtius ſi aqua vitę infuſa iterum igne appoſito exſiccetur vſq; ad aquæ conſumptionem, poſtea vero affundatur aqua plantaginis, & iterum exſiccetur, tertio affundatur aqua boraginis, quæ etiam igne omnino conſumatur. Prioris pulueris quantitas ſint grana iiij. vel v. ſecundi doſis ſint grana ix. & x. Dantur in conſerua Violarum, in ſuccaro roſaceo, in conſerua Cicorei, in expreſſione paſſularum, in pillulis, in rotulis ad libitum. Hoc puluere vti Excell: Medicum Patauinum in ſuis bolis non vereor: Nam præter quam quod, vt audiuiſtis, aurum in illis bolis impoſitum viuum argentum retinet; Accedit etiam, quod quibuſdam ſputum copioſum excitauit, dentes mobiles reddidit, vlcera in faucibus promouit, deiectionesq́; alui, ac vomitus vehementiſſimos prouocauit. Quibus autem miſceat medicamentũ ignoro. Hoc vnum ſcio vel nihil, vel parum referre cæterorum mixtionem, quando in hoc vnico præcipitato tota curationis ſpes ab omnibus reponitur, qui tamen admiſcuere aliquando, margaritas præparatas, hyacynthos, ſmaragdos, & alias ſimiles gẽmas accipiunt; Alij ſpecies lætificantes Diamuſcum, dia

mar-

margaritum,& cum his præcipitatum componunt. Sed quia poſt bolos vir Excellentiſſ: aquas præbet, difficillimũ certè eſt intelligere qualis nam ſit aqua, ut pote quæ nullum prępeferat odorem, uel ſaporẽ ingredientis medicamenti. Poſſet itaq; eſſe aqua refrigerans ad corrigendam præcipitati caliditatẽ; poſſet etiam eſſe aqua ſudorifica, quæ in antiquatis doloribus eſſet quaſi pręcipitati uehiculum, & certè cùm mihi certò perſuadeam omnium primum, qui publicum fecerit hoc ſecretum fuiſſe Antoniũ, ita etiam credo potuiſſe Botonum ab eo aquam accipere, à quo etiam accepit uſum pręcipitati. Hic enim author loco citato ęgregiam aquam ſubiũgit in doloribus antiquatis efficaciſſimam, cuius deſcriptio eſt talis.

℞. Lacę.
Aloes lotæ cum aqua Myrthi. añ. vnc. s.
Henulæ.
Scordij.
Cardui benedicti.
Hederæ. añ. m. j.

Infundantur omnia in ſufficienti quantitate aquę vitæ, deinde ponantur in vaſe vitreo bene obturato in fimo equino ꝑ dies xxxx. deinde effundatur aqua illa, cui adde.

Præcipitati præparati ut dictum eſt. vnc. j.
Criſtalli puluer: vnc. j.

Iterum infundantur in aqua dicta, & maneant ꝑ alios dies xxxx. in fimo equino, extracta aqua exiſtimatur fortiſſima ad antiquatos dolores. Sed quia

quantitas huius aquę non debet excedere decem; vel duodecim guttas, ideo miſceri poterit vel aquę betonicæ, uel boraginis, uel alterius ſimilis. Hæc pertinent ad præcipitatū per os dandam. Sed quia dixi non minus eſſe in uſu præcipitatum, quam uiuū argentū, uolo uos ſcire multos eſſe Medicos, unūq; Patauij, qui pillulas præbent argentum uiuum recipientes, quas uocant Mercuriales, quarum deſcriptio uaria quidem eſt apud plures, tamen hæc accipi conſueuit.

℞. Rhabarb. elect. pulueris. vnc.ij.s.
Scammonij. ſcrup.ij.s.

Pulueriſentur, & cum ſucco limonum miſceantur. deinde adde.

Argenti uiui per pannum tranſmiſſi, & mortificati per eundem ſuccum limonum. vnc. s.
Muſci. gr. x.
farinæ parum.

miſce f. maſſa pillularum.

Detur drac.i. per ſpacium 30 dierum. Talis eſt ordo eorum qui curant Luem hanc argento viuo, de quibus omnibus dictis meam opinionem vobis aperiam. Vno verbo certum habeo nullam ex iſtis operationibus per ſe Luem Veneream curare; quandoq; tamen curant ex accidenti, ſi Luem recentem inueniant, vel confirmatam in robuſto corpore, cui foeliciter omnes ſuccedant operationes, quas deleterium hoc medicamentum promouere ſolet. Iſti ſanè poſt hanc medendi formam temperatè admodum viuentes huius mali uim effugiunt, ſed qui intēperanter vixerint, aut euacuationes idoneas non habuerint; paucis poſt diebus maiora iterum

rum experiuntur mala, Vt ego paulò antè ab illis ipſis collegi ; qui hac medendi ratione uſi ſunt. Itaq; eos tantùm his bolis, aut pillulis curandos puto, qui nulla alia curatione uti volunt, qui cibum & potum copioſum amant, neq; patiuntur perpetuos illos ſudores, ac carceres 40. dierum ; Illud tamen iterum moneo in uſu pillularum, quas Mercuriales uocant, cautè agendum, ne ſcilicet illis dentur corporibus, qui craſſa ualde, & multa abundent pituita; ante aliquam lenitionem, & præparationem ; Ex ſubita.n. & violenta humorum motione ſuffocationis periculum imminet. Præcedat itaq; aliqua corporis pręparatio, & expurgatio. De vſu hydrargyri hæc ſatis.

De Diaphoreticis. Cap xxiij.

Cùm de medicamentis deiectoriis, quæ Venereã Luem expugnare creduntur iam ſatis dictum ſit, ad diaphoretica ueniamus. Sunt hæc medicamẽta duplicia : Quædam enim valent ſiccatione, quædam autem exiſtimantur alexipharmaca. Quæ ſiccatione valẽt ſunt ſulphur, oleũ ex ſulphure, oleũ ex Calchãto, Trociſci Viperini, Decoctum uel infuſio Viperarum , decoctum , Cardui benedicti , ſcordii, quercus, & ſimilium. Alexipharmaca uerò quædam ſunt communia Venenis omnibus, quędam uerò huius Luis propria, Et communia quidem ſunt Theriaca, Mithridatium, Aquę theriacales, quæ à Rondelet. & Fernel. oppiatæ dicuntur, decoctum Iuniperi, Buxi, Ebeni. Propria uerò ſunt China, Salſa, Lignũ ſanctum, & Guiacum; de quibus omnibus aliquid dicendum, pauca quidẽ de prioribus , plura de poſtremis. Et primo quo ad medicamenta diaphoretica ſiccatione iuuantia, hæc à practicantibus

analo-

analogiſmo ſunt inuenta: Cùm enim uiderent trociſcos Viperinos, ſulphur &c. in Elephantiaſi, & ſcabie prodeſſe, putarunt quoq; in Lue uenerea, quæ ulceribus, impetigine, & puſtulis cutaneis ſit referta hæc etiam conferre poſſe. Ego vero mihi perſuadeo quidem non ab re eſſe quandoq; morbi huius ſobolem in humoribus, & ichoribus tantùm repoſitam cute rara exiſtente, ac corpore tranſpirabili uniuerſam in extimas deponi partes, vt integra ſuccedat valetudo: Cęterum vbi ſolida iam ſint affecta, duriorq; cutis, ac denſus corporis ſtatus, cenſeo Veneream Luem ab his medicamenti minimè expurgari. Agunt enim medicamenta calidiſſima in humorem, & natura, & putredine calidum, qui ob cutis dẽſitatem intra venas ac carnes retinetur, cuius cauſa venenata in ſolidis reſidens non profligatur; Hinc neceſſariò putredo, calor, venenum, omnia deniq; mala redduntur calidiora. Itaque quando tutioribus agi poteſt, hæc dimittantur.

De Alexipharmacis communibus. Cap. XXIV.

QVoad Alexipharmaca communia, hęc quoque ſunt calidiſſima, vel temperata, uel minus calida. Calidiſſimæ ſunt aquę illæ theriacales ex theriaca diſtillatæ, dictamno, ſcordio, carduo benedicto, tormentilla, & Aromatibus, quæ in affectu antiquo ligno permixtæ non improbantur, in augeſcente tanquam nimis calidæ ſunt ſuſpectæ, vt nuper dictum eſt. Quoad decoctum Iuniperi, plures ſunt, qui eo utuntur tanquam Luis alexipharmaco, cùm tamen Rondelet. Dioſcorid. authoritate motus radicis uſum tanquam Veneficum improbet, & ſolos fructus admittat: Scaliger tamen

exer-

exercitatione 180 cõtra Cardanum c.19.ait Affros Medicos vti huius radicis decocto ad Luem expugnandam fœliciter, redditq; cauſam, cur non ſit venefica, licet Dioſcorid. illam Venenatam protulerit. Ait enim aliam eſſe corticis radicis facultatem, aliam verò ſubſtantiæ medullaris: Corticem, cuius virtus recipitur in decocto, ait non eſſe venenatum. Itaq; ſi fortaſſe deſtituti fueritis his medicamentis, quę præſtantiora putantur, Iuniperi decoctum non improbabitur, & ſi radices fuerint ſuſpectæ, ſumantur folia, & fructus vel ſemina fiatq; infuſio ſic.

℞.	Foliorum Iuniperi.	m̄.vj.
	Seminum Iuniperi.	m̄.iiij.

Infundantur in aquę lib.xij. buliant ad conſumptionem medietatis, facta expreſſione ſeruetur ſyrupus, quantitas ſit vnc. viij. cum ea viuendi ratione, quam dicam in cap.de ligno.

Quoad buxum, licet Amat. Luſit. ſe quemdã hoc morbo laborantem buxi decocto integrè curaſſe profiteatur, tamen, ut dicitur, una hyrundo non facit ver, non eſt buxus lignum Indicum, ut ille putat. Natat enim buxus in aqua, lignum Indicum reſidet in fundo, ut etiam ebenus, nec tamen eſt idem cum ebeno, ut ex põdere, colore, & oleoſitate facile quiſq; conijcere poterit. Itaq; tandem ad propria huius morbi alexipharmaca confugiendum eſt.

De China. Cap. xxv.

INter alexipharmaca cùm radicis Chinę primò facta ſit mẽtio, de ea quoq; primò agemus. Accepit radix iſta ſummam authoritatem à Carolo V. Impe

ratore,

ratore, qui ſummo cum fructu primus ferè omnium radicem accepit, & à morbo Venereo, antiquiſque doloribus eſt liberatus. Eſt radix, ut puto, arundinis latifolij, uiuam plantam uirentem uidi Venetijs in horto Petri Boſelli; Ideo decipitur Coſta, qui arbitratur eſſe plantam arboribus hærẽtem, ut hederã. Nõ diſputabo, utrũ deferatur ex India occidua, ut ex regno Chinarũ, an ex alijs locis? Certũ eſt radicẽ hãc rite adminiſtratam, Luẽ ſuperare, cutẽ mundare, dolores profligare, macies reparare: Eſt enim radix in actiuis qualitatibus temperatisſima, quæ deſiccat quidem excrementitios humores, alimentales autem uel reficit, uel ſaltem conſeruat; Ideo humiditatem habet oleoſam, atq; firmiter proprie ſubſtantię hęrentem, ut hac ratione, & diuturnam, & multoties repetitam, patiatur coctionem. Si itaq; minime curioſa fuerit, neq; admodum gracilis, & ſicca, ſed mediocriter grauis, colore inter album, & ruffũ, accipiatur, & exhibeatur patientibus ſic præparata.

℞. Radicis Chinarum inciſæ in tabellas. vnc. j.

Infundantur in aquę lib. vj. S. A. deinde bulliat in uaſe oris anguſti bene tecto, ne vapor expiret, uſq; ad conſumptionem medietatis, fiat expresſio, & ſeruetur ſyrupus.

Præcipit Veſallius in ſua Epiſtola, quam ſcribit de radice Chinę, ut decoctum hoc calidum cõſeruetur, uel ſingulis diebus recens fiat, alioquin ait acidum fieri; ſed experientia docuit oppoſitum, decoctũ Chinæ ſeruatum 4. dies non aceſſit: Ex reſiduo fit aqua ſecunda facta decoctione in lib. xij. vſq; ad conſumptionem tertiæ partis. Non ignoro quibuſdam Chinæ doſim hanc exilem, aut aquam nimiam

eſſe

eſſe, qui tamen ſi multùm ab his receſſerint, ſummam experientur in patientibus caliditatem: Hæc itaq; ſufficiant. Iterum verò, quod reſiduum eſt coquitur in totidem aquæ libris ad eandem conſumptionem, & in eo coquuntur carnes. Accepto ſyrupo per duas horas, poſt ſudant, & quatuor ab accepto ſyrupo ſumunt prandium: De qualitate cibi variæ ſunt ſententiæ. Quidam nihil magis reſpiciunt, quàm calidam iecoris intemperiem, & ideo prohibent ſalſa, acria, & aromata, concedunt olea, & fructus frigidos. Ego tamen puto ab omnibus eſculentis abſtinendum, fructibus, & oleribus, carnes tantùm optimi ſucci vel elixas, vel aſſas, & oua eſſe cõcedenda. Vinum quoq; aqua illa mixtum conceditur. Omnes qui de hac radice ſcripſerunt, religioſe admodum monent, vt qui ea vtuntur vitent Venerem: Cauſam attulit Veſallius, quia inquit propriũ eſſe huius radicis, vt maximam inferat tentiginem, & ideo in hoc maximo periculo, oportet etiam monere patientes, ne in hac parte delinquant. Concedunt aerem liberum, ſed cur, ignoro: Vt ingenuè dicam; non video, cur aer his, qui aſſumunt lignũ Indicum ſit noxius, his autem qui Chinam, potius vtilis. Sed dicunt iſti, in India exeunt domo; exeũt etiam illi qui accipiunt lignum; Ideo vel eſt omnibus negandus aer externus, vel concedendus.

De Salſa. Cap. XXVI.

FOrtius remedium China iam propoſita ad luem expugnandam eſt ſalſa Parilla, ſeu, vt alij dicunt, ſparta Parilla, vel ſparta Peullia. Ipſa quoq; ex Indijs occiduis deuecta, & in arenoſis locis paſſim ſue creſcens, quę grauiſſimorum authorum teſtimonio

præcipue vero Mattheoli, & Fallopij, nihil aliud eſt, quàm ſmilax aſpera; poſtquam & notę, & operationes ſunt vtriq; communes. Eſt medicamentum ſiccum in ſecundo expers caliditatis, tenuiſſimarum partium, ſine vlla adſtrictione diaphoreticum, & Luis alexipharmacum. Optima cenſetur illa, quæ craſſior eſt, cortice duro, colore ſubruffo, longis capillamenris donata, & ſi frangatur, intus alba appareat, neq; puluerem, neq; cariem oſtendit. Huius medicamēti vires ad diſſoluēdos tophos Venereos, & ad ſiccanda vlcera, ac puſtulas, exiſtimantur aliorum omnium medicamētorum vires ſuperare, cùm tamen ſit expers caliditatis, & adſtrictionis, Ventriculū.n.laxat, & infirmiorem reddit; Et licet, vt dixi, tophos diſſoluat, & puſtulas melius qnàm lignum exſiccet, non eſt tamen fortius alexipharmacum ligno, ſed id præſtat potius inſigni ſiccitate, & ſubſtātiæ tenuitate, quàm ui alexipharmaci. Modus adminiſtrandi varius eſt apud ſcriptores, ſi tamen infuſio plurium dierum ſit facienda, poteſtis accipere ſalſæ inciſæ vnc. iiij. ligni Indici pro conſeruando ventriculi tono vnc. ij. Infundantur in aquę lib. viij. bulliant ad conſumptionem medietatis, fiat expreſſio pro ſyrupo. Reſiduum bulliat in aquæ lib. xv. ad conſumptionem tertię partis pro potu. Si quiſpiam voluerit habere decoctum quotidie recens, poterit incoquere vnc. s. ſalſæ infuſę in lib. j. aquę vſq; ad conſumptionem medietatis; vel vnc. j. in lib. ij. pro diebus duobus. Conſulo tamen, ne ſola utamini ſalſa, ſed lignum, vel corticem admiſceatis; cùm pro ventriculi robore ſeruando, tùm verò pro occulta Lue fortius expugnanda. Victus ratio eadem eſt, cum illa, quam proponemus in tractatione de modo exhibendi lignū Indicum: Ad quod me cōuerto.

De

De Ligno. Cap. XXVII.

LIgnum Indicum duplex eſt, vnum, quod Guaiacum, alterum, quod Palum Sanctum, vel Lignũ Sanctum dicitur. Fuerunt plures, qui putarunt eſſe vnum, & idem, tamen Conſaluus Ouieda Indicarum hiſtoriarum oculatiſſimas ſcriptor, & locis, & notis vtramq; arborem diſtinguit. Eſt enim Guaiacum in meditullio nigrum, in circunferentia ſubflauum; Lignum autem Sanctum nigritie caret, totumq; ſubflauum eſt; Vtrumq; tamen in Lue Venerea vtiliter adminiſtratur. Temperatura vtriuſq; ligni calida eſt, & ſicca vltra ſecũdum gradum, ideo & prima, & ſecunda, & tertia huius Ligni decoctio amareſcit, valenter deſiccat, eſt tenuium partium, pinguemq;, ſeu oleoſam ſubſtantiam continet, prę clariſſimum eſt, & prę cæteris celebratiſſimum Luis Venereæ alexipharmacum, quo vno ritè adminiſtrato deploratiſſimi etiam integrè curantur; Ideo de hoc ligno multa nobis veniunt conſideranda. Primùm autem hoc non eſt prætereundum, non defuiſſe Medicos, qui putauerint fructus, & folia in conſeruis, vel electuarijs parata vtiliter pro Lue expugnanda vſurpari poſſe, eò quòd intelligant Indos quoq; populos Lue vexatos ſic curari. Ego verò mihi quidem perſuadeo cõſeruas, & electuaria hęc, recentem, & exiguum affectum ſuperare poſſe, ſed potius vi euacuatoria, quam alexipharmaca. Fructus enim hi non minus, quàm grana ſebeſten, vel ſiliqua Aegyptia, caſſia ipſa videlicet, aluum valenter mouent, vt ſicut apud nos multi etiam recenti hoc morbo vexati ſolis purgationibus curẽtur, ita etiam Indi hac ipſa ratione liberari poſſunt. Alexiphar-

macam autem vim totam puto repoſitam in ſubſtantia illa oleoſa, quæ in fructibus, & folijs non adeſt; Ideo neq; mihi probantur rami iuniores, vt quidam cenſuerunt, qui potius excrementitia abundant humiditate, quàm ſubſtantifica, & oleoſa; Neq; probatur truncus ita antiquus, vt præ ſenio areſcat, neq; iandiù exciſus, qui propterea rimas multas contraxerit, ſed eligendum eſt lignum graue ex trũco cum ſuo cortice bene adhærẽte, quod multam habeat nigredinem, & modicam Lutei coloris circunferentiam, quod rimis careat, & ſuperimpoſitis prunis fumum copioſum redoleat, & raſpatum ſimul adhæreat. Tale lignum pro Lue expugnanda erit eligendum. Vſurpatur autem varijs modis, in electuarijs, in puluere, & pillulis, in rotulis, in oleo, in aquis, ac in decoctione. Quoad electuaria, dedi iam eorum deſcriptiones, quare de ijs nihil amplius dicam. Quoad pulueres, & pillulas, licet à nonnullis omnino reijciantur, quia non poſſit ex ligno puluis fieri, quin prorſus oleoſa ſubſtantia cõſumatur; Ego tamen ſicuti certò habeo nec pulueres, nec pillulas ob hanc rationem eſſe ſufficientes ad profligandam Luem, ita pro adiuuanda excrementitiæ humiditatis ſiccatione ſimul cum decocto nec puluis, nec pillulæ improbantur. Quoad tabellas, iſtæ fiunt ex ligni extracto, quod quidem per multiplicem infuſionem optimi ligni in aqua vitæ, conſumpta per uim ignis aqua ipſa vitæ mixtoq; extracto cum ſaccaro. Hoc extractum integras retinet vires Guaiaci, ſicuti poteritis experientia comprobare, ſi volueritis; Nam extrahitur diligentisſimè nunc à Pharmacopola Veneto ad inſigne Struzzionis Camelli, & Patauij à Pharmacopola à Speculo. Hoc, vt puto, nõ habet uires uſque adeo validas, vt posſit magnam

Luem

Luem ſuperare,ſed in Lue recenti,uel poſt decoctũ ligni,ſi adſit ſuſpicio Luis relictę extractum hoc mihi probatur ad vnc. s. ſingulo mane. Fortius extracto eſt oleum,& ſanè in hoc oleo totam uim ligni alexiparmacam repoſitam eſſe puto; Neq; mea me decepit opinio; Nam experientia propria comprobatur huius olei beneficio & antiquum, & maximũ morbum fuiſſe ſuperatum: Exhibeo autem oleum uariis modis. In corporibus emaciatis uſus ſum fœliciter cum lacte; In alijs, temperamenti calidioris præbeo cum conſerua roſarum,violarum,uel Cicorei,vel in Sero Caprino; In melancholicis prębeo cum conſerua boraginis, uel bugloſſę; in pituitoſis cum cõſerua betonicæ in tophis venereis miſceo cũ oleo,& Therebinthina.ſic.

℞.	Terebinth.pellucidæ.	vnc.ij.
	Olei ex ligno.	vnc.s.

Miſce pro ſex diebus; Vncia enim vna olei debet diſtribui in dies xij. Cogitaui aliquando ex reſiduo decoctionis,uel ligni decocti ſales Guaiacanos extrahere, atq; illis variis medicamentis permiſcere,de quibus tamen ſalibus dicam meam opinionem, dũ erit ſermo de Lue Venerea antiqua. Frequentior modus ligni Indici adminiſtrandi eſt in decoctione, quæ unicuiq; ætati,ſexui, temperamento,& corporis habitui conuenire poteſt; Ideo de modo conficiendi decoctum,& adminiſtrandi agendum. Decoctum ergo poteſt inſtitui vel pro affectu ſimplici, vel pro complicato. Licet autem Antonius Gallus unam, & eandem exiſtimet in omnibus eſſe debere ligni Indici præparationem, ego tamen Alfonſi Ferri,& aliorum authoritatem, rationemq; ſecutus pu

to in affectu ſimplici ſimplicem, in complicato commixtam eſſe debere ligni decoctionem. Itaq; quo ad ſimplicem pertinet, paratur ex ſolo ligno in ſcobem redacto, & in varia quantitate accepto, habita ratione ętatis, temporis anni, temporis, ac magnitudinis morbi. Nam in ętate puerili, tempore anni calido, in affectu nec magno, nec antiquo pauca ligni quantitas accipienda eſt, in oppoſitis maior. Valida itaq; erit decoctio, quæ pro ſingula aquæ libra vnc. i. ligni recipiat; infirma quę pro ſingula lib. vnc. .s. : Cæteræ ſupra hanc maximæ, infra autem erunt mediæ. Fit hęc decoctio in aqua, vel fontanali, uel puteali, ſed non ualde cruda; Eligenda enim eſt aqua omnium leuisſima, & ideo pluuialis, & fluuialis depurata non ſunt improbandæ. Decoctio fiat uel in duplici vaſe, quando tempus ſit æſtiuum, uel corpus nimis calidum; Hæc enim minus calefacit uel in ollulla noua, quando tempus ſit vernum uel corpus minus calidum, fiat decoctio ad conſumptionem medietatis aquæ præmiſſa infuſione ſuper cineres calidos per horas 24. fiat autem decoctio uaſe diligenter cooperto, ne uapor ullus tranſpiret, contra quam noſtri nunc faciunt ſeplaſiarii, ſitq; ignis lentus, ne fortè ex uehementi ebullitione transfundantur. Quod reſiduum fuerit ligni, bulliat in alia noua aqua ſine infuſione uſq; ad conſumptionem tertiæ partis; quæ ſit pro potu, & ſi tertiò quoq; ebullierint ramenta illa in alia noua aqua, inſeruire poterit illis, qui comedent carnes, ad eas concoquendas: Nam tam ſolida eſt ligni ſubſtantia, ut ſcribat Nicolaus Maſſa ſe unica ligni libra duodecies infuſa & decocta quendam curaſſe à morbo Venereo. Tempus exhibendi decoctum ſumitur à præſentia indicantis; Ideo ſi necesſitas urgeat licebit illud prębere

etiam

etiam media hyeme, & ęſtate, ſi autem morbus det inducias uere, & authumno operatio hæc inſtituenda erit. Quantitas ſyrupi pro uarietate ętatis debet eſſe uaria: Nam pueris duæ, tres, vel quatuor vnciæ ſatis erunt, adultis autem ſeptem, uel octo; Neq; .n. conſulo, ut in grandæuis à quatuor vnciis incipiatis, ut conſulit Ferrus, & gradatim uſq; ad octo aſcendatis, hæc quantitatis mutatio alterari quidem poteſt pro patientis conſuetudine: Nam quibus conſuetudo multi potus non fuit, ſatis eſt uncias v. uel vj. præbere; Cæteris autem, ut dictum eſt, vnc. viij. dentur horis 4. ante cibum, cibuſq; ſit panis nautici vnc. iij. paſſularum vnc. ij. nucleorum pinus, uel piſtaciorum, uel amygdalorum torrefactorum vnc. i. ex ſecunda aqua bibant ad libitum. Hęc ualidis pituitoſis pauco aſſuetis cibo. Imbecillioribus autem, uel aſſuetis multo cibo cōcedatis duas, uel tres uncias carnis aſſæ, uel ouum ſorbile ſaltem in primis diebus, poſt octo primos dies, ſi facile inædiam ſuſtineant, a carne, & ouo abſtinendum, ultimis autem diebus, ſi imbecilliores fuerint ad pleniorem uictū iterum redeundum.

De Medicamentis tempore decocti. *Cap. xxviij.*

SCio hac in parte multas occurrere difficultates circa uictum tenuem, circa ſudorem, & circa medicamenta, de quibus omnibus ſigillatim dicendum eſt. Et primo quo ad medicamenta; Vnus Montanus ex his, quos ego uidi purgantium medicamentorū uſum decoctionis tempore prohibet: Ait enim neminem ad decoctum accedere, qui prius diligentiſſime non fuerit purgatus, fruſtrà ergo (ait) corpore purgato adminiſtrantur medicamenta. Hæc Montani

tani ratio quanquam apparens claudicat tamen. Lues venerea,ut dictum eſt, tanquã uenenum ſemper humani corporis humores paulatim corrumpit, ita ut licet corpus ante decoctum ſit purgatũ, a Lue tamen non ſit immune,ideo quotidie noua colligũtur excrementa. Hinc ſactum eſt, ut Medici ad hæc purganda,ut alexipharmacum fortius operetur,medicamenta iniunxerint, ſed hac in parte duo apud Medicos uſurpantur: Quidam ſingulis octo diebus medicamentum purgans exhibent, alij verò ſingulis diebus, vel alternis. Recentiores quidam vtrũq; modum improbant, dicuntq; hanc operationem ſudorem ipſum vel prohibere, vel ſaltem vtramq; operationem tanquam per vias ualdè oppoſitas factam ęgrotanti eſſe moleſtiſſimam. Ego verò puto vtrumq; tutò & abſq; moleſtia fieri poſſe. Primò quidem ſi ſingulis octo diebus medicamentum prębeatis, nullus fit motus naturę contrarius; Nam eo ipſo die nemo ſudorem excitat, neq; ratio perſuadet, vt motus, qui fit uno die, vel impediat motum alterius diei, uel faciat illum laborioſum, quinimo dum purgatur corpus,aperiuntur uiæ,tolluntur craſſi humores, ſudor ipſe facilius excitatur. Itaq; purgatio ſingulis octo diebus facta, licet ſudor diebus excitetur, non eſt laborioſa, neq; moleſta. Quòd pertinet ad euacuationem ſingulis diebus factam, ego hanc puto in illis fieri debere, in quibus ſudor uel non poteſt, uel non debet excitari: Non poteſt in quibuſdam, qui uel ſunt uſque adeo dura cute, at nullo ingenio poſſint ſudare: Non poteſt etiam in illis, quibus quamprimùm ſudorifica adminiſtrãtur, ſtatim ſuperuenit lipothymia, & ſyncope, in his decoctioni miſceri poſſunt purgantia: Miſcenda quoque ſunt in his, qui non debent ſudare. Quales

ſunt

ſunt iſti? Hi ſunt, in quibus Lues Venerea non obſidet artus, neq; cutem, neq; deniq; corporis ambitum, ſed potius circa uiſcera propria poſuit ſedes in his quædam euacuantia ſed mitiora ſingulis diebus miſceri poſſunt. Hunc medendi modum licet ex Galeno, antiquioribusq; Medicis omnibus elicere, qui laborantibus Iecoris partibus, quæ ad ſimam ſpectant deiectorijs utebantur, contrà uerò in affectu gibbæ, ac cæterarum ſupra gibbam diureticis, ac ſudorificis. Pari igitur ratione nos quoq; in Venerea Lue ad Ventriculum, ac Iecoris ſimam ſpectante potius deiectorijs, quam diureticis utemur, quamquã in utroq; laborante loco utramq; medendi rationẽ quandoq; accipi poſſe apud Galenum pro comperto habeo, magis tamen hanc, quàm illam. Sint uerò hæc, quæ decocto miſceantur. Sena, epithymus, Polypodium, quorum doſis eſt à drach. j. uſq; ad unc. s. habita ratione ętatis, conſuetudinis &c. Præter cętera argumenta, quæ contra purgantia, & ſudorifica tempore decocti adminiſtranda proponunt; unum eſt ex Hipp. 2. aphoriſ. 16. cùm ait. Vbi fames laborandum non eſt, tunc dicunt iſti. Tempore decocti inſtituitur inędia, quam famis nomine authore etiã Gal. in com. ſignificauit. Ex Hipp: ergo in tali inædia neq; medicamentum, neq; ſudor eſt imperandus. Quod apertè etiam docuit Galen. in com. Huic obiectioni ſatisfaciens idem Gal. lib. de Venæ ſect. contra Eraſiſtratum cap. ultimo ait inædiam corpora non euacuare, probat exemplo eorum animalium, ut ſerpentum, quę totam hyemem ſine cibo in latebris degunt, ex quo infert exercitationem, uel calorem illum eſſe, qui corpora noſtra extenuet, & difflationem faciat. Itaq; ex hoc ſequitur eorum corpora, qui decoctum aſſumunt ex inædia non dif-

H flari,

ſtari, aut conſumi, neq; ob exercitationes, quia in lo co concluſo morantur, ergo ob vnicum ſudorem, vel purgationem per longa interualla exhibitam, quæ vtraq; operatio fit multis etiam præceptis Medicis ſeruatis, vt ſcilicet eo die, quo patientes ſumunt medicamentum accipiant oua, ius, & carnem, quæ pertinent ad uictum plenum. Sudor autem in corporibus obeſis, & pinguibus cum multa etiam inædia tantùm abeſt, ut obſit, quin potius ad extenuationem corporis alioquin multis affectionibus ſubiecti, mirificè prodeſſe poſſit; ut ideo Hipp. 2. epid. t. 4. in iſtis carnibus mollioribus, & humidioribus ad eas exſiccandas illum imperauerit; In ſiccioribus uero conſulo, ut ſudores, & per rariora interualla, & breuiori temporis ſpacio, & minori cum moleſtia excitetur; Ideo uel ſemel tantùm in die ſudent, uel etiam alternis diebus, largius bibāt, neq; tenui utantur uictu. Sudor excitari poterit in humidioribus ſicco aliquo uapore; In ſiccioribus autem, uel Veſiccis, aut cucurbitis multa aqua calēte refertis, in qua bulierint Camomell. Anet. Mellilot. Puleg. Carduus benedict. Dictamn. ſcordium, Calament. montan. ſemina lini, Iunip. ſaluia, & Ros marinus, quę ueſicæ, uel Cucurbitę ſub axillis intra, & extra femora imponantur. Non diſplicet modus ſudandi ſub tentorio undiq; munito, dum ſedet patiens in tina, ſeu aſe ligneo cum lapidibus ignitis, quos præſcripto decocto frequenter inſpergite. Caueant autem, qui ſudant in cubilibus, ne pluſquam ſemel in eodem linteamine illoto ſudent, ſed ſingulis uicibus mundum ſit linteamen. In agreſtibus hominibus, vt Nautis, Ruſticis &c. concedi poteſt ſudor in remigando, in fodendo, vel alijs etiam in luſu pillę, vel follis, dummodo tamen hi quoq; exterſo

ſudore mutent induſium. Caueant ab aere frigido ac bono vtantur victu.

De Victu. cap. xxix.

VEnio ad obiectiones cõtra tenuem victum. Multi ſunt ægris, vt puto, indulgentiores, quàm vtiliores, qui tenuem victum improbant. Habent apparentem Hypp. authoritatem primo aph. 4. & ſequentibus. Victus tenuis exquiſitus in morbis longis &c. Tum addunt. Diæta quadragenaria conceenit morbis chronicis, ergo talis non conuenit in pręſenti caſu. Huic argumento multipliciter reſpondemus, primo negantes quadragenariam hanc dięta m ad Chronicos morbos pertinere: Morbi qui intra dies quadraginta iudicantur ab Hipp. acuti nuncupantur primo prognoſt. xxv. ſpirationis facilitatem ait magnam habere ſpem ad ſalutem in morbis acutis, qui cum febre ſunt, & intra dies 40. iudicantur: ſecundo poſſumus dicere hunc victum de quo antè memini non eſſe tenuem. Tenuiſſima victus ratio apud Hyppo: vt docet Galeno primo aph. 4. eſt nihil dare, tenuis victus eſt ille in quo concedebant patientibus ſemel in die mellicratum, aquam hordei, vel cremorem ptiſanæ, ſed addit Gal. e loco citato, in modica quantitate: Nam ſi detur in multa excedit victum tenuem, ſed ſic eſt, quod nos iſtis concedimus vnc. iij. panis bis cocti, vnc. ij. paſſularũ, vnc. i uel jj. nucleorum pinus, aquam ligni ad libitum & bis in die ſyrupos accipiunt. Qui ex eorum omnium probatiſſimorum authorum ſententia, qui de facultate ligni ſcripſere, inſignem habent nutriendi facultatem, ideo non eſt tenuis victus. Tertiò illud accedit, quod docuit Gal. paſſim, præcipuè pri

mo aphori.9. Rationem inſtituendi victum non tan tùm à morbi tempore eſſe inſtituendam, quantùm à uiribus, & ideo dicebat Hyppo. primo aph.9. Cõſiderandum eſſe, an æger vſq; ad ſtatum cum tenui victu poſſit ſufficere; ſi videatis itaq; illum eſſe debilem, vel futurum debilem, vt ſunt graciles, billioſi, raræ texturæ, qui os ventriculi habent ſenſibile in tempore anni calido, his concedatis ſaltem ab initio & oua, & carnes, vt tempore ſtatus tenuem uictum ſeruent; Si uerò ſint pingues, & obeſi, frigidæ, & humidæ temperaturę, qui facilè inediam ſuſtineant, iſtis cibus propoſitus, & etiam tenuior erit ſatis. Itaq; ſicuti omnibus tenuem illum victum inſtituendum minimè perſuadeo, ita ferè ſemper illũ pręcipio & conſulo, quem & populi Indi, à quibus modum ſumendi decoctum accepimus, ſine noxa ſeruant, & cæteri omnes probati Medicinæ ſcriptores tanquam utilem amplexi ſunt. Quantùm ad aerem, in tempore anni frigido, uel conſtitutione frigida ab externo aere abſtinendum: In conſtitutione & tempore anni, ac regione calida, aliquando præcipuè poſt prandium externa aura concedi põt. Fugiant Venerem per integrum etiam menſem ab accepto decocto, aluum Lubricam ſeruent uel clyſteribus, uel decocto ſenæ, uel ſena impoſita ad dr. ij. cum ſyrupo matutino, quo in caſu eo die non ſudent. In cęteris iocis, & ludis incumbant. Et hæc de modo adminiſtrandi decoctum ſimplex.

De exhibendo decocto compoſito. Cap. xxx.

IN ſimplici affectu, ſimplex quoq; conuenit curandi ratio, in compoſito compoſita. Hactenus de ſimplici, nunc ad compoſitam tranſibo. Componitur

autem

autem hoc medicamentum ex ligno aut cum cortice eiuſdem ligni, uel Salſa, uel China, uel Saſſafras, uel denique herbis, uarijs partibus, & affectionibus accommodatis. Porrò morbi & ſymptomata, quæ cum ipſa Lue copulantur, eiuſdem ſunt naturæ, & tenoris, vel diuerſi: Ratione eorum quæ eiuſdem ſunt naturę, ut ſunt tophi, dolores, affectusq; alij cutanei, permiſcuere Mędici cum ligno ſalſam, Corticem, & Chinam; Ratione verò affectionum aliarum, ſoſſafras, aliaſq; plures radices, & herbas: Nam cùm hi morbi, qui cum Lue cõplicantur, vel ſimilem, vel diuerſam requirant curãdi rationem, qui conſimilem requirunt frigidi ſunt oẽs, deſtillatio Epilepſia, Paralyſis, ſtupor, aſthma, dyſpnæa, dolor articularis, Colicus, Cachexia, hydrops, quæ affectiones, ac partes quandoq; illud idẽ amant auxilii genus, quod idem requirit Lues ipſa, calidam videlicet, & ſiccam, tenuium deniq; partium, ac diaphoreticam, quandoq; verò omnium diuerſam. Etenim ſiue in Lue appareant tophi, ſiue copulentur deſtillatio, tusſis, aſthma, Cachexia, ventriculi imbecillitas, hydrops, articularis dolor, uel alius affectus frigidus, permiſcentur, quæ tophos attenuãt, pituitam ſiccent, intemperiẽ corrigant: vt ſalſa, cortex ligni, Saſſafras, betonica, menta &c: Quod ſi febris aliqua appareat præcipuè tabida, uel macies ſine febre, aut melancholia, in his omnibus uaria permiſcentur medicamenta pro partis laborantis, ac affectionis varietate. Cęterùm non defuere Medici, inter quos eſt Antonius Gallus in ſuo tractatu de ligno non permiſcendo, qui Vlrici Hutẽ Equitis Germani ſententiam ſecutus ligni Sancti commixtionem acerrimè improbat, nec tamen aliam habet rationem, quàm quod ſanctum hoc medicamen-

tum cœlitus datum tot aliis medicamentis obſcuretur,& infringatur. Cuius ſententiam non accipiendam puto,qui exiſtimo,ut iam dixi,in affectuum cõplicatione, complicatum eſſe debere decocti administrandi modum . Dabo igitur formulas componendarum decoctionum in ſingula complicatione. Sit ergo Lues cum tophis,& doloribus admiſcenda eſt ſalſa, Cortes,Iua præterea,& ſaluia. V.g.

℞.	Ligni Indici.	vnc. vi.
	Salſæ.	vnc.iij.
	Corticis.	vnc. ij.

Infundantur ſ. A.in aquæ lib.xij.buliant ad comſumptionem medietatis. In fine adde.

Iuę.	
Saluię.	an̄.m̄.i.

Facta expresſione ſeruetur pro syrupo, Reſidua ſine herbis in aquę lib XV.bulliant ad tertias pro potu. Si affectus ſint Cutanei puſtulæ, ſcabies,ĩpetigo & cruſtæ, chinæ permixtio mihi maximè placet; Licet non defuerint, qui hanc quoq; permixtionem alio ex capite improbarint,quod ſcilicet dicant chinæ decoctum ultra unam diẽ ſtatim aceſcere , ideo ſi cum ligno miſceatur,totam decoctionem acidam reddere,ſed utinam hoc inuenerint,neſcio. Parau decoctum chinæ aliquando pro 4. diebus, neq; tamen acidum fieri intellexi . Itaq; ſi optima habeatur china in cutaneis affectibus miſceatur ſic.

℞.	Ligni Indici.	vn.viij.
	Radicis Chinæ.	vnc.j.

Infun-

Infundantur in aquæ lib.xij. fiat decoct. ad conſũptionem medietatis; In fine adde.

Fumariẹ.
Scabioſẹ.
Lupulorum. añ.m̃.j.

Facta expresſione ſeruetur pro ſyrupo. Reſiduũ bulliat, ut dictum eſt. Si adſit Gonorrhæa, cortex nunquam eſt imponendus, ſalſa, uel China immiſceri poteſt, vt dictum eſt, In fine decoctionis addere oportet.

Foliorum Nymphæẹ.
Hordei. añ.m̃ j.

Sed ſi Lui Venereæ addantur, ut dixi affectus diſiuncti ab huius affectionis natura, conſiderandum primò, vt dictum eſt, nunquid ſimilem an diſſimilem requirant curandi rationem; ſi ſimilem, decoctum eo modo eſt conficiẽdum, quantum ad lignũ, ſalſam, & Chinam, vt nuper dictum eſt, ſed addere opportet & ſaſſafras, & alia medicamenta, quæ ſingulas reſpiciunt affectiones, & loca; Ideo in affectionibus capitis in fine decoctionis addere poteritis betonicam, ſtœcadem, maioranam, pæoniam: In affectibus thoracis, botrydem, farfaram, pulmonariam, Irim, prasſium, & hyſſopum: In affectibus Ventriculi & inteſtinorum, abſynthium, mentam, Calamum aromaticum, ſquinantum, utramq; ſpicam, ſemina odorata: In Cachexia addere poteritis Pulegium, Origanum, Calamentum, Rutam: in doloribus articularibus Iuam, Saluiam, Rorem marinum, Iuniperum; Sicq; iure optimo, & uera arte affectus iſtos Lui complicatos ſanabitis. Quod ſi diuerſam requi

rant

rant curandi rationem, difficile eſt his ſuccurrere: Requirunt autem diuerſam curãdi rationem febris putrida, Hectica, phthiſis, macies, intemperis calida & ſicca iecoris, vel totius, melancholia. Quid in ſingulis agendum, exponam.

Si lui Venereæ affectus copuletur, qui contrariã expoſcat curandi rationem ab ea, quę per ligni Indici facultatem perficitur, Conſiderandum primò, nunquid ille affectus ſit ſoboles Luis, an potius cauſam habeat à Lue ſeiunctam; ſi cauſam habuerit ſeparatam, conſiderandum deinceps, quiſnam ex ipſis magis vrgeat: Nam ſi magis urgeat Lues, huic uel primò, vel maximè incumbendum altero non neglecto; Si magis vrgeat alter affectus, huic quoq; uel primò, uel maximè incumbendum Lue non ſpreta. Supponamus ergo, pro exemplo aliquem putrida febre Laborare, & ſimul Lue Venerea, habeatq; febris cauſam à Lue ſeiunctam; febri primò, & maximè incumbendum qnandoquidem & purgationes, & alterantia, & victus tenuis, qui in putridis adminiſtratur, ad Luis curationem uiam reddit facilem. Quod ſi febris ſit quidem putrida, putredo tamen ex Lue exordium ſumat, talem decocto ex ligno Indico curare oportet, præmiſsis tamen illis purgationibus, quæ proprium uniuſcuiuſq; humorem reſpiciunt, additis præterea herbis, uel refrigerantibus, ſi febrilis calor ſit maximus, uel deobſtruentibus, ſi cum febre, & luæ viſcerum tumores, uel obſtructiones adſint. Sudor in febre mitiori & parua ſemel ſaltem ſingulis diebus excitetur; In vehementiori intermittatur, quinimo ſi multùm intendatur, per duos, uel tres dies intermittendus erit decocti uſus. Tunc autem uel ſero Caprino, uel aquis, uel decoctis refrigerantibus utendum eſt: Refracto calore ad

decoctu-

decoctum,& ſudorem iterum redeundum. Reiterētur autem in his caſibus ſępius medicamenta; Quando ſcilicet febris ex obſtructione ortū duxerit; ſint autem Leuiora,vt infuſio ſenæ in decocto, uel pillulæ maſtichinę,& de tribus cum Rhabarb. ad ſcr.ij. hora una ante cœnam exhibitæ,& ſequenti die, quando exſpectatur euacuatio ſudor intermittatur. Quòd ſi febris fuerit Hectica cum Lue tamen connexa,in hoc etiam caſu conſiderandum, an ſit cum tabe,uel ſine,ſi cum tabe, alterum duorum agendū, vel ante uſum ligni corpus humectare,&aliquo modo renutrire oportet, uel uno eodemq; tempore vtrumq; præſtare. Humectabitur, & renutrietur antea balneis aquæ dulcis, inunctionibus accomodatis epithematibus,& unctionibus cordi,iecori,& renibus Lacte, & optimis cibis. Simul & ſemel utrūq; fieri poterit,ſi ſimul cum lacte exhibeatis uel vnc. s. extracti ex ligno, vel guttas v. vel vi. olei ex ligno in eodem lacte, vel conficiatis decoctū in hunc modū.

℞. Ligni Indici optimi. vnc. iiij.

Infundantur ſ. A. in aquæ lib. xij. deinde ponatur in ventre vnius optimę pullę addendo.

Penidiarum. vnc. j.
Amygd. dulc.
Nucleorum pinus.
Seminum mellonum mundatorum. añ. vnc. ij.
Cochlearum. nu. vi.
Carnis teſtudinis nemoralis inciſæ & lotæ in aqua.
Farfarę. vnc. iij.
Hordæi mundi. p. s.

Agitetur in mortario plumbeo, cum piſtillo plũbeo per horas 4.

Cæterùm ad perfectam harum fiſſurarum curationem aquæ fortes à ſcriptoribus proponũtur, quarum aliquæ, quæ argentum ſublimatum, & aquam Capitelli recipiunt tanquam nimis validę, mihi nõ probantur, vel ſi ſublimatum in hunc vſum accipi debeat, ita præparetur.

℞. Argenti ſublimati. drach. ij.
Auripigmenti. drach. j.

Coquatur ouum vſq; quò dureſcat, & ſublato cortice, ac luteo, dum adhuc feruet, ſublimatũ, & auripigmentum in cauitate albuminis reponatur, tota vero hæc materia in Linteo inuoluatur, & exprimatur ſuper aquæ Plantaginis vnc. ij. & vnc. j. aquę roſarum. Hęc aqua, & in his, & alijs quoq; vlçeribus erit vtiliſſima. Vnum tamen dicam, quod expertus ſum in muliere, quę octo annos continuos has manuum fiſſuras geſſerat, & inutiliter omnium & Venetorum, & Patauinorum opera vſa fuerat; quo ſanè & breuì & facilè fuit curata; Eſt autem Succus illius hærbę, quam alij Arthemiſiam, alij Tanacetũ vocant. Dum adminiſtratur hic ſuccus cauendum eſt ab omni manuum lotione, & penna hoc ipſo illita, in ſingulas rimas ſuccus inſeritur. Expertus ſum hunc ipſum ſuccum in impetigine, in vlceribus cruſtoſis, & ſucceſſit curatio fœliciter. Sic poteritis pedum, & manum rimas curare.

De Puſtulis. Cap. xxxij.

QVoad puſtulas, illę exſiccandæ ſunt, cicatrices deinde ſunt delendæ. Ad exſiccandas valet

aqua

aqua iam dicta, ualet eius ſuccus. Probatur etiã ſuccus Heliotropij, Herbæ Verrucariç; Conuenit illitio ex oleo per ligni extractionem facto cum ſulphure in pollinem redacto: Omnium præſtantiſſima eſt aqua ex Tartaro deſcripta ab Alphonſo Ferro lib. 3. c. 4., quę Patauij eſt Venalis apud Pharmacopolam ab Angelo, & eſt duplex, prima fortisſima, quæ fit ex ſola Tartari exſudatione, ſecunda minus valida, quæ fit per additionem aquæ ſupra Tartarũ, ex quo prior iam aqua defluxerit. Valet, autem hæc aqua & ad ſiccandas puſtulas, & ad delendas maculas. Cęterum maculas quoq; miro quodam modo delet aquã Tabaci per elambicationem extracta.

De Vlceribus. Cap xxxiij.

IN vlceribus autem cruſtoſis, quæ magna ex parte frontem, & caput infeſtant, antę omnia cruſtam amouerę oportet, tollitur autem uel butyro impoſito, uel ſæuo, uel roſaceo, uel aliquo adipe: Vtrumq; tamen præſtat, cruſtæ, ſcilicet ablationem, & ſaniei abſtractionem pręcipitatum butyro mixtum, ut ſit præcipitati drach. j. butyri autem vnc. i. ſublata cruſta, conſiderandum an patientes ſint in principiu curationis uel in fine, ſi in principio, quicquid alii dicant ego pręcipitatum non laudo, nã citiſſimè cicatricem inducit; In principio autem vlcera manãtia potius, quàm ſtatim ſicca ſunt reddenda: Apponãtur itaq; ſuper filamenta digeſtiuum ex Terebenthina, oui Luteo, ac melle roſaceo, ac ſuperponatur Diachilon, vel ſacrum Ceratũ. Quòd ſi iam vniuerſalis curatio ſit prope finẽ, ſiccantia, & cicatriſantia probantur, pręcipitatũ inter cætera, quanquã ego in his vlceribus ſiue capitis, ſiue aliarũ partium nihil pſtantius inueni illo puluere, qui fit ex corticibus lõ

garum

garum chamarum uſtis,& probè læuigatis; Hoc vnico puluere breuisſimè ſanaui ulcera & capitis, & aliarum partium ægrè admodum ſanabilia. Inſpergitur puluis,ſuper quo ponitur uel unguentum palmeum,vel ex betonica,uel barbarum, uel Giluum, uel aliud ex ſiccantibus. Quòd ſi vlcera ſint in faucibus,quæ non ſint ſordida,neq; venefica,facilè curantur gargariſmate ex aqua plantaginis, in qua ebullierint cortex granatorum, roſę,myrthus, & aluminis portio: Sed ſordida vlcera alia requirunt remedia fortiora; Inter hęc eſt aqua illa Tartari prior, quæ vlceri apponitur per goſipium extremitati unius ſtilli infixum,& in aqua inbutum. Idem facit, & fortius oleum ex ſulphure,aut ex Calchanto,neq; periculoſa hæc ſunt,ut quotidie experior: Conuenit tamen in illis,qui calidiore ſunt temperamēto, poſt puſillum temporis fauces abluere uel aqua plantaginis,uel ſeminum emulſione,uel lacte,uel ſero,ſicq; curantur ulcera harum partium.

De Prauis Vlceribus. Cap.xxiiij.

IN augeſcente Venerea Lue vlcera plerunq; in multis apparent corporis partibus agrè admodū ſanabilia, quę ideo & Chironia, & Telephia, & Phagedenica,& Dyſepulotica,& Canceroſa, & fiſtuloſa nuncupari poſſunt; De quibus ſigillatim quidem dicam,ita tamen,ut prolixitatem, & confuſionem prorſus effugiam. Itaq; quicquid ſit de tot, & tam uariis vlcerum nominibus,& differentiis,mihi certò perſuadeo nullum ægrè ad ſanitatem perduci,niſi ob duas pręcipuas cauſas, uidelicet partis morbum,uel obiectum improportionatum. Partis autem morbus in duas ſubdiuiditur differentias, in intem-

intemperiem , & malam aliquam compoſitionem. Obiectum etiam improportionatum in duas diſtinguitur ſpecies in ichorem , & ſorditiem, vt ideo ad vlcus diuturnum curandum , vel unum ex his, uel plura, uel quandoq; omnia ſint ſuperanda . Et quò ad intemperiem, ſi fuerit calida, ſuppòſita corporis prouidentia, de qua ſatis dictum eſt , abluenda eſt pars vlcerata uel ſero Caprino, uel aqua hordei, plãtaginis, decocto violarum, roſarum, & nympheę, Inungenda eſt roſaceo, vel infrigidante, uel Sandalino, uel de Ceruſa Camphorato. Quod ſi fuerit frigida, lauanda eſt vino, in quo Lignum, & Gentiana, ſcordium, ariſtolochia, & ſimilia ebullierint. Quod ſi tumor adſit, videndum qualis ſit tumor, & ſi fuerit inflammatorius, ac principium ſit inflammationis, reprimenda eſt fluxio blandis tamen medicamẽtis, ne virulentia partes petat præcipuas. Ideo conuenit ſuccus Arnogloſſæ cum lentibus coctis, & cõtuſis, conuenit vinum rubrum, & ſubaſtringens roſis, plantagine, & ligno alteratum.

Quòd ſi iam progreſſa ſit inflammatio, pus eſt mouendum ſuperpoſito Emplaſtro ex farina hordeacea, triticea mixta cum axungia ſuilla, oleo de ſemine lini, ac decocto maluarum, altheę, & ſeminum lini. Super ulcus autem imponantur filamenta digeſtiuo intincta, quod componitur ex Terebentina lota cum decocto ligni ſancti, oleo roſaceo, ac vitellis ouorum. Excitato pure quid ſit agendum, intelligetis ſuo loco.

Quòd ſi tumor ſit durus, hic eſt emolliendus , & ut obiter hoc dicam, frequentes contingunt hæ durities ex imperitorum temeritate, qui ſtatim ab initio in vlceribus Venereis aquas fortes, uel oleum ex calchanto adhibere ſolent ; Tollatur itaq; durities

lini-

linimento tali.

℞.	Mucilag. Pſillij.	vnc.ij.
	Medullæ cruris bouis.	vnc.j.
	Pingued. Gallinæ	
	Anatis	añ. vnc.ſ.

Miſce f Linimentum.

CAeterùm ſuper ipſo vlcere nihil præſtantius invenitur ad extrahendum callum & duritiē pręcipitato cum butyro permixto, uel pinguedine anatis; Non eſt tamen ſæpe hoc medicamentum, & cōtinuatim repetendum, ſed ſemel, vel bis, poſteà fouendus eſt locus decocto ex malua, althæa, & ſemine lini, imponendumq; digeſtiuum ex Terebintina lota in aqua ſcabioſæ cum melle roſato, & vitello oui: Nam ſic calloſa ſubſtantia ui præcipitati extincta paulatim ſeparatur, remanetq́; caro ipſa rubra. Quòd ſi id prima, uel ſecunda uice non contigerit, poſt tres uel quatuor dies denuò poterit repeti. Neq; hæc operatio prætermittenda eſt ob ſuſpicionem materiæ retrocedentis, ut putauit Alex. Traiar. Præcipitatum enim cum butyro, & adipe tantùm abeſt, ut reprimat, quin potius omnem extrahat uirulentiam. Non accipio quidem hac in parte Fallopij conſilium, qui etiam ad argentum viuum deſcendebat; Nam certè hoc medicamentum, ut intelligetis, agit reprimendo, Pręcipitatum autem ob aquam illam fortem ex vitriolo, & alumine habet uim extractoriam. Placet etiam mihi vt ulcera iam à calloſa carne mundata non ſtatim ſiccentur, & cicatrice obducantur; ſed adaperta conſeruentur digeſtiuo impoſito, quod paulatim pus moueat, & omne uirus extrahat. Cæterùm ſi caro excreſcens tumorem faciat calidum, & ſi pauca & mollis, tollitur ſolo puluere ex conchis, teſtisq́;, vel purpurarum, vel

buccinarum.

buccinarum. Tollit hanc ipſam, vbi frigidior ſit puluis ex pumice, ex ſabina, alumen vſtum, Sory, Miſy. Quod ſi maior fuerit copia, ad fortiora quoq; eſt aſcendendum, ad vnguentum Aegyptiacum, & ſi fuerit pauci ſenſus, ferro etiam poterit exſcindi. Sic itaq; tollitur impedimentum curationis vlcerũ ex parte morbi. Quod ſi impedimentum fuerit ex ſorde craſſa, abſtergenda, & emundanda eſt ſordes. Abſtergitur aqua mulſa, vino mulſo, lixiuio mixto cum melle roſaceo, aqua ſalita præcipue marina vel ſola, vel cum melle mixta; Muria quoque in valde ſordidis vlceribus pro lotione vtiliter adminiſtratur. Super filamenta autem conuenit, vel vnguentum Aegyptiacum, vel ipſummet præcipitatum cũ melle mixtum, quod ſicuti callum, ita & craſſam ſordem mirificè ab vlceribus tolit. Sublata ſorde ſiccandum eſt vlcus, & eò magis ſi ichor vel multus, vel calidus, & acris, & veneficus fluxerit: Cui quidem primò conuenienti victu, medicamentis purgãtibus, & reuellentibus proſpiciendum eſt, deinde verò munientibus partem affectam, quę componuntur ex ſucco plantaginis, aceto, bolo Armena, & ſanguine Draconis. Denique ſiccandum eſt vlcus vel tutia, vel puluere concharum, vel buccinarum, vel roſarum, vel alio conſimili, vel etiam eo, de quo in præcedenti lectione memini, confecto ſcilicet ex chamis longis vſtis, & pulueriſatis. Hæc in vlcere, quod iam careat intemperie, & tumore, & omni ſorde tutò & citò carnem generabunt, & cicatriſabunt.

De occultis Vlceribus. Cap. xxxv.

PRæterita vlcera quanam ratione curentur iam dictum eſt; Nunc autem de occultis agam. Occul

ta ſunt aliquando in glande ſub præputio, quod minimè reduci poteſt, quod vel à natura, vel ex tumore conſtrictum fuerit. Occulta ſunt etiam, quæ in canali pudendi, in vtero, & recto inueniuntur inteſtino, multi tamen omnia negotij, & periculi. Quæ ergo ſub ſtricto præputio continentur, dupliciter curantur, vel iniectionibus medicamentorum per ſcyphonem inter prẹputium, & glandem, & impoſitionibus linteolorum vnguentis imbutorum, quæ in ſummitate ſtili impoſita vlceri adaptantur; nam etſi vlcus non videatur, ex dolore tamē innoteſcit: Fiant itaq; & lotiones, & vnguenta pro varijs intentionibus varia, vt in præcedenti diximus lectione. Alter modus eſt, vt prẹputium naturaliter conſtrictum ſecundum longitudinem incidatur; ex tumore autem tale redditum medicamentis mollientibus ad priſtinum redeat ſtatum. Erunt autem mollientia Emplaſtra ex lacte, farina, ſeminibus lini, mucilagine pſillij, vel maluẹ, adipibus, & oleis emollientibus, fomentisq; ex malua, althẹa, & lini ſemine, quẹ ſi in aqua lanarum incoquantur, erunt efficaciora: Nam & ipſa lanarum aqua, & vnguentum ex illarum ſorditie confectum vtiliter in hunc vſum accipitur. Sed ſi vlcera ſint in canali pudendi, & ea quidem magni negotij, plerumq; ſunt inſanabilia: Habent enim ſorditiem, & carneam excreſcentiam, quæ vrinæ emiſſionem magna ex parte impediunt. Itaque vt leuiora vlcera ſanari poſſunt iniectione aquæ plantaginis coctẹ cum alumine, lithargyro, & ceruſa, ita, quæ habent ſorditiem, & carneam excreſcentiam efficaciora requirunt. Docebo vos linimentum, quod pro ſecreto quidam habent in his caſibus, & eo ſatis fœliciter vtuntur.

℞. Præ-

℞. Præcipitati bene præparati.		vnc.j.
Argenti ſublimati		
Plumbi vſti.	an̄.	drach.j.
Axungiæ ſuillę.		vnc.vj.
Cerę albæ veteris.		drach.j.s.
Camphoræ.		ſcrup.ij.

Primùm quidem præcipitatum, argentum ſublimatum, & plumbum diligentiſſimè ſigillatim ſupra porfidum terunt; deinde decies ſigillatim in aqua roſacea lauant, exſiccant in umbra, terantq; denuò, poſtea axungiam, & ceram ſimiliter in aqua roſacea decies lauant, deinde diſſoluunt in ollula noua lento igne addēdo Camphoram, & alios pulueres ſemper agitando donec ſiat linimentum debitæ formæ. Hoc medicamentum adminiſtratur per candellas quæ ſic componuntur.

℞. Ceræ albę.	vnc. v.
Terebentinæ.	vnc. j.

miſce fiant candelæ.

Has candelas intingunt hoc medicamento, & in uirgam immittunt: Nam & carnem erodunt, & ſordem tollant. Cęterùm quendam uidi medicamentum imponentem ſuper linteolos admodum ſubtiles extenſum; Inuoluebat enim ſubtili quodam ſtilo pręlongo, deinde imponebat in uirgam, & in uertendo ſtilo relinquebat linteolum, cuius portio tamen extra orificium pedebat, ut poſſet facilè, & quocunq; tempore extrahi. Ego uerò alium quoque excogitaui modum per aptas quaſdam fiſtulas ſtilū habentes reconditum in paruo linteo, ſuper quo medicamentum extendatur, de quibus alibi plura.

Sublata carne; quod cognoſci poteſt ex urina, quæ ſine impedimento excernitur imponẽdum eſt deinceps vnguentum exſiccans, ac dolorem demulcẽs, quale eſt, quod componitur ex butyri recentis vnc. ij. ceruſę lotæ in aqua roſarum unc. j. Camphoræ ſcrup. j. & modico ceræ albæ. Sed ſi vlcus fuerit in utero, illudq; ſordidum, & depaſcens, atq; penitiores obſederit vteri partes, eſt prorſus inſanabile. Quod vero mitius eſt, curari ſolet inſeſſionibus, peſſarijs, & iniectionibus. Fiunt inſeſſiones in aquis thermalibus, præcipue verò aluminoſis, & ſalſis, quibus lignum & ſalſa ſunt coquenda: Conferunt iniectiones ex decocto plãtaginis, ſcabioſę, oliuæ, ligni, & ſalſę, aluminis: Conueniunt peſſaria ex ſucco plantaginis mixto cum puluere aluminis, nitri, bolo Armena, & ſimilibus ſiccantibus, de quibus in externa lectione. Sed ſi ſordida ſint vlcera, iniectiones fiant ex mulſa facta in aqua thermali; Si maior ſit ſordities, fiat in aqua ſalſa, fiat cum lixiuio; In maiore adhuc ſorditie expedit lotioni immiſcere ſcrup j. unguenti Aegyptiaci, poſt quam ablutionem conueniunt ſiccantia; ſint autem decocta ex myrthis, roſis, balauſtijs, gallis, nucibus Cupreſſi, addito alumine, ſale, & ſulphure, imponantur linteoli intincti vnguento ex Tutia, cui admiſceatur aliquid etiam lithargyri. Non improbo olea illa Hiſpanica, quæ ſub nomine Balſami ſunt venalia; ſuffumigia etiam per tubulum aliquem in vtero ſuſcepta mirificè valent: Sed de modo ſuffumigij aliquid docendi eſtis; quandoquidem aliud eſt libros legere, aliud operari. Ego paraui ſuffumigia in forma rotularum; Imponebam in olula cum prunis accenſis, ſuper ollulam imponebant inſtrumentum ſtanneum, quod per tabulum deducebat fumum in

vterum,

vterum, ſed ferè momento temporis accendebatur tubulus, vt non poſſet ſuſtineri, ſi paucę eſſent prunæ, ſumus non emittebatur. Paraui deinceps candelam ex cynabari, & cera, ſed cum primum candela eſſet ſub inſtrumento, extinguebatur. Itaq; tandem ego excogitaui ſuffumigium in ea auicularum forma, quæ eſt uenalis, uocant uulgo Oſeletti di Ci pro, ſunt ſuffumigia communia ad odorem excitandum facta, quæ ſi accendantur in ſummitate, paulatim accenduntur uſq; ad imam partem, fumũ emittunt, non extinguntur, neq; inſtrumentum exurũt. Paraui has auiculas ex Cynabari ſtirace, & belzuino, & alijs multis apud Pharmacopolam à tribus ſyderibus.

De Thymis & Verrucis. Cap. xxxvi.

INter cæteros morbos ac ſymptomata, quæ augeſcente conſequuntur Luem, ſunt Thymi, & Verrucæ, gonorrhęa cõfirmata, capillorum, ciliorum, barbæ, ac ſuperciliorum defluuium, de quibus agẽdum eſt. Primò quòad Verrucas, & thymos pertinent ſiue ſint in pudendo, ano, uel vulua, conſiderandum; vtrum baſim habeant anguſtam, extremitates uero latas, necne; ſi enim baſis fuerit anguſta, ligatura, uel filo ſerico, uel equina ſeta conuenit uſquequò caro illa nigreſcat: Nam uel ſponte cadit, vel excidi poteſt, uel cauſtico medicamento corrodi, quinimo in agreſtibus hominibus ſtatim forcipe hęc omnia ſunt abſcindenda, permittendus eſt ſanguinis exitus non tamen ultra uires, deinde uſtio actualis conuenit. Quod ſi uel grandiores ſint tumores, quàm ut semel abſcindi posſint, uel baſim habeant Latam, paulatim illos conſumere oportet.

Multa

Multa in his caſibus proponuntur, duo tamen illa ſunt, quæ opus perficiunt, uidelicet, uel aqua fortis, qua utuntur Aurifices ad ſegregandum aurum ab aliis metallis, uel puluis Fallopii deſcriptus in cap. 88. ex Arſenico, Criſtallino, & Rubro, quod Auripigmentum uocant. Muniendæ ſunt autem partes circunſtantes uel linimentis, uel unguentis, & ſi puluis adhibeatur, ſit ualdè modicus, itaut ſummo cuſpidi vnius ſtili, qui habeat goſipium, leuisſima portio inhæreat, alioqui multum dilatatur operatio. Vtãtur quidam in mitioribus oleo ex ſulphure, ex vitriolo, & in paruis, ac mollibus iuuant, ſicuti etiam iuuat puluis ſabinæ, uel auripigmentum ſolùm ſed in grandioribus, & durioribus, ad propoſita confugiendum eſt.

De Gonorrhæa antiqua. Cap. xxxvij.

IN curanda antiqua Gonorrhęa primò omnia ſeruantur, quę in Gonorrhæa recenti fuere propoſita, deinde inſiſtendum in diuerſionibus, atq; alexipharmacis. Deriuationes, ac diuerſiones ſunt omnium generum. Conuenit vomitus, alui ſubductio per medicamentum, & Clyſteres; Conueniunt ſudorifica, frictiones, & inter cætera mutatio aeris, & itineratio.

Noui quoſdam, qui ſolo aeris & locis mutatione à longis fuerunt liberati gonorrhęis, uel quod exercitatio humores alio diuertat, uel quod & cogitatione, & opere à rebus Venereis diſtant, quod in Gonorrhæa ſummũ, ac unicum eſt fere auxilium, neq; enim ullus umquam à Gonorrhæa liberatur, qui veneri admodum liberaliter indulgeat, & frequenter de Venereis cogitet. Agendum etiam alexipharma

cis

cis,uidelicet ex decocto ligni per os aſſumpto,&fre quentioribus lotionibus circa pubē ac teſtes adminiſtratis ex eodem decocto ligni,& corticis, quinimo ex iniectionibus eiusdē decocti in virgã, poſtq; ſi quisſpiam voluerit,etiam adſtrictoriis, & ualdè refrigerantibus uti,id ſanè mihi improbatur. Improbantur autem iſta ante uſum alexipharmaci,ſunt autem in hæc ſuccus limonum cum aqua roſacea,quibus promiſcuè,& ante tempus quidam utuntur,ſuppreſſa quidem aliquando gonorrhæa, ſed ſuperuenientibus alijs grauioribus morbis. Itaq; poſt uſum decocti xx. uel xxx. dies adminiſtrati laudo, ut tunc ante decoctum præbeatis ſucci limonum, aquę roſaceæ, uel plantaginis, uel nymphææ,uel portulacę añ. unc. ij. boli Armeni orientalis drach. j. miſce. Sciendum autem eſt, quod habui à quibuſdam expertis Venetis; Dicunt ſe à Gonorrhęa ſtatim curatos nſu Veneris cum muliere Aethiope. Experimētum eſt uerum,& uidetur poſſe confirmari ex Scaligero exercitatione 180. cap. 18. qui ſcribit Affros à Lue Venerea curari, dum in Numidiam, & Aethiopiam ſucedunt. Hæc quoque ſcio, ſi tamen literis conſignam licet antiqua gonorrhæa plures fuiſſe liberatos,qui cum uxore Virgine rem habuerunt,ſed tunc mulier inficitur.

De Capillorum defluuio. Cap. xxxviij.

QVòad defluuium Capillorum,illud nō eſt commune,ſed aliquam habet cum Alopecia affinitatem: Ex Gal.enim primo de compoſ. per loc. defluuium capillorum ex triplici tantum fit cauſa; ex nimia cutis raritate,nimia denſitate, et ex materiæ defectu; Alopecia autem fit ex prauis humoribus pilos

pilos erodentibus. Itaq; in Lue venerea cùm deſluant capilli, potius ex eroſionæ quàm ex alijs tribus cauſis, conſequentes hoc deſluuium Luis Venereæ maiorem habet affinitatem cum Alopecia, quàm cum communi deſluuio. Huic igitur occurrendum medicamentis, quæ Luem Veneream expugnent, pręmiſſa corporis & capitis purgatione, de qua pluries dictum eſt. Nunc autem circa localia tantùm verſabor; Et quia hic caſus uel eſt in fieri, uel in facto eſſe, quęritur quid agendum, vbi eſt in fieri. Vtuntur aliqui ſtatim decoctis adſtringẽtibus, cùm tamen non ſuperata Lue & nihil proficiant, & quod deterius eſt, ulcera capitis, dolores, & tophos inferant. Sed dicetis quid agendum cum illis nobilibus, qui malunt mori, quàm depilari, cum Religioſis etiam, quorum morbus occultos eſſe opportet? In his duplex eſt ratio curandi; Altera, ut uſquequò ueremur caſum pillorum, utamur asſiduò purgante medicamento alexipharmacis commixto, ideo accipiant uel electuarium aliquod ſolutiuum, uel pulueres, uel decoctiones ex ligno ſolutiuas, quæ medicamẽta recipiãt, & ualida, & humori uniuſcuiuſq; accõmodata, Hoc modo quoſdã præſeruaui, quibus deſluuium incæperat. Alia proponitur ratio curãdi per inunctionem ex Hydrargyro. Aſſerunt quidam hac vnctione omnino deſluuium capillorum impediri, putoq́; id fieri poſſe, non tamen ſum expertus; Ratio id perſuadet, ideo non abhorreo. Cùm autem iam deſluuiũ ſit factum, ſtudendum eſt, ut Capilli, & barba quamprimùm reuocentur, ad quod hæc omnia ſunt ordine agenda. Primò, ſi quid pillorum ſuperfuerit, illud raſura tollendum, deinde caput lauandum uel vrina, uel uino maluatico, uel hoc decocto.

℞. Lixiuij facti ex Cineribus arundinũ. lib. vi.
Seminum Naſturtij
Synapis.
Euphorbij. añ. drach. iij.
Radicum Aſphodelorum. vnc. ij.
Capillorum Veneris.
Fænugræci. añ. m̃. i.
Laudani.

Buliant in dicto lixiuio pro lotione capitis. facta lotione fricanda eſt pars aſpero Linteo, in quo, ſi humores calidi abundant, ſit puluis, ſeu cinis cancrorum uſtorum, pumicis, ſpongiæ, oſſis ſepiæ (per ſpõgiam intellige eam, quæ reperitur in roſario ſylueſtri) fiat frictio hoc puluere uſq; ad rubedinem cutis, poſtea vngatur caput oleo laurino mixto cum ſynapi, uel fiat linimentum ex adipe Vrſino, quod Gale. xi. ſimpl. in hoc caſu maximè laudat, & felle Taurino ſimul cum puluere ſynapis, radicis Tapſiæ, Euphorbii, & Myrrhæ, vel fiat ceratum ſic.

℞. Euphorbij. vnc. s.
Synapis.
Piperis.
Pyrethri. añ. drach. j.
Batrachij pulueriſ.
Myrrhæ.
Naſturtij. añ. drach. ij.
Reſinæ.
Picis. añ. q. ſ.
miſce f. ceratum.

Quidam vtuntur in agreſtibus linimento facto ex calce pulueriſata, oleo roſaceo mixta. Primas etiam

partes in hoc pilorum exortu putatur habere linimẽ tum, vel ceratum ex Cantaridibus confectum, quia & cauſam eroſionis tollit, & materiam pili ad locũ ſubito attrahit.

De curatione Luis antiquæ. Cap. xxxix.

CVm ex antiquis affectibus nemo ſit, qui aut magnitudine, vel malignitate, vel ſymptomatũ numero, & vehementia Luem Veneream antecedat, ideo ſi hæc aliquando antiquata fuerit, ſummam requirit exercitatiſſimi Medici diligentiam. Quantùm itaq; in me erit, paucis tamen huius antiqui affectus integram curationem proponam. Et quia inter tot, ac tam multa mala, quæ antiquam Luem cõſequuntur præcipua ſunt tophi, oſſiũ corruptiones, articulorum luxationes, claudicationes, cœcitates, tinnitus aurium, & ſurditates, doloresq; implacabiles, dicam primùm qua ope indiſcriminatim his omnibus prodeſſe poſſimus, ſigillatim deinceps de auxilijs verba faciam, quæ ad hunc, vel illum affectum diriguntur. Sunt autem in vſu pro antiqua Lue ſuperanda Hydrargyrum intrinſecus, & extrinſecus adminiſtratum, inunctio ſcilicet, aut ceratum, ſuffumigium preterea ex Cynabari, pillulæ ex hydrargyro, boli ex precipitato, ad hæc aquæ, quas Fernel. & Rondelet. oppiatas vocant, decoctum deniq; ligni Indici ſingulari modo proponendo adminiſtratum. Verſabor primùm circa inunctionem, deinde circa reliqua. Omittam illas queſtiones de natura, facultatibus, & modo operandi hydrargyri ab omnibus ferè inſtitutas: Ad preſentem enim curationem non competunt. Illud ſatis fuerit adnotaſſe hydrargyrum, quod à quibuſdam frigidum, & humidum,

à

à nonnullis calidum, & humidum, ab alijs calidum & ſiccum cenſetur, inæqualem obtinere temperiẽ, idcirco operationes contrarias efficere; quod video ſenſiſſe Conciliatorem differẽtia. 151. accepiſſe Alfonſum Ferrum lib. 3. c. 9. atq; ideo medicamentum hoc & vlcerare, & congelare poteſt, calorem, & inflammationes incitare, ex alia parte torporem, paralyſim, aliosq; frigidos affectus inducere. Oriuntur hæc ex temperamenti inęqualitati, eò quòd mixtũ ſit imperfectum; Ideo ſi per calcinationem pręparetur hydrargyrum, frigida euolante ſubſtantia, quod relinquitur igneum eſt. Operatur autem hoc medicamentum potius cõpellendo, vt ſentit Montanus, quam attrahendo, vt voluit Rondelet. Propellit hoc medicamentum, ſi extrinſecus adhibeatur, in penitiores, & longinquas partes, atq; ideo fluxum vẽtris, ſputumq; proritat, vt experientia oſtendit. Itaque his breuiter ſic determinatis illud ad præſentem rẽ facere videtur, vt quæramus numquid hoc medicamentum inunctione adminiſtratum conueniat, nec ne? Ex vna enim parte Montanus, cui adhæret Fernel. eſt accerrimus huius medicamẽti oppugnator, & vterq; profitetur nullum vnquam ab hoc medicamento curatum, ſed, quod peius eſt, morbum fieri inſanabilem, ægroſq; dentium caſum incidere, oris torturam, ſtuporem, paralyſim, tabem, omniumq́; partium corporis imbecillitatem, oſſium mollitiẽ, itaut quaſi cera flectantur. His alij quoq; adhærent, vt Fracanzanus; Fallop. quoq;, & ſi multas huic remedio tribuat dotes, tandem videtur illud potius reprobaſſe, quàm admiſiſſe. Ex alia parte, ſi ad calculos res ipſa deferatur ĩnumeri fere ſunt, qui huius remedij vſum laudant. Ego neq; illos accipio, qui indiſcriminatim hydrargyri vtuntur inunctione,

neq; cũ illis ſentio, qui ipſum prorſus improbarunt. Sunt affectus Venerei vſq; adeo contumaces, qui decocto ligni Indici vſq; ad dies etiam 50. ſemel, bis, & ter ritè adminiſtrato numquam ceſſarunt, in deterius lapſi ſunt. Quid tandem agendum? Recuſant patientes noua decocta, illis nihil confidũt, alij pauperes, alij ſudoris & inædiæ impatientes ſunt. In his ſatis eſt medicamento vti alioquin periculoſo; quã inſanabile malum relinquere. Itaq; in his tantùm caſibus inunctionis vſum admitto, quam quidem putarunt aliqui viris tantùm eſſe accommodatam, pueris, & mulieribus minimè. Ego in hac parte Leonardi Botaſii lubens ſequor conſilium, qui pueros blando tamen linimento, ac mulieres inungit. Tempus optimũ eſt Ver, & Authumnus, ſi tamen vrgeat neceſſitas, hyeme in laconicis, æſtate quoq; tutò quiſq; poterit inungi. Hac æſtate, menſe Iulio mulierem inunxi, quæ integrè eſt curata. Quoad modum, quædam agenda ſunt ante inunctionem. Purgandum eſt corpus medicamentis, & ſanguine miſſo: Medicamentis quidem, ne tantopere ſputum abundet, vt vel ſuffocet, vel paralyſim, vel Apoplexiam inferat; Sanguinis autem miſſione, ne fiat Angina, aut febris, aut inſignis faucium, & palati inflammatio. Fallop. ante inũctionem vtitur quoq; decocto ex ligno ſancto, ut roboret viſcera, ne hydrargyri noxiam vim ſuſcipiant; Quod & ſi mihi nõ extra rationem videatur, attamen ego alio tempore ligni facultate vtor. Tempore inunctionis pręparãdum primò eſt linimentum, & quia poteſt præparari vel pro nobilibus, uel pro plebeis, ad hæc quando præparatur linimentum uel patiens laborat tophis tantum, uel ulceribus tantùm, uel utriſq;, ideo docebo uos breuem conficiendi modũ, ac uariam præ-

parationem. Primò ſi tophis ſit incunbendum, ea recipienda ſunt in linimento, quę molliant, ut axũgia, adipes anatis, & anſeris, urſi, medulla cruris bo uis, oleum amygdalarum dulcium, butyrum. Quod ſi ulceribus ſit incunbendum, imponendi ſunt pulueres ſiccantes, thus, myrrha, aloe, lithargyrum, ceruſa, & ſi fuerint læuiora, ad Cynabarim quoq;, & pręcipitatum eſt confugiendum. Id ergo primò ſer uandum. Secundò oportet obſeruare, ut argẽtum uiuum pro ulceribus extinguatur in ſaliua humana, pro tophis in axungia ſuilla, aut butyro; Axungia tamen, neq; liquata, ſi fieri poteſt, eſſe debet. Tertia regula eſt, ut admiſceantur medicamenta, quæ præbent penetrationem, & ſimul partes roborent. Inter hæc eſt Crocus, & oleum ex Terebẽthina. Ha benda quoq; ſunt ea, quæ partes magis læſas, & prin cipales reſpiciant; Ideo ſi articuli lędantur, lua eſt imponenda; Si iecur uel uentriculus, iecoraria, & ſtomatica permiſcenda &c. Vnum tamen præ cęte ris mihi probatur, ut ſcilicet inunctioni adhibeatis oleum ex ligno ſancto; In hac adminiſtratione ego maximam repono curationis ſpem: Cùm enim hydrargyrum in ſingulas quoq; & penitiores corporis partes penetret, ſecumq; medicamentorum faculta tes adducat, ſi oleum ex ligno admiſceatur, ſperan dum eſt, uno, & eodem tempore futuram noxij ex cretionem, luemq; ipſam expugnatam iri. Itaque ſi pro nobilibus conficiatur linimentum ad tophos, ſic fiat.

℞. Argenti uiui. vnc. vj.
Pingued. ſuillæ nõ liquatę neq; ſalitę. lib. j

Extinguatur argentum viuum in prædicta axungia. ſ. A. deinde adde.

Medullę

Medullæ cruris bouis. vnc.ſ.
Olei ex Terebenth. vnc.j. uel Terebenthinę.
Olei ex ligno ſancto. unc.iij.
Croci. drach.j.
Pulueris Iuæ.
Betonicæ. an̄. unc.ſ.
miſce fiat linimentum.

Quidam ponunt Theriacã, & Mithridat: ſed ego uereor ex his nimiam caliditatem. Ad ulcera talis ſit inunctio.

℞. Argenti viui extincti in ſaliua hominis ſani. vnc. vj.
Olei ex ligno Sancto. vnc.iij.
Thuris.
Myrrhæ.
Aloes.
Lithargyri an̄. drach. ij.
miſce.

Si vlcera fuerint valde ſolida poteritis addere Cynabaris drach.ij. Pro pauperibus, vbi adſunt tophi, ſic formate.

℞. Vnguenti Dialthęę vnc.iij.
Argenti viui extincti in pinguedine porci. vnc.vj.
Miſce f. Linimentum.

Vbi adſunt vlcera, Accipite vel vnguentum ex Tutia, uel ex Ceruſa, vel unguentum Palmeum, & diſſoluite iu Casſia, & diſſoluto addite hydrargyrũ extinctum in Saliua humana. Linimento ad inunctionem

ctionem præparato inunctionis tempore, ſic procedendum eſt. Calidum Conclaue eligatur, in quo ſit Laconicum, ſitq; aer ſemper calidus tùm præcipuè, cùm inunctio adhibetur. Inungantur autem prius inferiores, deinde vero ſuperiores articuli. Quamquam enim alii aliter ſenſerint, ratio perſuader, vt dum hydrargyrum, quod vi calorifica ſemper ſuperiora petit; ſemper principium ſui motus ab inferioribus deſumere, non à ſuperioribus debeat. Hinc fit, vt magna ex parte virulentiā omnē per ſputum expurgetur. Non debent autem articuli multo onerari vnguento, ſed quod experiētia probaui, vobis etiā propono, ut digito pollice modica unguenti portio accipiatur, & ea tantùm locus articuli hinc, inde confricetur, deinde verò aliqua linimenti portione integatur. Idcirco ſi tophus in ſpacijs intermedijs, inter vtrumq; articulum ſit, ille etiam locus eſt inungēdus. Vngantur autem prima die articuli tantùm abſq; ſpina, ſecunda autem die inungantur etiam vertebræ; & ſi doleant coſtæ, uel thoracis partes, his quoq; conuenit adhibere inunctionem. Cęterùm non conſulo inungendum caput, neque unquam inunxi & vidi experimentum cuiuſdam mulieris caſu inunctæ quę obijt. Laborauerat mulier quartana, in qua multi fuerant excitati pediculi, patrona domus inunxit hydrargyro caput, & ſubſecutis morbis, ac ſymptomatis conſuetis ſæuioribus poſt 14. dies obijt. Inunctio debet fieri uſquequò ſenſibilis aliqua excretio appareat per ſputum, uel per alui deiectionem. Cùm primùm apparuerit, ſi bene procedat, prorſus deſiſtendum, ſin lentè ſuccedat euacuatio, ſemel adhuc, uel bis inungendum. Sudorem, quicquid ſentiat Rordelet. eo tempore non conſulo ex-

citan-

citandum: Vis enim hydrargyri in vnctione, ut dictum eſt, ea eſt, vt humores intrò propellat, ſputum proritet, vel alui deiectionem promoueat. Itaq; ſudorem prouocare erit motum contrarium efficere. Quod ſi alui fluxus ſuccedat, inſpicienda ſunt excrementa: ſæpe enim non modo billioſa, ſed colliquatiua, & cruenta apparent, in quo caſu frigidis epithematibus, & ſuccis Endiuiæ, Cicorei tepidis tamen adhibitis Iecori eſt ſuccurrendum; leuibus etiam clyſteribus ex lacte, & butyro eſt utendum. Confirmandus eſt ventriculus, & cor fomentis, & inunctionibus ad reprimendam hydrargyri venenatam qualitatem. Ideo ventriculo ſpongiæ adhibeantur vino generoſo imbutæ, in quo bullierit abſynthiũ, & menta; Cordi autem fiat inunctio ex Theriaca cum Sandalino. Si dolor circa fauces, & gingiuas grauius afflixerit, collutione utendum ex ſero, ex lacte, ex emulſione ſeminum mellonum. Ad ſorditiẽ vlcerum confert aqua chalybeata cum melle roſaceo, cui incoquere poteritis aliquid maluæ, hordei, ligni ſancti. Et ſi foetor fuerit inſignis, & putredo, aliquid ſcordij. Si ſuperueniat angina in uirium robore ſecanda eſt uena humeraria, adhibendæ cucurbitulæ ſcarificatę, aperiendæ venæ ſub lingua. Hæc omnia etiam tempore inunctionis prodeſſe confirmauit experientia, & ſummorum virorum authoritas, & inter cęteros Fallopij. Si aluus ſit ſtiptica, clyſteribus præcipuè agendum: Medicamenta enim mihi minus placent. Interim enitendum ut hydrargyrum euacuetur. Euacuabitur autem aureo nummo puriſſimo continuo in ore retento, qui tamẽ ſtatim ac hydrargyro fuerit copertus, mutetur, idq; toties faciendum, quoties argentum auro adheſerit. Victus ratio hoc ipſo tempore plena potius, quàm

tenuis

tenuis eſſe debet. Et quoniam iſti maſticare non poſſunt, danda oua ſorbilia, panatellæ, contuſa, carnium deſtillata in duplici uaſe, vinumq; neq; omnino generoſum, neq; valdè oligophorum. Reprobāda prorſus eſt ratio Empyricorum, qui ſuis illis vinis generoſis caput replent, Anginas, & Paralyſes inferunt. Vbi iam inunctio ſit perfecta ſputumq; vt dixi bene procedat, lauandę ſunt partes iam inunctę; lotio fiat vino albo generoſo, in quo ebullierint ſaluia, roſmarinus, iua, calamentum montanum, ſtœcas, Lauri folia, & Iuniperi. Poſtea ut corroborentur partes imponenda ſunt cerata, quæ vim habeant, & digerendi humorum reliquias, & adſtringendi vias, atque corroborandi calidum partis innatū: Vt hęc fiant ſpongiola aqua ardenti imbuta confricandi ſunt artus, deinde hoc cerato contegendi.

℞. Amoniaci.
Bdellij.
Sagapeni.
Oppoponaci. añ. vnc. s.
Euphorbij.
Radicum ciclam. puluerisat.
Iuæ pulueriſatæ.
Betonicæ. añ. drach. ij.
Piperis.
Pyrethri.
Coſti. añ. drach. j.
Picis.
Reſinę Terebenthinę. añ. q. ſ.
Diſſolutis gummi in uino albo generoſo f. Ceratū.

Abſoluta purgatione, uel per ſputum, uel per aluum duobus præcipuè in cumbendum, uno, ut ſi

quid hydrargyri in penitioribus fuerit partibus relictum, illud quoq; euacuetur; altero ut ſi Luis adſint reliquię, illę extirpentur. Hydrargyrum purgabitur dupliciter, primo quidem ſi aucto calore laconici iterum aſſumant patientes nummum aureũ in ore: Hæc enim eſt hydrargyri natura, ut quamprimum caloris uim experitur ſuperiora petat, idcirco ſi quis annullum confecerit ęneum, illudq; cauum, & hydrargyro impleat, ſecundum ſui mediam partem, & igni appropinquet, uidebit annulum ſaltantem ſpacio vnius dimidiæ horę. Itaq; aucto fornacis calore, corpore uniuerſo ſic ĩcaleſcẽte hydrargyrũ aſcẽdit, & ſic in aureum nummum recipitur: Alter modus, eſt, ut quotidie pillulam vnam præbeatis ex duobus auri folijs confectam: Hac enim ratione, ſi hydrargyrum fuerit in corpore, auro adhęrebit. Vt autem Lues ſuperetur: poſt inunctionem, ligni facultate vtendum omnino eſt; ſine qua omnes qui inunguntur hydrargyro, tametſi poſt inunctionem ſani uideantur, paulò poſt recidiuas faciunt deteriores. Hydrargyrum enim non eſt Luis alexipharmacum, copiam tantùm uiſcidorum humorum expurgat, quibus expurgatis, alexipharmacum promptè, & fortiter operatur. Itaq; in corpore ſic mandato, aut decoctum ex ligno, aut oleum, aut extractum eo modo adminiſtrata, quem ſuis locis propoſui, certam & integram præſtabunt ualetudinem. Hoc unum eſt abſeruandum, ut victus ratio non ſit perinde tenuis, qualis fuit inſtituta illis, qui antea non fuerint inuncti, plenior ſit uictus, bibant uinum, uel ſimplex, uel ſecunda permixtum aqua dummodo facultatem Guaiaci recipiant, & ſudorem excitari permittant, tunc enim ſudor eſt apprimè oportunus.

De

De Hydrargyro intrinſecus exhibendo. Cap. XL.

RECentiores, ne quid intactum pro Lue expugnā da relinquerent, hydrargyro, utuntur nō modo pro inunctione, vt dictum eſt pillulis, & bollis, uerū etiam in ſuffimenits. Quanquam enim ſunt quoq; in uſu ſuffimēta quædam mitiora ex thure, myrrha, ſtirace, belzuino, laudano, croco, ligno aloes, &c. hæc tamen mitiora ſunt, quàm vt poſſint Luem con firmatam expugnare, idcirco ueneficis quibuſdam ſuffimentis utuntur, quorum quædam particularia ſunt, quędam vniuerſalia. Particularia in uſu eſſe ſo lent pro ſuperandis pedum, & manuum fiſſuris, vteri, ani, & narium vlceribus: In quem vſum candelæ cereę excogitatæ fuerunt, quæ præter ceram, & Cynabarim, thus, & myrrham &c. recipiant. De particularibus iam non loquimur, ſed de uniuerſalibus ſuffimentis ex uenenoſa materia pręparatis, quę putantur antiquam Luem prorſus ſuperare. Parantur iſta ex cynabari arte facto .i. ex ſulphure, & argento uiuo confecto, & auripigmento, & Sandaraca Gręcorum, ex thure, myrrha &c: ſic.

℞. Cynabaris. vnc. i. s.
Auri pigmenti. vnc. s.
Thuris.
Myrrhæ.
Ligni Aloes. aā. drach. ij.
Terebenthinæ. q. s.
Miſce f. Formulæ. 31.

Adminiſtratur ſuffumiglia illis præcipuè, qui ulceribus antiquis, uel impetigine fœda, & confirmata

tentantur. Ideo in vlceribus naſi, faucim, & palati, & ad cohibendam capillorum defluxionem, & ad aliquam ſurditatem, & tinnitum primas partes habere creduntur. Non ſunt tamen aut conſumptis, vel difficultate anhelitus laborantibus; vel lienteria, aut alui fluxione tentatis adminiſtrãda, immo, vt verius dicam, ex mea ſententia nemini, ſi tamen alicui, ſic fiant. Conſtituto ægro in conclaui calido ſummo manè purgato primùm corpore, vt iam de inunctione dictum eſt, ſub conopæum ſeu tentorium inducitur, in quo ſint carbones accenſi, ferro, vel vitro carbonibus impoſito, nudo exiſtente corpore rotula vna ex iam dictis ſuper prunas imponitur donec fumus conſumatur, deinde ſuperadditur ſecunda, & tertia; Interim interrogandi ſunt petientes, an deliquium animi patiantur, immo oportet eos quoq; per aliquod tentorij foramen inſpicere: Nam quidam momento temporis ſuffocati ſunt, idcirco, ſi quid periculi immineat, in eo caſu aperiendum eſt Canopæum, faciesq; frigida aqua inſpergenda. Placet Fallopij conſilium, vt arundinem perforatam in ore detineant, cuius extremitas ſit extra tentorium, per quam vrgente ſyncopis periculo frigidum aerẽ poſſint inſpirare Conſumpto fumo, in cubili calido ſunt reponendi, cibus optimi ſucci prębendus, & ſi vlcera exteriora ſint admodum contumacia, primo lauanda ſunt aqua roſacea mixta cum modica portione aquę magiſtralis, deinde imponendum erit hoc linimentum.

℞. Axungiæ ſuillæ non ſalitæ.
Butyri recentis. añ. vnc.ij.
Argenti viui in dicta axungia, & butyro extincti. vnc.s.
Thuris

Mir-

Myrrhę. añ. drach.j.
Ceræ. q.ſ.
miſce f. linimentum.

Suffimentum autem eodem die ante cœnam eodem modo eſt repetendum; Idq́; biduò, aut triduò faciendum, donec ſenſibilis aliqua excretio vel ſputi, vel alui ſuccedat: Nam utrumq; fieri ſolet. Apparente excretione ceſſandum à ſuffimentis, inſtituẽdus uictus, qualis etiam inunctis, poſt ſputum decoctio ſimilis Guaiaci danda eſt. Hi ſunt modi præcipui, quibus antiqua Lues ſolet curari, qui quidem omni ſanè iure optimo ob inſignem uidelicet moleſtiam, & aliquod periculum non ab omnibus libenter admittuntur. Sed quid tandem agendum eſt? Puto in his caſibus uires ligni Indici uſque adeo eſſe intendendas, ut hac ratione remedijs quoq; localibus non prætermiſſis Lues Venerea antiqua cũ ſuis ſymptomatis, & morbis ſuperetur. Intenditur autẽ facultas ligni Indici multis modis; Primùm ſi per ſingulam aquæ lib. unc.j. ligni optimi capiamus, ac præterea drach.ij. ſalſæ, & totidem corticis v.g.

℞. Ligni Indici optimi. lib.j.
Salſæ.
Corticis. añ. unc.iij.

Infundantur in aquæ lib.xij. Intenditur pręterea, ſi decoctio fiat uſq; ad conſumptionem duarum partium aquæ. Erit efficacius auxilium ſi cum ſingulo ſyrupo imponatis drach. s. olei ex ligno; Efficacius erit ſi ſimul cum decocto aliquam præbeatis diſtillatitiam aquam ex illis, quas Rondelet. & Fernel. oppiatas uocant. Fiunt autem ex Theriaca, carduo benedicto, dictamno, pulegio, ligno ſancto maceratis in uino generoſo, & diſtillatis per alembicũ. In ſumma

ma corporis frigiditate non improbatur infuſio, & decoctio Ligni, & Salſæ in uino generoſo, quicquid ſentiat hac in parte Antonius Gallus, qui hanc uini decoctionem improbauit. Efficax quoq; erit remedium ex ligno, ſi facta diligentisſima corporis purgatione præbeatur per 60. & 70. dies cũ victu quidem tenui, ſi vires ſuſtineãt, cũ moderato, ſi fuerint imbecilliores. Quoad ſudorem notandũ, quòd ſi tinnitus auriũ, uel grauis adſit auditus ſudor in Laconico excitatus integram facit ſurditatem, ſi exquiſita ſit ſunditas, ſudor laconico curat ſurditatem. Hoc poſſum experientia teſtari: ſutorem enim habui omnino ſurdum, qui in publico ſudans laconico à ſurditate eſt curatus, cùm tamen alij plurimi ſolo tinnitu laborãtes ex laconico ſurdi fuerint facti. Itaq; excitandus eſt iſtis ſudor aut in cubili per veſicas, cucurbitas decoctis ſudorificis repletas, aut ſi extra cubile: Caput in aere calido minimè verſetur.

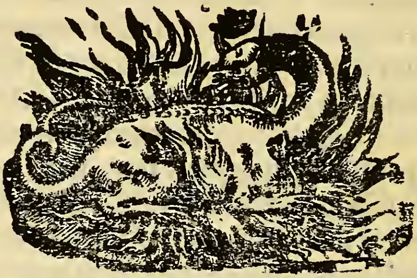
De ſymptomatis ac morbis Luis antiquæ. Cap. vltimum.

INterim ſymptomatis & morbis eſt occurrendum. Et pro ſurditate Venerea ego fœliciter vſus ſũ veſicatorijs poſt aures, intrinſecus autem goſipio intincto oleo ex ligno mixto cum aqua ardenti. Pro tumoribus duris, ſi ſint minores, tolluntur hi impoſita radice altheæ macerata in aqua ardenti, aut oxeleo, aut tetrapharmaco, aut medicamento Galenico quod proponitur 10. ſimpl. ex caſeo aliquo mixto cum decocto ex talo ſuillo, aut medullę eiuſdem tali ſuilli per ignẽ colliquata, aut luto aliquo emolliente, aut cerato ex Ammoniaco cum aceto diſſoluto addita ſuffumigatione ex lapide pyritide. Quòd ſi tumor ſit maior, ſenſibiliter eſt euacuãdus uel veſicatorio, quo certè hoc ipſo anno ego maximum

mum ſuſtuli in femore tophum Venereum, uel cauterio actuali uel igne, uel cauſtico facto, ita tamen ut globulus aliquis in foramine tandiu detineatur, donec tota materia expurgetur. Quod ſi tumor ſit mollis, æmuleturq; melliceridem (in quo caſu os ſuppoſitum ſolet eſſe corruptum) vel cauſtico, uel ignito ferro penetrandum eſt ad os uſq;, atq; illud corruptum omninò ſeparandum. Separatur autem uel ſubito, uel ſenſim, ſubito, uel ſcalpello inciſorio, & malleolo, ut faciunt ſtatuarij, quod poteſt fieri osſibus crurum, tibiarum, uel ſcalpello raſorio, uel facta terebratione. Quod ſi ſubitam quis non ſuſtineat ſeparationem, paulatim os abſcedere oportet, abſcedet autem, ſi amplius non fruatur communi vita cum reliqua osſis parte; Diſtituetur autem communi alimento aut igne actuali, aut frigidis medicamentis in quarto gradu, aut cauſticis. Actualis ignis probatur in osſibus bracchiorum, coxarum, & tibiarum, non probatur in capite, neq; in vertebris, aut thorace; ſi quis ignem abhorreat, accipiantur potius cauſtica: Nam illa frigida, & ſicca in quarto, ut Mandragora, & Hyoſchiamus, quibus tamen vſi ſunt antiquiores, non probantur, ne fortè etiam partes vltra modum refrigerentut. Magis probatur oleum ex ſulphure, ex Calcanto, aquæ magiſtralis, puluis Ireos, Peucedani, Ariſtolochiæ, ita tamẽ, ut poſt calida medicamenta, locus aqua roſacea refrigeretur, ac circunſtantes partes ſucco aliquo frigido muniantur, deinde uerò quotidie pulueres propoſiti ex Ariſtolochia &c. imponantur. Oſſe ſeparato, vlcus carne implendum eſt, & cicatriſandum. Aliqua eſſent dicenda de magno palati ulcere, & naſi, quia tamen à Fallop. proprio libro de Lue venerea propoſita fuerunt, ab his ſuperſedere volo.

FINIS.

FRANGITVR INVIDIA

SOLO CONTEMPTV.

COUNTWAY LIBRARY OF MEDICINE
RC
200
A2 S20

RARE BOOKS DEPARTMENT